

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RAJCZA

CZĘŚĆ I TEKSTU STUDIUM „UWARUNKOWANIA”

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr
Rady Gminy Rajcza
z dnia

SPIS TREŚCI

1. Wstęp do studium.	6
1.1 Podstawa opracowania.	6
1.2 Przedmiot i cel opracowania.	6
1.3 Zawartość dokumentacji studium.	7
1.4 Wykorzystane opracowania.	8
1.5 Wnioski złożone do studium.	9
2. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.	10
2.1 Położenie gminy.	10
2.2 Dotychczasowe przeznaczenie terenu.	10
2.3 Dotychczasowe zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.	13
3. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.	15
4. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego.	18
4.1.1 Rzeźba terenu.	18
4.1.2 Warunki geologiczne i geotechniczne	18
4.1.3 Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna.	19
4.1.4 Leśna przestrzeń produkcyjna.	21
4.1.5 Zasoby wodne - wody podziemne.	22
4.1.6 Zasoby wodne - wody powierzchniowe.	24
4.1.7 Flora i fauna.	27
4.1.8 Krajobraz, w tym krajobraz kulturowy.	31
4.1.9 Klimat.	34
4.1.10 Jakość powietrza.	34
4.1.11 Klimat akustyczny.	36
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.	38
5.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego.	38
5.2 Obiekty objęte ochroną w ustaleniach aktualnie obowiązujących planów miejscowych.	39
5.3 Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków wskazane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:	39
5.4 Stanowiska archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków:	59
5.5 Obiekty o wartościach kulturowych wskazane do objęcia ochroną.	61
6. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.	63
7. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.	63
7.1 Potencjał demograficzny.	63
7.1.1 Liczba ludności, gęstość zaludnienia.	63
7.1.2 Przyrost naturalny.	65
7.1.3 Saldo migracji.	67
7.1.4 Struktura wieku i płci.	68
7.2 Rynek pracy.	71
7.3 Stan zatrudnienia i bezrobocie.	75

7.4	Infrastruktura społeczna.	76
7.5	Turystyka, sport i rekreacja.	78
8.	Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.	83
9.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.	85
9.1	Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z dokumentów szczebla wojewódzkiego.	87
9.2	Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z dokumentów szczebla powiatowego.	92
9.3	Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z dokumentów szczebla lokalnego.	96
9.4	Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy – bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	100
9.4.1	Analiza prognoz demograficznych.	100
9.4.2	Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy.	107
9.4.3	Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.	121
9.4.4	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	123
9.4.5	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.	124
10.	Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów.	126
11.	Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.	126
11.1	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody.	126
11.1.1	Rezerваты przyrody.	127
11.1.2	Obszary Natura 2000.	128
11.1.3	Żywiecki Park Krajobrazowy.	131
11.1.4	Pomniki przyrody.	133
11.2	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy prawo wodne.	135
11.3	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy prawo geologiczne i górnictwo.	136
11.4	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o lasach.	136
11.5	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.	136
11.6	Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.	136
12.	Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.	137
13.	Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.	137
13.1	Złóża kopalin.	137
13.2	Zasoby wód podziemnych.	138
14.	Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.	139

15. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.....	139
15.1 Komunikacja.....	139
15.2 Infrastruktura techniczna.....	140
15.2.1 Zaopatrzenie w wodę:.....	140
15.2.2 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków:.....	141
15.2.3 Elektroenergetyka:.....	142
15.2.4 Odnawialne źródła energii	142
15.2.5 Zaopatrzenie w gaz:.....	143
15.2.6 Gospodarka odpadami:	143
16. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.....	144
17. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.....	145
18. Wpływ uwarunkowań, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy.....	146
18.1 Uwarunkowania sprzyjające rozwojowi gminy:	146
18.2 Uwarunkowania stanowiące utrudnienia dla rozwoju gminy:	148

SPIS TABEL

Tab.1. Użytkowanie terenu w gminie Rajcza, 2014 r.	13
Tab.2. Budynki oddane do użytkowania w latach 2005-2015 w gminie Rajcza .	17
Tab.3. Struktura gospodarstw rolnych w gminie Rajcza w 2002 r. i 2010 r.....	20
Tab.4. Dopuszczalne poziomy substancji i ich tło. Średnioroczne stężenia za 2015 rok ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	35
Tab.5. Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego.	39
Tab.6. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków.....	59
Tab.7. Stanowiska archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków.....	61
Tab.8. Zmiany liczby ludności w gminie Rajcza w latach 2004-2015 (wg faktycznego miejsca zamieszkania).....	63
Tab.9. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu żywieckiego.	64
Tab.10. Dynamika przyrostu naturalnego w gminie Rajcza w latach 2004-2015	65
Tab.11. Dynamika salda migracji ogółem w gminie Rajcza w latach 2004-2015.	67
Tab.12. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Rajcza w latach 2004-2015.....	69
Tab.13. Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2004-2015.	70
Tab.14. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sektorów własnościowych	71
Tab.15. Liczba bezrobotnych w gminie Rajcza w latach 2004-2015	75
Tab.16. Porównanie liczbowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg płci oraz w podziale na miasto i obszar wiejski (wg faktycznego miejsca zamieszkania).....	101
Tab.17. Porównanie procentowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg płci oraz w podziale na miasto i obszar wiejski (wg faktycznego miejsca zamieszkania).....	101
Tab.18. Porównanie liczbowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg ekonomicznych grup wieku.....	102

Tab.19. Porównanie procentowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg ekonomicznych grup wieku.....	102
Tab.20. Porównanie wskaźników przyrostu naturalnego na 1000 ludności oraz salda migracji na 1000 ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w okresie 2004-2015.	103
Tab.21. Prognozowane wskaźniki przyrostu naturalnego na 1000 ludności oraz migracji na 1000 ludności w okresie 2015-2046 dla gminy Rajcza.	105
Tab.22. Prognoza ludności gminy Rajcza w okresie 2015-2046.	106
Tab.23. Zapotrzebowanie na zwiększenie powierzchni mieszkalnej w celu podniesienia standardu życia mieszkańców gminy.....	109
Tab.24. Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej.....	112
Tab.25. Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności agroturystycznej.	113
Tab.26. Zestawienie zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy w podziale na funkcje zabudowy	119
Tab.27. Zbiorcze zestawienie zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy w podziale na funkcje zabudowy	120
Tab.28. Analiza chłonności.....	122
Tab.29. Analiza bilansu terenów.	123
Tab.30. Rezerwy.....	127
Tab.31. Pomniki przyrody.....	135

SPIS RYCIN

Ryc.1. Użytkowanie terenu w gminie Rajcza	14
Ryc.2. Powierzchnia gospodarstw rolnych w 2002 r. i 2010 r. wg grup obszarowych użytków rolnych	21
Ryc.3. Zmiany liczby ludności w gminie Rajcza w latach 2004-2015 (wg faktycznego miejsca zamieszkania).....	64
Ryc.4. Dynamika przyrostu naturalnego w gminie Rajcza w latach 2004-2015..	66
Ryc.5. Dynamika salda migracji ogółem w gminie Rajcza w latach 2004-2015..	67
Ryc.6. Struktura wieku i płci mieszkańców gminy Rajcza w 2015 r.....	68
Ryc.7. Porównanie udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 2004 i 2015.	69
Ryc.8. Struktura płci w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku.	70
Ryc.9. Podmioty gospodarcze sektora publicznego wg sekcji PKD 2007 w 2015 r.....	72
Ryc.10. Podmioty gospodarcze sektora prywatnego wg sekcji PKD 2007 w 2015 r.....	73
Ryc.11. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2009 r. i 2015 r.	74
Ryc.12. Liczba bezrobotnych w gminie Rajcza w latach 2004-2015	76
Ryc.13. Dynamika salda migracji w gminie Rajcza w latach 2004-2015.....	104

1. Wstęp do studium.

1.1 Podstawa opracowania.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza zostało opracowane na podstawie:

- ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.),
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. 2004 nr 118 poz. 1233).

Podstawę formalną opracowania stanowi Uchwała Nr XI/66/2015 Rady Gminy Rajcza z dnia 14 sierpnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza, w granicach administracyjnych gminy Rajcza.

Niniejszy dokument studium zastępuje obowiązujące do tej pory Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rajcza przyjęte uchwałą nr XII/81/99 Rady Gminy Rajcza z dnia 17 grudnia 1999 r., zmienione uchwałą nr XLVIII/282/09 Rady Gminy Rajcza z dnia 20 listopada 2009 r. oraz uchwałą Nr LXV/330/2014 Rady Gminy Rajcza z dnia 12 sierpnia 2014 r.

1.2 Przedmiot i cel opracowania.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „studium” to dokument planistyczny, który określa politykę przestrzenną gminy, w tym zasady zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.) studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, jest jednak podstawowym dokumentem planistycznym kształtującym politykę przestrzenną oraz wyznaczającym kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, przy uwzględnieniu zasad określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy, a jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Zasadniczym celem studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy dokument wskazuje potencjał rozwoju przestrzennego, możliwości zagospodarowania nowych terenów oraz stopień przekształceń istniejącego zagospodarowania, a także konieczność ochrony obszarów i obiektów wartościowych. Studium może również stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

1.3 Zawartość dokumentacji studium.

Dokumentacja studium obejmuje:

- część I tekstu studium „Uwarunkowania” stanowiącą załącznik nr 1 do uchwały nr Rady Gminy Rajcza z dnia - część tekstową określającą uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.),
- część II tekstu studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza” stanowiącą załącznik nr 2 do uchwały nr Rady Gminy Rajcza z dnia - część tekstową zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.),
- rysunek studium nr 1 pt. „Uwarunkowania” stanowiący załącznik nr 3 do uchwały nr Rady Gminy Rajcza z dnia - część graficzną określającą uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.),
- rysunek studium nr 2 pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” stanowiący załącznik nr 4 do uchwały nr Rady Gminy Rajcza z dnia - rysunek przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, a także granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.),
- Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń projektu studium, stanowiące załącznik nr 5 do uchwały nr Rady Gminy Rajcza z dnia
- rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do studium, stanowiące załącznik nr 6 do uchwały nr Rady Gminy Rajcza z dnia

Oddzielną część opracowania stanowi dokumentacja prac planistycznych prowadzonych w trakcie prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obejmująca czynności formalno – prawne i merytoryczne związane z jego opracowaniem.

1.4 Wykorzystane opracowania.

W trakcie prac nad projektem studium wykorzystano informacje zawarte w następujących dokumentach:

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. z 2012 r. poz. 252),
- 2) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego przyjęty uchwałą nr II/21/2/2004 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21.06.2004 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 68 z 27 lipca 2004 r., poz. 2049) wraz ze Zmianą Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego przyjętą uchwałą nr III/56/1/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22.09.2010 (Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 237 z 22 września 2010 r., poz. 3534),
- 3) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ przyjęty przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr V/26/2/2016 z dnia 29 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13.09.2016r., poz. 4619),
- 4) Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 roku stanowiąca aktualizację Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, przyjętej przez Sejmik Województwa Śląskiego 17 lutego 2010 roku,
- 5) Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do 2019 r. z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 przyjęty uchwałą nr V/11/8/2015 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2015,
- 6) Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014, przyjęty Uchwałą Nr IV/25/1/2012 z dnia 24 sierpnia 2012 roku Sejmiku Województwa Śląskiego,
- 7) Program wykorzystania wód podziemnych, w szczególności termalnych i leczniczych, w wybranych obszarach Województwa Śląskiego, 2009 r. praca zrealizowana na zlecenie Województwa Śląskiego przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk,
- 8) Program Ochrony Środowiska Przed Hałasem dla Województwa Śląskiego do roku 2018 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie, listopad 2015 r.,
- 9) Program Wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii,
- 10) Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim na lata 2004-2013 przyjęta uchwałą nr II/29/10/2004 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20.12.2004,
- 11) Strategia Rozwoju Sportu w Województwie Śląskim do roku 2020, Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/19/3/2012 z dnia 12 marca 2012 r.,
- 12) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żywieckiego na lata 2006 – 2020, aktualizacja 2016, przyjęta uchwałą Rady Powiatu Żywieckiego Nr XX/195/2016 z dnia 26.09.2016 r.,

- 13) Program Ochrony Środowiska dla powiatu żywieckiego na lata 2010-2017, EKO – TEAM KONSULTING, listopad 2009 r.,
- 14) Strategia rozwoju turystyki na obszarze transgranicznym na lata 2014-2018, Zespół w składzie: dr Anna Adamus-Matuszyńska, Piotr Dzik, dr Jacek Siatkowski, Maciej Szpil 2013-12-12,
- 15) Strategia Rozwoju Gminy Rajcza na lata 2014-2020, TECHMASTER Żywiec,
- 16) „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Rajcza na lata 2011-2014 z perspektywą na lata 2015-2018”,
- 17) Plany Urządzenia Lasu sporządzone dla Nadleśnictwa Ujsoły,
- 18) Uproszczone Plany Urządzenia Lasów prywatnych,
- 19) mapy ewidencji gruntów i budynków,
- 20) mapy topograficzne cyfrowe w układzie 92,
- 21) mapy topograficzne w skali 1:10 000 w układzie 65,
- 22) Gminna Ewidencja Zabytków,
- 23) „Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Soły” stanowiące I etap studium ochrony przeciwpowodziowej.

1.5 Wnioski złożone do studium.

Od roku 2004 tj. od czasu opracowania planu miejscowego dla całego obszaru gminy Rajcza do momentu podjęcia uchwały o przystąpieniu do sporządzania nowego dokumentu studium złożono 220 wniosków o zmianę przeznaczenia terenu. Wnioski te są wyrazem oczekiwań użytkowników przestrzeni co do kierunków przeznaczania i zasad zagospodarowania tych terenów.

W trakcie procedury planistycznej związanej z opracowywaniem nowego dokumentu studium po podjęciu uchwały Nr XI/66/2015 Rady Gminy Rajcza z dnia 14 sierpnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza, w granicach administracyjnych gminy Rajcza, w wyznaczonym terminie złożono już tylko 2 wnioski.

Wśród złożonych wniosków najczęściej dotyczy obszaru trzech miejscowości: Zwardonia w rejonie Stańcówki, Orawcowej i Rachowca, Soli w przysiółkach Chromiczaki, Zagajka i Soli Kiczory. Złożone wnioski w przewadze dotyczą przeznaczenia terenów pod indywidualną zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i letniskową. Największa część wniosków dotyczy przeznaczenia pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną terenów rolnych lub leśnych. Część wniosków dotyczy powiększenia terenów istniejących tartaków.

Analiza wniosków wykazała, że tendencja zagospodarowania terenów gminy zmieniła się w stosunku do założeń opracowanego 16 lat temu studium. Z analizy złożonych wniosków wynika większe zainteresowanie terenami zabudowy mieszkaniowej na końcach dolin oraz na wzniesieniach, w terenach, gdzie istnieje możliwość dojazdu.

Oprócz konieczności dostosowania poprzedniego dokumentu studium do obowiązujących przepisów prawa i aktualnych uwarunkowań, potrzeby mieszkańców wyrażone w składanych wnioskach również stanowią ważny cel, dla którego sporządzany jest nowy dokument studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza.

Studium, określając ogólne kierunki i zasady rozwoju przestrzennego gminy, stanowi kompromis pomiędzy polityką rozwoju prowadzoną przez władze gminy, oczekiwaniami mieszkańców i inwestorów, a także obiektywnymi potrzebami i wymaganiami wynikającymi z aktualnych uwarunkowań rozwoju gminy Rajcza.

2. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.

2.1 Położenie gminy.

Gmina Rajcza znajduje się w powiecie żywieckim w południowej części województwa śląskiego. Gmina graniczy z gminą Milówka, Ujsoły i Istebna, sąsiaduje także ze Słowacją.

Gmina Rajcza jest położona w Beskidzie Żywieckim, w dolinie Soły. Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: linia kolejowa Katowice-Zwardoń-Żylica, drogi powiatowe: 1439 S (Kamesznica – Milówka – Rajcza – Ujsoły – gr. państwa) oraz 1447 S (Rajcza – Sól – Zwardoń) oraz projektowana droga ekspresową Zwardoń – Bielsko-Biała.

Powierzchnia Gminy wynosi 13142 ha. Według danych GUS z 2015 r. gminę Rajcza zamieszkuje obecnie 8988 mieszkańców.

Gmina Rajcza obejmuje obszar 6 sołectw: Rajcza, Rycerka Dolna, Rycerka Górna, Sól, Kiczora i Zwardoń.

2.2 Dotychczasowe przeznaczenie terenu.

Obecnie polityka przestrzenna w gminie Rajcza jest prowadzona w oparciu o następujące dokumenty planistyczne:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rajcza przyjęte uchwałą nr XII/81/99 Rady Gminy Rajcza z dnia 17 grudnia 1999 r., zmienione uchwałą nr XLVIII/282/09 Rady Gminy Rajcza z dnia 20 listopada 2009 r. oraz uchwałą Nr LXV/330/2014 Rady Gminy Rajcza z dnia 12 sierpnia 2014 r.
- UCHWAŁA NR XXI/198/2004 RADY GMINY RAJCZA z dnia 3 września 2004 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w granicach administracyjnych gminy Rajcza, w tym sołectw: Rajcza, Rycerka Dolna, Rycerka Górna, Sól, Sól-Kiczora i Zwardoń.
- Uchwała Nr XX/136/08 Rady Gminy Rajcza z dnia 28 kwietnia 2008 r. w sprawie zmiany fragmentów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Rajcza. (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 24 lipca 2008 r. nr 136 poz. 2653)
- UCHWAŁA NR XI/44/2011 RADY GMINY RAJCZA z dnia 2 czerwca 2011 r. w sprawie sporządzenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Rajcza, obejmującej obszar działki nr 10301/112 w Rajczy (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 15 lipca 2011 r. nr 151, poz. 2817)
- UCHWAŁA NR IV/30/15 RADY GMINY RAJCZA z dnia 13 lutego 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza, obejmującego obszar położony w miejscowości Rajcza, w rejonie centrum (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 23 lutego 2015 r. poz. 916)
- UCHWAŁA NR LVIII/302/2014 RADY GMINY RAJCZA z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w granicach administracyjnych gminy Rajcza, obejmującej obszar położony w miejscowości Rycerka Dolna – teren obok Remizy OSP (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 12 marca 2014 r. poz. 1561)
- UCHWAŁA NR LVIII/301/2014 RADY GMINY RAJCZA z dnia 28 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w granicach administracyjnych gminy Rajcza, obejmującej obszar położony w miejscowości Rycerka Dolna – część terenu ośrodka wypoczynkowego „Rycerka” (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 12 marca 2014 r. poz. 1562)
- UCHWAŁA NR XI/45/2011 RADY GMINY RAJCZA z dnia 2 czerwca 2011 r. w sprawie: zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Rajcza, obejmującej obszar Kolonii w Rycerze Górnej (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 15 lipca 2011 r. nr 151, poz. 2818)
- UCHWAŁA NR XI/46/2011 RADY GMINY RAJCZA z dnia 2 czerwca 2011 r. w sprawie zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Rajcza, obejmującego obszar góry Praszywka w Rycerze Górnej (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 22 sierpnia 2011 r. nr 183, poz. 3448)

- UCHWAŁA NR XXV/105/2012 RADY GMINY RAJCZA z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie uchwalenia zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Rajcza, obejmującej obszar w rejonie wyciągu narciarskiego „Mały Rachowiec” w Zwardoniu (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 8 marca 2012 r. poz. 1133)
- UCHWAŁA NR VIII/52/2015 RADY GMINY RAJCZA z dnia 12 czerwca 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza, obejmującego obszar położony w miejscowości Zwardoń, w rejonie wyciągu Duży Rachowiec (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. poz. 3321)
- UCHWAŁA NR IV/31/15 RADY GMINY RAJCZA z dnia 13 lutego 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza, obejmującego obszar położony w miejscowości Zwardoń, w rejonie wyciągu Skalanka (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 23 lutego 2015 r. poz. 917)

Wszystkie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie gminy Rajcza zostały opracowane i uchwalone zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w granicach administracyjnych gminy Rajcza, w tym sołectw: Rajcza, Rycerka Dolna, Rycerka Górna, Sól, Sól-Kiczora i Zwardoń przyjęty uchwałą nr XXI/198/2004 Rady Gminy Rajcza z dnia 3 września 2004 r. został uchwalony dla całego obszaru gminy w jej granicach administracyjnych.

10 planów miejscowych uchwalonych w latach 2008-2015 stanowi punktowe zmiany planu z 2004 r.

W obowiązujących planach miejscowych wyznaczono łącznie 1078 ha terenów zabudowy, w tym zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej, przemysłowej i inne). Obszary przeznaczone pod zabudowę stanowią łącznie 8,2% powierzchni gminy.

Z analizy stopnia wykorzystania terenów zabudowy wyznaczonych w planach miejscowych wynika, że pod zabudowę jest obecnie wykorzystane ok. 173 ha, co stanowi 16% powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych i 1,3% powierzchni całej gminy.

Niewykorzystanych pod zabudowę terenów jest 905 ha, co stanowi 84% powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych.

Z uwagi na fakt, że cały obszar gminy posiada plany miejscowe w gminie nie były wydawane indywidualne decyzje o warunkach zabudowy.

2.3 Dotychczasowe zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.

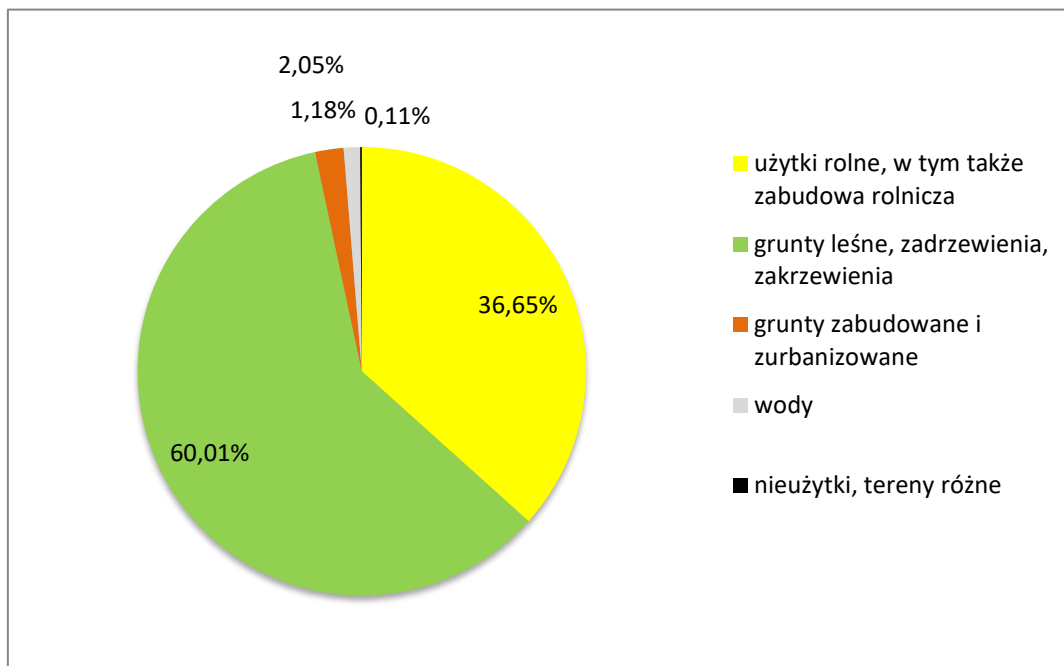
Powierzchnia gminy Rajcza wynosi 13142 ha.

Poniższa tabela i schemat przedstawia powierzchnie geodezyjne według kierunków wykorzystania wg danych GUS na podstawie informacji Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Rodzaj użytku	Powierzchnia (ha)	Udział w ogólnej powierzchni gminy (%)
ogółem	13142	100,00
użytki rolne razem	4817	36,65
użytki rolne - grunty orne	2933	22,32
użytki rolne - sady	29	0,22
użytki rolne - łąki trwałe	353	2,69
użytki rolne - pastwiska trwałe	1385	10,54
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	109	0,83
użytki rolne - grunty pod rowami	8	0,06
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	7886	60,01
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	7881	59,97
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	5	0,04
grunty pod wodami razem	155	1,18
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	155	1,18
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	269	2,05
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	35	0,27
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	3	0,02
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	21	0,16
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	3	0,02
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	158	1,20
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	49	0,37
nieużytki	13	0,10
tereny różne	2	0,02

Tab.1. Użytkowanie terenu w gminie Rajcza, 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Ryc.1. Użytkowanie terenu w gminie Rajcza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Z sieci wodociągowej w 2014 r. korzystało w gminie 8,8% ludności. Długość sieci wodociągowej wynosi tylko 3 km. Do sieci podłączonych jest 145 budynków. Sieć wodociągowa zlokalizowana jest na terenie Rajczy i Zwardonia. Pozostali mieszkańcy Gminy zaopatrują się w wodę z prywatnych wodociągów.

Wg danych GUS zbiorczym systemem odprowadzania ścieków w 2014 r. objęte było 50% mieszkańców, przy czym w ostatnich latach sieć kanalizacji sanitarnej jest realizowana w ramach projektu „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie” prowadzonego przez Związek Międzygminny ds. ekologii w Żywcu”. W 2015 r. do sieci kanalizacyjnej były podłączone 2363 budynki.

Gospodarstwa nie objęte siecią kanalizacyjną zaopatrzone są w indywidualne zbiorniki do gromadzenia ścieków sanitarnych lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Gmina Rajcza jest w pełni zelektryfikowana, natomiast w gminie brak sieci gazowej.

3. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.

Pierwsze wzmianki o gminie Rajcza pochodzą z początków XVI w. Jak podają zapiski Rajcza została założona w XVI wieku na prawie wołoskim i figuruje już w wykazach inwentarzowych folwarku Węgierska Górka pod datą 1608 r. Była wsią zarąbkową czyli taką, która powstała przez wyrąbywanie, karczowanie i wypalanie pierwotnej puszczy karpackiej. Andrzej Komoniecki pod rokiem 1628 zanotował, że Rajcza w tym czasie należała do kościoła w Milówce i liczyła 11 zarąbków co pozwalało zaliczyć ją do dużych wsi.

Według różnych koncepcji, nazwa Rajcza pochodzi od zjazdów tzw. rajców na górze Wielka Racza. Spotkania te miały na celu rozstrzygnięcie sporu granicznego. Ostatecznie na wierzchołku góry rozlano beczkę wina a kierunki jego spływu wyznaczały granicę między państwami. Na pamiątkę tych spotkań, miejscowość, do której należała góra, nazwano Rajczą. Inna koncepcja mówi, że nazwa pochodzi od słowa raj, raja, oznaczającego błoto, mokradło i związana jest z położeniem wsi u ujścia do Soły licznych spływających z gór potoków. W 1669 r. król polski Jan Kazimierz ofiarował obraz Madonny Częstochowskiej do przyszłego kościoła, na którego budowę wydał pozwolenie. Obraz ten do dnia dzisiejszego znajduje się w ołtarzu Kościoła w Rajczy.

Już w roku 1676 Rajcza była własnością rodziny Wielopolskich, jednak na skutek zadłużenia pod koniec XVIII w. Wielopolscy sprzedali część swych dóbr.

W latach 1779 – 1809 właścicielami Rajczy byli: Józef Górski, Karol Larisch, Domicela Kazimierska, Wincenty Kazimierski i Jan Jordan. Potem Rajcza dostała się w ręce Siemiońskich. Z tą rodziną należy wiązać budowę dzisiejszego zamku. Antoni Siemioński w roku 1843 założył w Rajczy hamry – zakłady żelazne, gdzie przetapiano rudę. Mieściły się one w pobliżu zamku. Od roku 1853 właścicielem Rajczy był Teodor Primavesi, który w roku 1893 sprzedał ją księciu Władysławowi Lubomirskiemu. Od niego w 1914 roku Rajczę odkupił książę Karol Stefan Habsburg z Żywca.

Ważnym wydarzeniem w historii Rajczy i innych wsi położonych w dolinie Soły było wybudowanie w latach 1883 – 1884 kolei żelaznej. Linia ta miała połączyć Galicję z Wiedniem. Pierwszy pociąg towarowy przejechał przez Rajczę po nowo położonych szynach w październiku 1884 roku.

W roku 1930 Rajcza liczyła 2000 mieszkańców, a w centrum wsi było sporo sklepików, kramów, zajazdów i karczm. Działalność handlowa zdominowana była przez Żydów, których zamieszkiwało tu 30 rodzin. Była to grupa hermetycznie zamknięta żyjąca w obrządku obowiązującym w diasporze. Mieli tu synagogę, szkołę i koszerne ubojnie.

W czasie okupacji hitlerowskiej Rajcza została włączona do Rzeszy, a ludność poddana eksterminacji. Na terenie Rajczy została przeprowadzona „Akcja Saybusch”. Ludność nękana była wysiedleniami, zsyłkami na przymusowe roboty, odbieraniem dobrej ziemi, wywózkami do Oświęcimia.

Obecnie najintensywniej zabudowanymi częściami gminy jest miejscowość Rajcza i Zwardoń. W miejscowościach tych wykształciły się największe ośrodki działalności usługowej.

Charakterystyczną cechą obszaru gminy jest skoncentrowanie osadnictwa w dolinach rzek. Tereny te łatwo dostępne z racji ukształtowania terenu zostały najwcześniej przekształcone pod zabudowę i działalność gospodarczą. Głównym problemem tej części osadnictwa jest dzisiaj zagrożenie powodziowe.

Poza obszarami skoncentrowanego osadnictwa dolin rzecznych zabudowa już mniej intensywnie rozwija się w terenach łatwiej dostępnych stoków górskich oraz na polanach śródleśnych, w miejscach tradycyjnej zabudowy szałasów pasterskich.

Przestrzenie publiczne w poszczególnych miejscowościach gminy nie odznaczają się cechami, które sprzyjałyby integracji mieszkańców. Wyjątkiem jest Rajcza, gdzie w centrum znajduje się ogólnodostępny plac, na którym odbywają się gminne uroczystości.

Na obszarze gminy dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, licznie występuje też zabudowa zagrodowa. W miejscowości Sól, Rycerka Górna i Kiczora występują największe w gminie zgrupowania budynków rekreacji indywidualnej.

Architektura budynków jest bardzo zróżnicowana. W każdej miejscowości gminy w rejonach historycznego osadnictwa występują zespoły zabudowy drewnianej o cechach charakterystycznych dla regionu żywieckiego takich jak:

- wysokość 2 kondygnacji (parter + poddasze użytkowe w spadzistym dachu),
- dach dwuspadowy symetryczny, lub naczółkowy o nachyleniu głównych połaci pod kątem 37-45°,
- rzut poziomy budynku - prostokątny, z dopuszczeniem ryzalitów i ganku,
- horyzontalny podział w ścianie szczytowej na wysokości linii okapu,
- prostokątne otwory okienne i drzwiowe, ustawione pionowo,
- materiał budowlany - drewno, z dopuszczeniem elementów murowanych takich jak podmurówka, schody zewnętrzne, kominy, stropy, ściany.

W niektórych częściach gminy rozplanowanie zabudowy nabiera cech zabudowy chaotycznej.

Na kształt obecnej struktury przestrzennej gminy wpływ miały zarówno czynniki historyczne, jak i współcześnie prowadzone działania inwestycyjne.

Wg danych GUS od 2005 r. czyli od czasu uchwalenia planu miejscowego dla całego obszaru gminy Rajcza do 2015 r. w gminie oddano do użytkowania 360 nowych budynków, z czego 93% stanowiły budynki mieszkalne. Łączna kubatura nowych budynków oddanych do użytkowania w latach 2005-2015 wyniosła 187 710 m³.

Rodzaj budynku	Liczba nowych budynków oddanych do użytkowania w poszczególnych latach											
	łącznie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
budynki ogółem	360	39	34	43	70	16	31	31	26	25	27	18
budynki mieszkalne	335	35	33	42	64	15	24	30	26	25	24	17
budynki mieszkalne jednorodzinne nieprzystosowane do stałego zamieszkania	17	2	1	4	2	1	0	5	1	0	1	0
budynki niemieszkalne ogółem	25	4	1	1	6	1	7	1	0	0	3	1
zakwaterowanie turystyczne	6	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0
handlowo-usługowe	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
garaże	7	2	0	0	2	1	1	0	0	0	1	0
przemysłowe	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
gospodarstw rolnych	9	1	1	0	3	0	0	1	0	0	2	1
Inne niemieszkalne	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Tab.2. Budynki oddane do użytkowania w latach 2005-2015 w gminie Rajcza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2015 na terenie Gminy znajdowało się 3108 budynków mieszkalnych.

W przeważającej większości budynki mieszkaniowe to wolnostojące domy jednorodzinne.

Powierzchnia użytkowa wszystkich mieszkań na terenie gminy wynosi 260 643 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie wynosi 84,6 m². Wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę wynosi 29 m².

Istotnym uwarunkowaniem mającym wpływ na zachowanie ładu przestrzennego jest prowadzenie gospodarki przestrzennej gminy w całości w oparciu o plany miejscowe.

W odróżnieniu od procedur ustalania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu w trybie decyzji o warunkach zabudowy plany miejscowe zapewniają pełną koordynację w zakresie prowadzenia gospodarki przestrzennej w gminie. Wynika to chociażby z faktu braku ustawowego wymogu zachowania zgodności ustaleń decyzji ze studium, podczas gdy dla planów miejscowych wymóg ten istnieje.

Plany miejscowe zgodne z ustaleniami studium chronią gminę przed niekontrolowanym rozwojem zabudowy odbywającym się na podstawie wydanych decyzji o warunkach zabudowy. Jest to szczególnie istotne dla ochrony terenów otwartych, których zagospodarowanie powinno być podporządkowane potrzebom ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych, a także dla pozostawienia rezerw terenu dla inwestycji, których lokalizacja jest istotna dla gminy.

Przeznaczenie nowych obszarów pod zabudowę w planach miejscowych może stanowić zagrożenie dla walorów krajobrazowych oraz naruszać harmonię otoczenia, w przypadku lokalizacji obiektów stanowiących nowe dominanty przestrzenne i wysokościowe w miejscach eksponowanych widokowo. Zagrożenie może też stanowić nieumiejętne kształtowanie przestrzeni i form architektonicznych połączone z brakiem szacunku dla istniejącej szaty roślinnej.

Poprawie ładu przestrzennego na terenie gminy służyć powinno uzupełnianie istniejącej zabudowy (wypełnianie luk budowlanych) oraz przeciwdziałanie rozpraszaniu się zabudowy. Na obszarze gminy szczególnie istotne jest przestrzeganie zachowania i kształtowania walorów krajobrazowych poprzez wprowadzanie ograniczeń dla lokalizacji nowej zabudowy oraz kontrola gabarytów i wysokości zabudowy, geometrii dachów, zasad kompozycji elewacji, kolorystyki i wystroju architektonicznego projektowanej zabudowy z dostosowaniem jej do zabudowy znajdującej się w jej otoczeniu.

4. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

4.1.1 Rzeźba terenu.

Gmina Rajcza leży na terenie Beskidu Żywieckiego. Jest to największy górotwór Beskidu Zachodniego, ciągnący się krętą linią od górskiego, europejskiego grzbietu wododziałowego od przełęczy Rupienka na zachodzie do przełęczy Sieniawskiej, oddzielającej go od Gorców. Dwa zachodnie człony Beskidu Żywieckiego to: grupa Wielkiej Raczy (od Rupienki po przełęcz Glinka Ujsolska) i grupa Pilska (od Glinki Ujsolskiej do przełęczy Glinne).

Grupa Wielkiej Raczy, od północy łączy się z Beskidem Śląskim i kładzie się półkolistym grzbietem otwartym na północ, tworząc duży lej źródłowy doliny Soły z centrum w Rajczy gęsto poprzecinany promieniście ułożonymi dolinami. Grupa Pilska piętrzy się łukiem wygiętym na północ coraz wyższymi szczytami, a wielokrotnie rozczłonkowanymi ramionami rozdziela dorzecza pomiędzy Solą i jej głównym dopływem - Koszarawą. Największym zespołem jest masyw Pilska (1557 m), trzeci co do wielkości szczyt Beskidu Żywieckiego.

4.1.2 Warunki geologiczne i geotechniczne

Obszar gminy Rajcza pod względem geologicznym leży na terenie Zewnętrznych Karpat Fliszowych w obrębie jednostki magurskiej. Charakterystyczną jej cechą jest duże zróżnicowanie litologiczne kredowo-paleogeńskich utworów fliszowych. Wyróżnić tu można dwie podjednostki (strefy fa-cjalno-tektoniczne): raczańską w części północno-wschodniej i bystrzycką w części południowo-

zachodniej. Cały obszar pocięty jest licznymi uskokami o przebiegu SSE-NNW. Pod względem litologicznym występują kredowe gruboławicowe piaskowce ze Szczawiny, kredowo-paleoceńskie warstwy ropianieckie (cienko- i średnioławicowy flisz z wkładkami łupków pstrych, gruboławicowych piaskowców i zlepieńców), eoceńskie warstwy beloweskie (cienkoławicowy flisz), łupki pstre, margle łąckie i gruboławicowe piaskowce magurskie. Wśród najmłodszych utworów najpowszechniejsze są osady aluwialne czwartorzędowe - holocenske żwiry, piaski i mułki koryt rzecznych, kamieńców i tarasów zalewowych. Na zboczach gór bardzo liczne są utwory koluwalne (gliny wymieszane z rumoszem skalnym).

W gminie Rajcsa przeważają niekorzystne warunki geologiczno-inżynierskie (W. Ryłko i in., 1992). Związane jest to z bardzo urozmaiconą budową geologiczną oraz górskim charakterem rzeźby. Niesprzyjające rozwojowi budownictwa są: duże wysokości bezwzględne (najniżej położony punkt na obszarze gminy wznosi się ok. 464 m n. p. m., a najwyższy - Wielka Racza 1235,8 m n. p. m., maksymalna deniwelacja wynosi zatem 772 m), silne rozczłonkowanie terenu dolinami rzecznyymi, a co za tym idzie duże wysokości względne (różnice wysokości) dochodzące do 400 m, a także duże nachylenia stoków (dochodzące do 45°). W związku z powyższym na obszarze gminy występuje wielkie nagromadzenie zjawisk geodynamicznych. Do najbardziej niekorzystnych, groźnych w skutkach należą ruchy masowe (osuwiska, obrywy, splezywanie). Osuwiska występują na obszarze całej gminy i zajmują znaczne powierzchnie. Rozmieszczenie ich jest nierównomierne, a najliczniej występują w rejonie Rajcsy i Rycerki Dolnej na lewym brzegu Soły. Osuwiska wykształcone są przede wszystkim w obrębie piaskowcowo-łupkowych kompleksów warstw jednostki magurskiej, bardzo rzadko w utworach pokrywowych. W osuwiskach konsekwentno-zwietrzelinowych i konsekwentno-strukturalnych miąższość przemieszczonego materiału wynosi od 1 do 10 m, natomiast w osuwiskach rotacyjnych dochodzi do kilkudziesięciu metrów.

4.1.3 Gleby, rolnicza przestrzeń produkcyjna.

W strukturze gruntów użytki rolne zajmują zaraz po lasach największy obszar gminy, stanowiący około 37% jej ogólnej powierzchni. Wśród użytków rolnych największy udział mają grunty orne (około 60% powierzchni użytków rolnych).

Gleby występujące na terenie gminy Rajcsa to gleby brunatne kwaśne. Wykształcone zostały ze skał kwaśnych (piaskowców i iłów) nie zawierających węgla wapnia. Odczyn gleb jest kwaśny w całym profilu. Są to gleby wietrzeniowe, płytkie, szkieletowe. Poziom orno - próchniczy ma miąższość 15 do 20 cm. Poziom brunatnienia występuje do głębokości 35 - 45 cm, poniżej występuje rumosz skalny lub skała macierzysta. W dolinach większych potoków i rzek utworzyły się mady. Są to gleby aluwialne, w których zachodzą okresowo procesy namulania lub niedawno procesy te zostały przerwane. Są to gleby o młodym profilu, czasami z wyraźnym warstwowaniem.

W obszarze gminy występują gleby klasy IV, V i VI.

Utrudnieniem dla działalności rolniczej jest znaczne wyniesienie powierzchni terenu. Zagrożeniem dla gleb i powierzchni ziemi są procesy erozyjne na otwartych wylesionych powierzchniach, w tym erozja wodna w obszarach koryt cieków i erozja wietrzna. Zagrożenie erozją wietrzną gleb obniżającą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest efektem wieloczynnikowej degradacji powierzchni ziemi: deficytu wód powierzchniowych, zakwaszenia gleb spowodowanego zanieczyszczeniem powietrza, zabiegów agrotechnicznych, powierzchniowej eksploatacji. Do intensyfikacji procesów erozyjnych przyczynia się szczególnie rzeźba terenu, duże nachylenia zboczy, warunki klimatyczne, a także przekształcenie powierzchni terenu związane z intensywnym rozwojem zabudowy i dużym rozproszeniem wiejskiej sieci osadniczej.

Na terenie gminy nie istnieje żaden punkt krajowego monitoringu gleb oraz nie były prowadzone badania użytków rolnych.

Wg danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. na terenie gminy funkcjonowały 1720 gospodarstwa. 246 gospodarstw rolnych utrzymuje zwierzęta gospodarskie. W strukturze upraw dominują zboża i ziemniaki, jednakże nie ma to charakteru uprawy na większą skalę, a jedynie bardziej dla własnych potrzeb mieszkańców.

Na terenie gminy głównie prowadzi się także hodowlę bydła i owiec.

Wszystkie gospodarstwa rolne są gospodarstwami indywidualnymi. Łączna powierzchnia gospodarstw wynosi 2624,12 ha. Najwięcej jest gospodarstw średniej wielkości 1-5 ha.

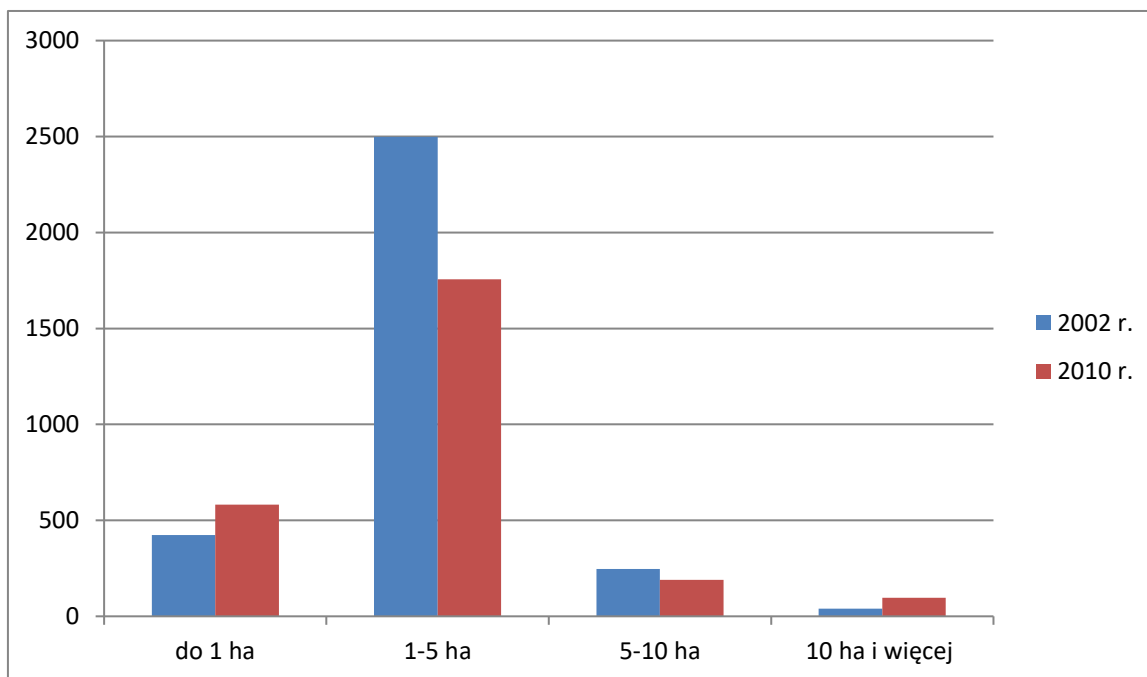
W latach 2002-2010 zmalała liczba gospodarstw rolnych – według danych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. w gminie było ich 1720 tj. o 90 mniej niż w 2002 r.

Typ gospodarstwa	powierzchnia gospodarstw w 2002 r. (ha)	powierzchnia gospodarstw w 2010 r. (ha)
do 1 ha włącznie	422,92	581,39
1-5 ha	2497,74	1756,23
5-10 ha	246,09	189,69
10 ha i więcej	40,18	96,81
ogółem	3206,93	2624,12

Tab.3. Struktura gospodarstw rolnych w gminie Rajcza w 2002 r. i 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych zmniejszyła się z 3206,93 ha do 2624,12 ha. Zmniejszyła się powierzchnia zajmowana przez gospodarstwa o powierzchni 1-10 ha na rzecz wzrostu powierzchni zajmowanej przez gospodarstwa najmniejsze (o powierzchni do 1ha) i największe (powyżej 10 ha).

Ryc.2. Powierzchnia gospodarstw rolnych w 2002 r. i 2010 r. wg grup obszarowych użytków rolnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

4.1.4 Leśna przestrzeń produkcyjna.

Wg danych GUS z 2015 r. powierzchnia gruntów leśnych ogółem na terenie gminy Rajcza wynosi 8094,9 ha, z czego lasy zajmują faktycznie 7944,86 ha.

Na terenie gminy znajduje się ok. 5340,86 ha lasów publicznych własności Skarbu Państwa, których prawie cały obszar znajduje się w zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Ujsoły. Na gruntach tych jest prowadzona gospodarka leśna zgodnie z Planem Urządzenia Lasu sporządzonym dla Nadleśnictwa Ujsoły w 2015 r. Obszar lasów publicznych o powierzchni 2,22 ha znajduje się w zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Lasy prywatne zajmują obszar o powierzchni 2604,00 ha. Na gruntach tych jest prowadzona gospodarka leśna zgodnie z uproszczonymi Planami Urządzenia Lasów, wykonanymi w 2015 r.

Wg danych GUS lesistość gminy wynosi 60,4 % i jest ona wyższa od wskaźnika lesistości dla powiatu żywieckiego, która wynosi 51,7%.

Siedliskowe typy lasów występujących na terenie gminy to lasy górskie i bory górskie, wszystkie pełnią rolę lasów glebo- i wodochronnych. Podstawowe gatunki lasotwórcze to: świerk, buk i jodła.

Największe obszary zwartej roślinności leśnej położone są w południowej i zachodniej części gminy. Obszar ten stanowi tzw. Worek Raczański – grupę górską Wielkiej Raczy, znajdującą się w obrębie Żywieckiego Parku Krajobrazowego.

4.1.5 Zasoby wodne - wody podziemne.

Obszar Gminy Rajcza należy do karpackiego rejonu hydrologicznego, podregionu zewnętrznego karpackiego.

Na obszarze Gminy Rajcza wody podziemne występują w trzeciorzędowych eoceńskich i kredowo-paleoceńskich utworach fliszowych oraz w osadach czwartorzędowych.

Poziom czwartorzędowy występuje w obrębie większych dolin rzecznych - w piaszczysto - żwirowych osadach doliny Soły oraz dolin potoków Ujsola i Rycerski, w ich dolnym biegu. W skład utworów czwartorzędowych wchodzi na omawianym terenie piaski, żwiry, mułki, gliny i gliny z rumoszem. Są to wody porowe o zwierciadle swobodnym. Wodonośność uzależniona jest od miąższości osadów, ich rozprzestrzenienia oraz stopnia zaglinienia. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi średnio 3 m. Potencjalna wydajność studni wierconej mieści się w przedziale 2-5 m³/h.

Poziom ten związany jest przez bezpośrednią infiltrację opadów. Stanowi ono główne użytkowe piętro wodonośne na obszarach, na których brak poziomu użytkowego w zalegających poniżej utworach fliszowych.

Poziom czwartorzędowy traktuje się jako podrzędny, tym niemniej jego obecność stwarza dogodne warunki dla zasilania poziomu fliszowego, a także dla ujmowania otworami obu tych połączonych poziomów.

Fragment Zewnętrznych Karpat fliszowych budują utwory jednostki magurskiej.

Partię północno - zachodnią omawianego obszaru stanowi podjednostka raczańska, w której brak jest użytkowego poziomu wodonośnego. W tym rejonie w okolicy miejscowości Sól znajdują się źródła wody słonej. W latach pięćdziesiątych odwiercono tu kilka otworów w poszukiwaniu ropy naftowej, w których na różnych głębokościach napotkano wody mineralne i termalne (o temperaturze 35° z głębokości około 1300 m). Są to wody typu Cl-Na o maksymalnej mineralizacji 42 560 mg/dm³. Otworów tych nigdy nie eksploatowano.

W partii centralnej występują gruboławicowe piaskowce magurskie, które uznawane są za użytkowy poziom wodonośny o możliwościach eksploatacyjnych pojedynczego otworu w przedziale 2÷5 m³/h.

Wody wchodzące w skład pierwszego poziomu wód w utworach eoceńskich z uwagi na różne wykształcenie litologiczne, charakteryzują się różnymi własnościami hydrogeologicznymi. W piaskowcach fliszowych, ze względu na niską porowatość, czynnikiem decydującym o przepuszczalności utworów fliszowych jest szczelinowatość. Przy pełnym nasyceniu strefy przepuszczalnej, z piaskowców magurskich można uzyskać z pojedynczej studni od 6-50 m³/h wody. Na obszarach, gdzie zaznacza się mniejszy udział piaskowców, a większy łupków, wydajności są znacznie mniejsze i nie przekraczają z reguły 2 m³/h wody.

Na obszarze Gminy dominują obszary występowania pierwszego poziomu wód w utworach kredowo-paleogeńskich. Tworzą je obszary zbudowane z cienko-, średnio - i gruboławicowych piaskowców, łupków i mułowców warstw ropyńskich (inoceramowych). Utwory te, z racji swego wykształcenia, są w zasadzie skąpym zbiornikiem wody podziemnej. Wydajność ich jest ograniczona, uzależniona od miąższości i wykształcenia litologicznego poziomów piaskowcowych i ich szczelinowatości. Zwierciadło wód podziemnych w osadach fliszowych odznacza się dużym wahaniami, dochodzącymi do 10 m.

Część obszaru gminy, w tym cały obszar miejscowości Rajcza, część obszaru Rycerki Górnej, Rycerki Dolnej, Sól i Kiczora leży w granicach LZWP nr 445 Zbiornik Warstw Magura (Babia Góra). Poza obszarem LZWP znajduje cały obszar Zwardonia. Zasilanie tego poziomu odbywa się przez infiltrację opadów. Projektowany obszar ochronny tego zbiornika pokrywa się z granicą LZWP.

Na całym obszarze gminy występuje wydzielenie jednolitych części wód podziemnych nr PLGW2000158.

Zgodnie z definicją umieszczoną w Ramowej Dyrektywie Wodnej dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry”.

Ramowa Dyrektywa Wodna w art. 4 przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w Ramowej Dyrektywie Wodnej),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Zgodnie z art. 349 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U z 2018 r. poz. 2268 z późn. zm.) badania i oceny stanu wód powierzchniowych, stanu wód podziemnych dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska

Badania i klasyfikację wód podziemnych w sieci krajowej w ramach monitoringu diagnostycznego wykonuje Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie przy koordynacji i na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych.

Według danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach na terenie miejscowości Rajcza nie jest prowadzony monitoring wód podziemnych w ramach sieci krajowej.

Woda badana w punkcie pomiarowym sieci krajowego monitoringu diagnostycznego stanu wód podziemnych w 2012 r. zlokalizowanym na terenie miejscowości Kamesznica została zaliczona do II klasy jakości.

4.1.6 Zasoby wodne - wody powierzchniowe.

Cały obszar gminy Rajcza jest położony w obrębie zlewni Soły, będącej prawobrzeżnym dopływem Wisły. Soła w swoim środkowym i dolnym odcinku (na obszarze gminy) ma charakter rzeki roztokowej. Głównymi dopływami Soły na tym obszarze są: Rycerka z Potokiem Rycerskim i Raczą oraz Woda Ujsolska odprowadzająca powierzchniowe cieki z obszaru Gminy Ujsoły.

Część północna gminy, odwadniana przez lewobrzeżne dopływy Soły, jest około 5-krotnie mniejsza od pozostałej części (zachodniej z obszarami źródłkowymi i południowo-wschodniej, odwadnianej przez dopływy prawobrzeżne). Długość Soły w obrębie gminy Rajcza wynosi 9,5 km, a jej spadek (bez rzek źródłowych) wynosi 27,9 ‰. Razem z źródłowym potokiem Solanka, spadek zwiększa się do 67,3 ‰. Szerokość doliny Soły wynosi od 20 m w górnym odcinku do 600 m przy północnej granicy gminy.

Cała sieć rzeczna jest bardzo dobrze rozwinięta i ma charakter stały. Wzdłuż granicy państwa ze Słowacją przebiega europejski dział wodny rozdzielający zlewiska Morza Bałtyckiego i Morza Czarnego (dorzecze Dunaju).

Koryta takich rzek ulegają znacznym zmianom po okresach wysokich stanów wód.

Charakterystykę hydrologiczną obszaru można określić w oparciu o posterunki wodowskazowe: Sól na rzece Sole oraz Ujsoły na Wodzie Ujsolskiej. Na Sole maksymalne odpływy miesięczne pojawiają się w kwietniu, zaś minimalne w październiku. Podobny reżim odpływu charakteryzuje pozostałe cieki.

Na obszarze gminy znajduje się duża liczba źródeł dających początek mniejszym potokom i ciekom stanowiącym dopływy wymienionych wcześniej rzek. Źródła te jak i wypływające z nich potoki często ujęte są dla potrzeb komunalnych.

Niemal wszystkie ciek powierzchniowe na terenie gminy płyną głęboko wciętymi dolinami, w których zachodzi intensywna erozja boczna. Skutkuje to podcinaniem brzegów i zachwianiem równowagi na zboczach, powstawaniem zerw i osuwisk. Stwarza to zagrożenie dla infrastruktury technicznej oraz zabudowy mieszkaniowej. Zjawiska te nasilają się podczas intensywnych opadów i wezbrań rzek.

Na obszarze gminy Rajcza występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczone dla rzeki Soły i jej dopływów. W opracowaniu pt. „Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Soły” stanowiącym I etap studium ochrony przeciwpowodziowej na terenie gminy Rajcza wyznaczono obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią. Dla obszaru gminy Rajcza nie zostały sporządzone mapy zagrożenia powodziowego. Zgodnie z ustawą Prawo wodne studia ochrony przeciwpowodziowej opracowane dla rzek lub ich odcinków zachowują ważność do czasu opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego dla tych odcinków rzek.

Na obszarze gminy występują dwa rodzaje zagrożeń powodowanych działalnością wód płynących. Pierwszy to zalewanie obszarów podczas powodzi, drugi to erozja boczna i wgłębna koryt rzecznych.

Przez tereny gminy Rajcza przepływają rzeka Soła i jej dopływy (Potok Rycerski, Rycerka, Solanka, Czarna, Ujsoła, Nickulina, Raczą, Ciapków, Radecki, Plaskarówka, Rycerka, Roztoka, które stanowią stosunkowo duże potencjalne zagrożenie powodziowe. W rejonie gminy Rajcza powódzie stanowią poważne zagrożenie ze względu na charakterystyczne dla tego obszaru cechy - ciek wyróżniają się znacznymi podłużnymi spadkami i w źródłowym biegu stromymi zboczami dolin, co powoduje szybki spływ powierzchniowy i gwałtowne wezbranie wód o wielkiej sile niszczącej. Odnotowuje się też na tym terenie wysokie roczne opady atmosferyczne.

Przepływające przez gminę Rajcza ciek charakteryzuje duża nieregularność przepływów, co ma bezpośredni wpływ na zwiększenie częstotliwości występowania powodzi. Podczas wezbrań powodziowych następuje wzmożony ruch rumowiska skalnego, które powodując silną erozję boczną i denną w korytach cieków, w znacznym stopniu zwiększa niszczycielskie działanie wód powodziowych.

Odpływ ze zlewni cieków przepływających przez gminę Rajcza mający wpływ na wielkość fali powodziowej, zależy przede wszystkim od czynników takich jak:

- rzeźba terenu - nachylenia stoków i spadków podłużnych cieków; parametry te związane są bowiem silnie z wielkością spływu powierzchniowego,

- budowa geologiczna podłoża i przepuszczalność skał, co wiąże się ze zdolnościami retencyjnymi,
- opady atmosferyczne - ich wysokości, częstotliwości i rozkładu w czasie i na poszczególnych wysokościach n.p.m.,
- zalesienia, co wiąże się z przetrzymaniem wody przez rośliny i opóźnienie ich spływu.

Zgodnie z przepisami Ramowej Dyrektywy Wodnej (dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej) planowanie gospodarowaniem wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne w chwili obecnej na obszarze Polski wyznaczonych jest 9 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Banówki, Łaby, Niemna, Pregoly, Świeżej. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami.

Plany te powinny zostać uwzględnione w dokumentach planistycznych na poziomie krajowym i regionalnym, np. w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, czy w wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego.

Aktualnie obowiązujący Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły został przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911).

Plany gospodarowania wodami stanowią jednolity instrument zarządzania gospodarką wodną na terenie państw Unii Europejskiej. Przedstawia on w myśl art. 114 Prawa wodnego m.in. aktualny stan wód w obrębie obszaru dorzecza, podsumowuje działania niezbędne do osiągnięcia tzw. dobrego stanu wód oraz posłuży jako mechanizm sprawozdawczy do opracowywania raportów dla Komisji Europejskiej.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły określa cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych, ustalonych na mocy art. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej. W pierwszym cyklu planowania gospodarowania wodami w Polsce, cele środowiskowe dla części wód zostały oparte głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód, wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych. Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami

wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Część gminy znajduje się w granicach JCWP RW200012213219 Soła do Wody Ujsolskiej. Jest to naturalna część wód w dobrym stanie, niezagrożona nieosiągnięciem określonych dla niej celów środowiskowych.

Część gminy znajduje się w granicach JCWP RW200014213259 Soła od Wody Ujsolskiej do Zbiornika Tresna. Jest to silnie zmieniona część wód w dobrym stanie, zagrożona nieosiągnięciem określonych dla niej celów środowiskowych.

Badania wód Soły prowadzone w 2015 r. w punkcie Soła – powyżej Rycerki, zlokalizowanym na terenie gminy (JCWP RW200012213219 Soła do Wody Ujsolskiej) wykazały dobry stan wód i dobry potencjał ekologiczny.

Badania wód Soły prowadzone w 2015 r. w punkcie Soła – wpływ do zbiornika Tresna, zlokalizowanym poza granicami gminy (JCWP RW200014213259 Soła od Wody Ujsolskiej do Zbiornika Tresna) wykazały zły stan wód i umiarkowany potencjał ekologiczny.

4.1.7 Flora i fauna.

Obszar gminy Rajcza, a szczególnie tzw. „Worek Raczański” należy do najcenniejszych pod względem przyrodniczym fragmentów Beskidu Żywieckiego. Odnotowano tu bowiem stanowiska wielu chronionych prawem, i rzadkich w skali regionu i kraju, gatunków roślin i zwierząt.

Gmina odznacza się wysokim stopniem lesistości (ok. 60 %). Siedliskowe typy lasów występujących na terenie gminy to lasy górskie i bory górskie, wszystkie pełnią rolę lasów glebo- i wodochronnych. Podstawowe gatunki lasotwórcze to: świerk, buk i jodła.

Najliczniej reprezentowane zespoły leśne to:

- dolnoreglowy bór mieszany (Abieti-Piceetum) - dominujący na omawianym terenie. Do tego zespołu są również zaliczane starsze monokultury świerkowe, nasadzone na siedlisku buczyn, z odnawiającym się naturalnie bukiem i jodłą. Dość licznie spotykany w niektórych oddziałach żywiec gruczołowaty (*Dentaria glandulosa*) świadczy o tym, że potencjalnym zbiorowiskiem roślinnym jest tu żyzna buczyna karpacka (*Dentario glandulosae-Fagetum*).
- żyzna buczyna karpacka (*Dentario glandulosae-Fagetum*) - obecna na Wielkiej Raczy, Bugaju i Abramowie.
- jaworzyna karpacka (*Sorbo-Aceretum carpaticum*) - odnotowana na Wielkiej Raczy.

- olszyna górska (*Alnetum incanae*) - nad Białą Sołą, nad Czarną (Czarna Soła), nad potokiem Słanica w Soli, nad Rycerką w Rycerze Dolnej.
- olszyna bagienna (*Caltho-Alnetum*) - obecna m.in. w rezerwacie Butorza.
- podgórski łęg jesionowy (*Carici remotae-Fraxinetum*) - nad potokiem Raczą w Rycerze Górnej.
- nadrzeczny łęg topolowy (*Populetum albae*) - jego płaty występują głównie nad Sołą w pewnym oddaleniu od koryta rzeki, często w kompleksach łąk leżących w dolinie Soły oraz fragmentarycznie nad Rycerką w Rycerze Dolnej.

Najbardziej narażone na negatywne oddziaływanie takich czynników jak: warunki atmosferyczne, zanieczyszczenia powietrza czy inwazje szkodników (opieńki miodowej, kornika drukarza, rytownika pospolitego) są tzw. lite świerczyny, czyli monokultury świerkowe. Naczelnym zadaniem tutejszej gospodarki leśnej jest stopniowa przebudowa drzewostanów na bardziej stabilne, o zróżnicowanym składzie gatunkowym.

Zbiorowiska nieleśne stwierdzone na omawianym terenie, to przede wszystkim:

- zbiorowiska łąkowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretalia*, w tym:
 - Łąki świeże i pastwiska z rzędu *Arrhenatheretalia* - (*Arrhenatheretum medioeuropaeum*, *Gladiolo-Agrostietum*, *Lolio-Cynosuretum*), rozpowszechnione na całym obszarze.
 - Łąki wilgotne z rzędu *Molinietalia* - (*Scirpetum silvatici*, *Cirsietum rivularis*, *Epilobio-Juncetum effusi*) - Większe kompleksy tych łąk odnotowano w dolinie potoku Nickulina, na zboczach Kiczory, a głównie w widłach dróg (Kiczora Szpaki) Laliki - Sól i Kiczora - Milówka; w dolinach potoków Plaskurówka, Radecki i Słanica, na zboczach Słowików Gronia w Rycerze Dolnej, nad potokiem Rycerki w sąsiedztwie polany Rycerki.
- Ziołorośla nadrzeczne z rzędu *Trifolio fragiferae-Agrostietalia stoloniferae* (*Rorippo-Agrostietum*, *Aegopodio-Petasitetum hybridi*) - występujące głównie nad Sołą i jej większymi dopływami - Białą Sołą, Czarną i Rycerką.
- Ubogie murawy bliźniczkowe tzw. psiary (m.in. *Hieracio-Nardetum strictae*) - zbiorowiska takie odnaleziono m.in. w przysiółku Węglarze, w sąsiedztwie osiedla Hulboje, na polanie Ożna i na Stańcówce.
- Zbiorowiska źródłiskowe (*Montio-Cardaminetalia*) - występują na całym obszarze w miejscach ocienionych lasem źródlisk.
- Ziołorośla z klasy *Betulo-Adenostyletea* (m.in. fragmenty *Petasitetum kablikiani*, ziołorośla *Petasitetum albi*) - obecne nad wszystkimi większymi ciekami.
- Kwaśne młaki niskoturzycowe (*Carici canescentis-Agrostietum caninae*) odnotowane m.in. nad potokiem Plaskurówka i eutroficzne młaki górskie (*Valeriano-Cańcetum flavae*). Fragmenty takich zbiorowisk odnotowano w Nickulinie, w dolinie Plaskurówki, na polanie Ożna.

- Zbiorowiska zarośli wierzbowych [*Salicetea purpureae*] - nad większymi ciekami (Soła, Biała Soła, Czarna).
- Antropogeniczne zbiorowiska - występujące pospolicie na całym obszarze gminy:
 - chwastów pól uprawnych (*Stellarietea mediae*),
 - zrębowe, zbiorowiska miejsc wydeptywanych i ruderalnych (*Epilobietea angustifolii*, *Artemisietea vulgaris*).

Do najcenniejszych elementów flory należą m.in.:

- orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*) - występujący na Przegibku i Wielkiej Raczy ,
- storczyk Fuchsa (*Dactylorhiza fuchsii*) - rosnący na polanach na Wielkiej Raczy,
- storczyk męski (*Orchis mascula*) - odnotowany w Soli Stanicy, na wilgotnych łąkach w Rycerze Górnej i Dolnej, w Soli, na przełęczy Kotelnica, na polanie Ożna, w przysiółku Węglarze w Zwardoniu,
- listera jajowata (*Listera ovata*) - występująca na łące w przysiółku Węglarze (Zwardoń),
- podkolan biały (*Platanthera bifolia*) - odnotowany m. in. na łąkach w Nickulinie, na przełęczy Kotelnica, na polanie Ożna,
- storczyk bżowy (*Dactylorhiza sambucina*), storczyk błądy (*Orchis pallens*) i podejrzony marunowy (*Botrychium matricariifolium*) - występujące na łąkach na Okrągłej (Bernacki 1994).

Tak zróżnicowany siedliskowo obszar obfituje również w licznych przedstawicieli fauny, zróżnicowanych zarówno pod względem przynależności systematycznej, jak i wymagań siedliskowych. Wśród rzadkich przedstawicieli rodzimej fauny na analizowanym terenie literatura podaje informację na temat obecności rysia (*Felis lynx*), wilka (*Canis lupus*) i niedźwiedzia (*Ursus arctos*), a także głuszca (*Tetrao urogallus*) i cietrzewia (*Tetrao tetrix*) oraz stanowiskach lęgowych krogulca (*Accipiter nisus*), pustułka (*Falco tinnunculus*), jarząbka (*Bonasa bonasa*), puchacza (*Bubo bubo*) i płomykówki (*Tyto alba*) w lasach rezerwatu Butorza, brodzieca piskliwego (*Actitis hypoleucos*), dziwonii (*Carpodacus erythrinus*), sieweczki rzecznej (*Charadrius dublus*) i dzięcioła syryjskiego (*Dendrocopos syriacus*) w dolinie Soły (Witkowski 1994).

Drobną faunę ssaków reprezentują m.in. chomik (*Cricetus cricetus*), nornica ruda (*Clethrionomys glareolus*), karczownik ziemnowodny (*Arvicola terrestris*), polnik bury i zwyczajny (*Microtus agrestis* i *M. arvalis*), smużka (*Sicista betulina*), orzesznica (*Muscardinus avellanarius*), nietoperze - mroczek poźłocisty i późny (*Eptesicus nilsonii* i *E. serotinus*), nocek duży (*Myotis myotis*), gacek szary (*Plecotus austriacus*) i podkowiec mały (*Rhinolophus hipposideros*). Obecność większych kompleksów leśnych pozwala na bytowanie większej fauny, takiej jak lis (*Vulpes vulpes*), sarna (*Capreolus capreolus*) czy jeleń (*Cervus elaphus*).

Bogata sieć cieków i wysięków wodnych stworzyła dogodne siedliska dla bogatej fauny ptactwa wodno-błotnego. Najpospolitsze wśród nich to bocian biały (*Ciconia ciconia*) i kaczka krzyżówka

(*Anas platyrhynchos*). Bogata jest również awifauna związana ze zbiorowiskami leśnymi oraz terenami otwartymi, takimi jak większe kompleksy pól uprawnych czy użytków zielonych. Najliczniej w tej grupie reprezentowane są: dzięcioły - szczególnie czarny i duży (*Dryocopus martius*, *Dendrocopos major*), kos (*Turdus merula*), świstunka leśna (*Phylloscopus sibilatrix*), sikory (*Parus* sp.), zięba (*Fringilla coelebs*), skowronek polny (*Alauda arvensis*), kwiczoł (*Turdus pilaris*), trznadel (*Emberiza citrinella*) i in.

Najpospolitsze gady i płazy to: jaszczurki - zwinka i żyworódka (*Lacerta agilis* i *L. vivipara*), zaskroniec (*Natrix natrix*), żaba trawna (*Rana temporaria*) i znacznie rzadsze - salamandra plamista (*Salamandra salamandra*) i ropucha szara (*Bufo bufo*).

Na terenie gminy Rajcza występują korytarze ekologiczne wyznaczone w następujących opracowaniach:

- „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce” 2005, Jędrzejewski i in., zaktualizowany przez IBS PAN w 2012 r.)
- „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I” (Parusel J.B., Skowrońska K., Wower A. (red.) 2007 CDPGŚ, Katowice).

Korytarz ekologiczny ssaków drapieżnych Beskid Żywiecki i korytarz ekologiczny ssaków kopytnych Beskid Żywiecki obejmują ten sam obszar południowej i południowo-zachodniej części gminy, w tym w większości obszary Natura 2000. Korytarze te stanowią obszary węzłowe, a w rejonie Wielkiej Raczy występują newralgiczne fragmenty tych korytarzy.

Korytarze ornitologiczne na terenie gminy Rajcza obejmują szlaki migracji ptaków oraz przystanki pośrednie.

Obszar przystanków (korytarz o nazwie Beskid Żywiecki o statusie ponadregionalnym) zasadniczo pokrywa się z obszarem węzłowym korytarza ssaków drapieżnych i kopytnych, natomiast obszar korytarza o nazwie Lasy Beskidu Śląsko-Żywieckiego o statusie ponadregionalnym, czyli szlaków migracji ptaków obejmuje pozostałą część gminy. Jedynie zachodnia część Zwardonia w rejonie granicy państwowej jest położona poza obszarem korytarza ekologicznego ptaków.

W rejonie dolin rzecznych Soły i jej dopływów biegnie korytarz ekologiczny spójności obszarów chronionych o nazwie Górna Soła, północna część Zwardonia znajduje się natomiast w obszarze korytarza spójności obszarów chronionych o nazwie Beskid Śląski - Beskid Żywiecki. Oba korytarze spójności mają znaczenie międzynarodowe.

4.1.8 Krajobraz, w tym krajobraz kulturowy.

Głównym bogactwem gminy jest krajobraz. Gmina Rajcza leży w zespole parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Większość krajobrazu naturalnego jest chroniona na mocy ustawy o ochronie przyrody jako Żywiecki Park Krajobrazowy.

Potencjalne krajobrazy naturalne występujące na terenie gminy Rajcza to:

- krajobrazy gór średnich i wysokich – średniogórskie – erozyjne regła górnego,
- krajobrazy dolin i obniżeń – równin zalewowych i równin tarasowych w terenach górskich

Krajobraz gminy został przekształcony w wyniku działań człowieka i dziś można mówić jedynie o krajobrazach semi-naturalnych lub kulturowych.

W obrębie gminy występują następujące typy krajobrazów:

- semi-naturalny krajobraz lasów regła dolnego – występuje głównie w południowej i zachodniej części gminy. Jest to krajobraz najbardziej zbliżony do naturalnego – zajął miejsce zniszczonego w XIX w. krajobrazu gór średnich. Zajmuje on większą część gminy i jest chroniony w ramach Żywieckiego Parku Krajobrazowego.
- semi-naturalny krajobraz polan śródleśnych – obejmuje polany występujące w obrębie lasów lub na ich obrzeżach. Polany te zarastają w sposób naturalny lub dzięki nasadzeniom, jednak wciąż jest widoczny ich charakter. Krajobraz ten jest zbliżony do naturalnego.
- kulturowy silnie przekształcony krajobraz den dolin – jest to krajobraz kulturowy, gdzie najsilniej zaznaczyła się ingerencja człowieka w środowisko. Na obszarze tym formy stworzone przez człowieka dominują nad formami naturalnymi. Zmiany wywołane na tym obszarze mają w zasadzie charakter nieodwracalny. Krajobraz ten występuje w dolnych i środkowych częściach dolin rzecznych, gdzie występowały najdogodniejsze warunki do osiedlania się i prowadzenia działalności gospodarczej.
- kulturowy słabo przekształcony krajobraz den dolin – obejmuje środkowe i górne odcinki dolin rzecznych. Formy stworzone przez człowieka wtapiają się w środowisko i nie dominują nad nim. Tereny te przeważnie zajmują łąki, a czasami wyższe (mniej wilgotne) partie dolin.
- kulturowy przekształcony krajobraz rolniczy – występuje na zapleczu krajobrazu silnie przekształconych den dolin. Obejmuje swym zasięgiem mniej strome stoki przydatne do produkcji rolniczej. Ten typ krajobrazu obejmuje też tereny zajęte pod zagrody gospodarskie. Jest to obszar wykorzystywany pod różnego rodzaju uprawy. W niektórych rejonach, w trudniej dostępnych obszarach na skutek zarzucania upraw następuje zmiana tego typu krajobrazu w kierunku krajobrazów bardziej naturalnych.
- kulturowy przekształcony krajobraz rozproszonej zabudowy siedliskowej – obejmuje tereny położone wyżej niż tereny rolnicze, trudniej dostępne. Ma on charakter zbliżony do krajobrazu polan śródleśnych. Zaznacza się jednak na nich wyraźnie wpływ działalności

człowieka przez uprawę zbóż i roślin okopowych. Na obszarach tych obecna jest rozproszona zabudowa siedliskowa (budynek mieszkalny i zabudowania gospodarcze) oraz letniskowa.

Krajobraz rolniczy i krajobraz rozproszonej zabudowy siedliskowej są ingerencją w naturalny krajobraz lasu reglowego. W przypadku porzucenia upraw i działalności człowieka na tych obszarach następuje naturalne odbudowanie się krajobrazu zbliżonego do naturalnego.

Oprócz walorów przyrodniczych na terenie gminy Rajcza występują liczne obiekty i obszary o wartościach kulturowych i historycznych, w tym zabytki architektury ujętych w rejestrze zabytków i gminnej ewidencji zabytków, wymienione w rozdziale 5. W centrum Rajczy znajduje się znane w całej okolicy Sanktuarium Matki Boskiej Kazimierzowskiej. Jego budowa rozpoczęła się w roku 1669, kiedy król Jan Kazimierz po abdykacji udając się do Francji przebywał jakiś czas w Żywcu i wydał pozwolenie na budowę kościoła w Rajczy na zarębkę Jana Butora. Drewniany kościół w Rajczy pod wezwaniem św. Wawrzyńca i św. Kazimierza Królewicza został zbudowany w 1674 roku na planie w kształcie krzyża łacińskiego, a w wielkim ołtarzu widniał obraz głównego patrona – św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika. W 1693 roku ze składek parafian wystawiono przy kościele w Rajczy dzwonnice. Kościół posiadał także trzy dzwony wykonane przez miejscowych ludwisarzy. W 1684 roku w ołtarzu bocznym umieszczony został obraz Matki Boskiej Kazimierzowskiej, ofiarowany przez króla Jana Kazimierza. Obraz Matki Boskiej Kazimierzowskiej wykazuje duże podobieństwo do Madonny w Bochni oraz Krakowskiej Matki Boskiej pod wieżą kościoła Mariackiego stąd przypuszczenie, że powstał on w pierwszej połowie XVII wieku na terenie Małopolski.

.

Zły stan drewnianego kościoła sprawił, że w 1884 r. został zamknięty z powodu groźby zawalenia. Budowa nowego kościoła była prowadzona w latach 1886 – 1890. Nowy, murowany kościół został zbudowany według projektu architekta Karola Pietschki. Budowla łączy w sobie style romańskie i gotyckie, orientowana z prezbiterium od wschodu. Przez te wszystkie lata obecność obrazu kazimierzowskiego, który został przeniesiony do ołtarza głównego nadawała temu kościołowi znaczenie szczególne. W 1997 kościół otrzymał status Sanktuarium Maryjnego.

Również w Rajczy, po lewej stronie drogi powiatowej do Ujsół znajduje się zespół pałacowo-parkowy. Obecnie mieści się w nim Zakład Opiekuńczo – Lecznicy. Budowa pałacu wiąże się z Anastazym Siemiońskim, który był jednym z właścicieli Rajczy. W 1843 założył on w Rajczy w pobliżu pałacu hamry – zakłady żelazne, gdzie przetapiano rudę. Kolejnym właścicielem pałacu był Teodor Primavesi, a lata 1854 – 1893 przyniosły dalszą rozbudowę pałacu, który przyjął zwarty, oryginalny, neogotycki kształt. Był to budynek jednokondygnacyjny z poddaszem, a w jego otoczeniu urządzono piękny park z licznymi rzeźbami, stawem i unikatowym drzewostanem. W latach 1894 – 1914 właścicielem Rajczy był Książę Władysław Lubomirski, który dokonał gruntownej przebudowy pałacu. Pałac nabrał w tym czasie neorenesansowego charakteru z jednej strony wygodnej wiejskiej rezydencji, z drugiej funkcji reprezentacyjnej. Za czasów Księcia Lubomirskiego pałac gościł

wielu znanych twórców Młodej Polski takich jak Karol Szymanowski czy Grzegorz Fitelberg. W roku 1914 Książę Władysław Lubomirski sprzedał pałac Stefanowi Karolowi Habsburgowi. Rezydując w Żywcu Arcyksiążę często przebywał w pałacu w Rajczy organizując tu barwne życie kulturalne. Odbywały się tu liczne koncerty takich sław jak: Paderewski, Szymanowski, Fitelberg, Różycki, Rubinstein. W 1916 książę przekazał obiekt na cele sanatoryjno – szpitalne dla kombatantów I wojny Światowej. Po adaptacji budynek wraz z parkiem w roku 1918 oficjalnie został przekazany na szpital wojskowy Czerwonego Krzyża dla chorych na gruźlicę.

Podczas II wojny Światowej w pałacu mieścił się niemiecki sztab Wehrmachtu. Później do pałacu wkroczyli Rosjanie dewastując jego zabytkowe wnętrza. W roku 1954 utworzono tu Państwowe Sanatorium Przeciwgruźlicze. W latach 1966 pałac przeszedł remont, który niestety zniszczył jego zabytkowe wnętrza. Dobudowano także nową część obiektu, która jednak zupełnie nie pasowała do pałacu pod względem architektonicznym. W roku 1988 decyzją Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Bielsku – Białej cały zespół pałacowo – parkowy został wpisany do Rejestru Zabytków. W roku 1991 obiekt przekształcono w Państwowy Zakład Opiekuńczo – Leczniczy, a od 1999 r. mieści się tu Samodzielny Publiczny Zakład Opiekuńczo – Leczniczy dla przewlekle chorych. Pałac przeszedł także gruntowny remont, wykonano prace konserwatorskie i rekonstrukcji wnętrz, dzięki któremu zaczyna odzyskiwać swój pierwotny blask.

Na cmentarzu parafialnym w Rajczy, w jego północno – zachodniej części znajdują się groby legionistów. Jest to kwatera wojenna kryjąca zwłoki żołnierzy – legionistów przebywających na leczeniu w miejscowym pałacu Habsburgów przekazanym dla wojska polskiego na cele lecznicze. W kwaterze pochowanych jest 261 żołnierzy którzy zmarli na choroby płucne od roku 1919.

W 1997 roku odnowiono i odrestaurowano wszystkie krzyże i wykonano ogrodzenie wokół kwatery. Na cmentarzu znajduje się także zbiorowa mogiła ku czci zamordowanych przez hitlerowskiego okupanta osób pomagających partyzantom pod koniec II wojny światowej oraz grób kapr. Kruka i st. szer. Kiszewy. Byli to żołnierze Wojsk Ochrony Pogranicza, którzy polegli w 1946 roku.

W ustaleniach obowiązującego planu miejscowego z 2004 r. wyznaczone zostały strefy ochrony krajobrazu. Dla terenów objętych zasięgiem tych stref w ustaleniach planu wprowadzono ustalenia mające na celu ochronę walorów krajobrazowych tych obszarów tzn. nakaz utrzymania wystroju zewnętrznego charakterystycznego dla tradycyjnej zabudowy regionu tzn. realizację zabudowy w formie budynków o maksymalnie dwóch kondygnacjach nadziemnych w tym użytkowe poddasze. Wprowadzono też zakaz wprowadzania zwartych grup zieleni oraz nowych zalesień.

Krajobraz kulturowy reprezentują wsie, z których tradycyjne układy przestrzenne najlepiej zachowały się w Rajczy, Rycerze Dolnej, Rycerze Górnej i Soli. Występują tam zespoły tradycyjnej drewnianej zabudowy z XIX i XX wieku.

4.1.9 Klimat.

Według rejonizacji klimatycznej Polski E. Romera obszar gminy Rajcza znajduje się w strefie klimatu górskiego i podgórskiego w krainie gór Beskidu Śląskiego w Karpatach. Karpaty objęte są bioklimatem: od łagodnie bodźcowego, poprzez umiarkowanie, do silnie bodźcowego. Okres występowania optymalnych warunków termicznych dla organizmu człowieka występuje od czerwca do września. Zimą i jesienią obserwuje się na ogół wiatry południowo-zachodnie, południowe i zachodnie, wiosną i latem zachodnie i południowo-zachodnie. Wiatry ze wschodu pojawiają się z reguły wiosną i jesienią.

Najniższe temperatury odnotowano w styczniu i grudniu, a najwyższe w lipcu. Średnia temperatura w ciągu roku wynosi 5,7°C. Średni opad atmosferyczny wynosi 1027 mm w Zwardoniu, 987 mm w Rajczy, 1010 mm w Rycerze Dolnej i 1223 mm w Rycerze Górnej. Przeważają opady w miesiącach letnich. Największe opady występują w czerwcu i lipcu, a najmniejsze w marcu i lutym. Średnia opadów wynosi 1062 mm.

Zachmurzenie nie zmienia się w ciągu roku w sposób zasadniczy. Śnieg pojawia się w wyższych partiach gór już pod koniec listopada, a znika z początkiem kwietnia.

Klimat lokalny kształtuje się pod wpływem uwarunkowań miejscowych, takich jak litologia, rzeźba terenu, stosunki wodne i szata roślinna.

4.1.10 Jakość powietrza.

Aktualny stan jakości powietrza (tło) określany jest jako stężenie uśrednione dla roku dla tych substancji, dla których w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1031) wyznaczone są dopuszczalne poziomy stężenie w powietrzu. Według danych dotyczących 2015 roku stan jakości powietrza w strefie śląskiej, w powiecie żywieckim w miejscowości Rajcza, określony przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przedstawiał się następująco:

Nazwa substancji (numer CAS) a)	Dopuszczalny poziom substancji w powietrzu ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) (okres uśredniania wyników pomiarów - rok kalendarzowy)	Rajcza Tło substancji ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) na podstawie modelowania*
Pył zawieszony PM10	40 c)	32

Pył zawieszony PM _{2,5}	25 c)	23
Benzen (71-43-2)	5 c)	1,8
Dwutlenek siarki SO ₂ (w kryterium ochrony roślin)	20 e)	17
Dwutlenek azotu NO ₂ (10102-44-0)	40 c)	17
Ołów Pb (7439-92-1)	0,5 c)	0,02

Tab.4. Dopuszczalne poziomy substancji i ich tło. Średnioroczne stężenia za 2015 rok (µg/m³)*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ Katowice.*

Objaśnienia:

- a) oznaczenie numeryczne substancji zgodnie z Chemical Abstracts Service Registry Number,
- c) poziom dopuszczalny ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- e) poziom dopuszczalny ze względu na ochronę roślin,

Na podstawie analizy przytoczonych danych można przypuszczać, że na terenie gminy Rajcza dopuszczalne wartości stężeń podstawowych zanieczyszczeń nie są przekroczone.

Najbardziej dokuczliwa dla mieszkańców gminy jest tzw. niska emisja z pieców, która w niekorzystnych warunkach pogodowych może lokalnie powodować powstanie szkodliwych dla zdrowia stężeń zanieczyszczeń. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową (związaną z okresem grzewczym). Spala się także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach.

Na terenie gminy brak jest centralnego systemu zaopatrzenia w ciepło. Brak jest także infrastruktury gazowej.

Poważne ilości zanieczyszczeń docierają nad obszar gminy także z terenów przyległych takich jak Ostrawsko-Karwinski okręg Przemysłowy, Rybnicki Okręg Węglowy, rejon Trzyńca, aglomeracja Bielska oraz Żywiec.

Źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy Rajcza jest także emisja komunikacyjna.

Największa emisja spalin koncentruje się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych – w tym szczególnie w rejonie drogi ekspresowej i dróg powiatowych. Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń z komunikacji nasilają się zwłaszcza w okresie letnim, z uwagi na obecność turystów korzystających z indywidualnych środków transportu.

Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Na terenie gminy nie występuje zagrożenie stanu jakości powietrza ze strony przemysłu.

4.1.11 Klimat akustyczny.

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń związanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Emisja zanieczyszczenia środowiska hałasem regulowana jest w posiadanych przez podmioty gospodarcze zezwoleniach, dopuszczających określone poziomy hałasu odrębnie dla pory dziennej i nocnej. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy, czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej. Hałas generowany w zakresie przemysłu ma na terenie gminy Rajcza charakter lokalny i nie stanowi uciążliwości dla obszarów chronionych przed hałasem.

Największym źródłem hałasu w gminie jest układ komunikacyjny, w tym głównie w sąsiedztwie dróg powiatowych, przebiegających przez najintensywniej zabudowane tereny gminy oraz w rejonie terenów kolei.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa zelektryfikowana relacji Bielsko-Biała – Żywiec – Zwardoń – Granica Państwa.

Najbardziej odczuwalny jest hałas w sąsiedztwie torowisk. Ze względu na reorganizację kolejnictwa liczba pociągów jest ograniczana z roku na rok. Wobec tego hałas pochodzący z transportu kolejowego też powinien być redukowany. Jednak nie bez znaczenia jest w tym przypadku stan techniczny taboru kolejowego. Zła kondycja finansowa PKP nie pozwala na bieżące konserwacje torów, stąd powstający hałas jest bardziej uciążliwy, mimo, iż występuje rzadziej. Rozwiązaniem byłoby zastosowanie nowoczesnych zestawów kołowych i hamulcowych, jak też nowe rozwiązania torowiska ograniczające hałas i drgania. Brak badań klimatu akustycznego wzdłuż linii kolejowych nie daje obiektywnej oceny natężenia hałasu. Poprawa dotychczasowych warunków akustycznych jest możliwa poprzez modernizację i właściwe utrzymanie torowisk oraz taboru kolejowego.

Drogi powiatowe stanowią główne osie układu komunikacyjnego gminy. Drogi te prowadzą zarówno ruch lokalny, jak i tranzyt. Uciążliwość tych dróg jest największa w Rajczy i Rycerze Dolnej.

W miejscowościach tych odległość istniejącej zabudowy mieszkaniowej od drogi jest na tyle nie-duża, że obszary te są narażone na oddziaływanie hałasu o ponadnormatywnych wartościach. Na stopień zagrożenia hałasem poza intensywnością ruchu pojazdów wpływa także stan techniczny dróg.

Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Katowicach w ramach „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa Śląskiego na lata 2013 - 2015” prowadził badania na terenie gminy Rajcza w celu określenia poziomu hałasu w wybranych rejonach dróg oddziałującego na zabudowę chronioną pod względem akustycznym. Badania prowadzono w porze wiosennej 2014 roku, na drodze gminnej, w rejonie rynku w Rajczy, od skrzyżowania z ulicą Górką.

Przedstawione wyniki badań akustycznych w bezpośrednim sąsiedztwie badanego odcinka drogi, przy której zlokalizowane są budynki mieszkalne na terenie gminy Rajcza, wskazują na:

- w zakresie uzyskanych wartości wskaźników oceny hałasu środowiskowego w punkcie pomiarowym PR1:
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu L_{DWN}^{7d} o 4,9 dB
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu L_N^{7n}
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu $L_{Aeq D}$ o 6,1 dB
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu $L_{Aeq N}$
- w zakresie czynników struktury i natężenia ruchu pojazdów - w porze dnia, w badanej godzinie natężenie ruchu pojazdów w badanym przekroju wyniosło 444 pojazdów, przy 14,9 % udziale pojazdów ciężkich. Brak danych o natężeniu ruchu pojazdów dla pory nocy.
- w zakresie negatywnego zasięgu oddziaływania hałasu w środowisku, wyznaczonego na podstawie modelowania akustycznego - szerokość niezagospodarowanego (niezabudowanego) pasa terenu po obu stronach drogi, liczonego od granicy pasa drogowego, narażonego na poziom hałasu powyżej wartości dopuszczalnej dla poszczególnych wskaźników poziomu hałasu, z uwzględnieniem standardów akustycznych określonych w rozporządzeniu o dopuszczalnych poziomach hałasu w środowisku, wynosi odpowiednio:
 - L_{DWN} : 64 dB – około 50 metrów,
 - L_N : 59 dB – około 5 metrów.

Reasumując, ocena powyższa odzwierciedla sytuację akustyczną środowiska z badanego okresu 2014 roku, przy konkretnej topografii terenu, istniejącej zabudowie mieszkaniowej, rejestrowanych natężeniach ruchu pojazdów i z uwzględnieniem panujących wówczas warunków meteorologicznych w gminie Rajcza. Udokumentowane powyżej uciążliwości hałasowe powodowane ruchem pojazdów na badanej drodze, stanowią podstawę do programowania zadań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, prowadzenia planowych i doraźnych działań technicznych, oraz organizacyjnych. Ponadto mogą wspomagać podejmowaną decyzję w sprawie wykorzystania terenów na

cele inwestycyjne oraz właściwego zagospodarowania przestrzennego terenów bezpośrednio usytuowanych w sąsiedztwie uciążliwych dróg.

Pozostałe drogi znajdujące się na terenie gminy obsługują przede wszystkim ruch lokalny i emitują znacznie mniejszą ilość hałasu. W chwili obecnej natężenie ruchu samochodowego na drodze ekspresowej S1 w Zwardoniu nie jest na tyle duże, aby stanowiło uciążliwość akustyczną dla sąsiednich terenów. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że zagrożenie ponadnormatywnym hałasem w rejonie tej drogi może powstać w przyszłości, kiedy droga ta będzie pełniła funkcję tranzytową łącząc docelowo Pyrzowice (autostradę A1) z granicą ze Słowacją w Zwardoniu oraz ze słowacką autostradą D3.

W Programie Ochrony Środowiska dla gminy Rajcza zawarto informację, że dla dróg, których administratorem jest gmina, nie stwierdzono potrzeb w zakresie ograniczania hałasu komunikacyjnego poprzez działania techniczne (zadrzewienia, ekrany akustyczne). Również Powiatowy Zarząd Dróg w Żywcu jako jednostka odpowiedzialna za drogi powiatowe nie stosuje tego typu rozwiązań technicznych. Natomiast Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przy budowie odcinka drogi ekspresowej S69 w Zwardoniu zastosowała ekrany akustyczne.

5. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej jest obecnie realizowana poprzez:

- zachowanie i ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- ustalenia ochrony na podstawie zapisów aktualnie obowiązujących planów miejscowych.

5.1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego.

Lp	Adres	Obiekt	Numer rejestru zabytków Data wpisu
1.	Rajcza ulica Ujsolska 35	Zespół pałacowo-parkowy z XVIII wieku, przebudowany w XIX wieku, z oficynami i zabudowaniami gospodarczymi Wpis do rejestru obejmuje działki numer 17/1 i 17/2 o powierzchni 33,34 hektara.	A/577/88 2 V 1988
2.	Rajcza	Park krajobrazowy w zespole pałacowo-parkowym, położony na stokach wzgórza Compel, z	A/578/88 2 V 1988

		pierwszej połowy XIX wieku, z małą architekturą (altana i kapliczka), stawami, ciekami wodnymi i ogrodzeniem	
3.	Rajcza	Cmentarz rzymskokatolicki parafii Świętego Wawrzyńca i Świętego Kazimierza, z około połowy XIX wieku. Wpis do rejestru obejmuje działki numer 1062/7, 1062/8, 1062/12, 1062/13 o powierzchni około 2,8 hektara.	A/623/89 30 XI 1989
4.	Rajcza	Murowany kościół parafialny pod wezwaniem Świętego Wawrzyńca i Świętego Kazimierza z 1890 roku oraz murowany budynek plebanii z początku XX wieku. Wpis do rejestru zabytków obejmuje działkę numer 35, 1039, 1036/1, 1032/1, (teren po dawnym kościele i starym cmentarzu).	A/600/89 3 XII 1989

Tab.5. Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUOZ Katowice.

5.2 Obiekty objęte ochroną w ustaleniach aktualnie obowiązujących planów miejscowych.

Obowiązujące plany miejscowe (wg wykazu zawartego w rozdziale 2.2) zawierają ustalenia dotyczące obiektów zabytkowych ujętych w rejestrze zabytków oraz objętych ochroną na podstawie ustaleń planu.

Przy opracowywaniu planów miejscowych lub zmian planów obowiązujących wskazaniem do objęcia ochroną na podstawie ustaleń planu miejscowego jest Gminna Ewidencja Zabytków, która powinna zawierać zaktualizowany wykaz obiektów zabytkowych.

5.3 Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków wskazane do ochrony w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

Zarządzeniem nr Wójta Gminy Rajcza z dnia utworzona została Gminna Ewidencja Zabytków. Gminna Ewidencja Zabytków zawiera zaktualizowany wykaz obiektów zabytkowych wskazanych do objęcia ochroną na podstawie ustaleń planu miejscowego.

Wykaz obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków:

Nr GEZ	Nazwa	Czas powstania	Adres (ulica, nr budynku)	Działka ewidencyjna	Status budynku	Sposób wykonania

1	Budynek użyteczności publicznej: SZKOŁA PODSTAWOWA i GIMNAZJUM PUBLICZNE	początek XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Rynek 2 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	1062/11	Istniejący	Murowany
3	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Górskiej oznaczony nr porządkowym 9	II ćwierćwiecze XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Górską 9 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	762/1	Istniejący	Murowany
4	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Górskiej oznaczony nr porządkowym 13	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Górską 13 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10786	Istniejący	Murowany
5	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Górskiej oznaczony nr porządkowym 19	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Górską 19 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10670	Istniejący	Murowany
6	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Górskiej oznaczony nr porządkowym 23	Rozpoczęcie budowy: 1922 rok	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Górską 23 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	783/5	Istniejący	Murowany
7	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Górskiej oznaczony nr porządkowym 27	Rozpoczęcie budowy: 1922 rok	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Górską 27 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	783/9	Istniejący	Murowany
8	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Polnej oznaczony nr porządkowym 8	początek XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Polną 8 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	642/1	Istniejący	Drewniany
9	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Polnej oznaczony nr porządkowym 12	Rozpoczęcie budowy: 1933 rok	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Polną 12 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	597/1	Istniejący	Murowany
10	Budynek gospodarczy: ELEKTROWODNA	początek XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	934/1	Istniejący	Murowany
11	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Ujsolskiej oznaczony nr porządkowym 2	Rozpoczęcie budowy: 1908 rok	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Ujsolską 2 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10536	Istniejący	Murowany

13	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Ujsolskiej oznaczony nr porządkowym 5	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Ujsolska 5 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	823/2	Istniejący	Drewniany
14	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Ujsolskiej oznaczony nr porządkowym 16	około 1880 roku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Ujsolska 16 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	537/3	Istniejący	Drewniany
15	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Ujsolskiej oznaczony nr porządkowym 21	Rozpoczęcie budowy: 1932 rok	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Ujsolska 21 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	833/1	Istniejący	Murowany
16	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Ujsolskiej oznaczony nr porządkowym 23	Rozpoczęcie budowy: 1912 rok	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Ujsolska 23 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	832/4	Istniejący	Murowany
17	Budynek mieszkalny: DOM przy ul. Ujsolskiej oznaczony nr porządkowym 30	około 1930 roku	Miejscowość: Rajcza , Nr porządkowy: ul. Ujsolska 30 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	442/1	Istniejący	Murowany
18	KAPLICZKA	około 1930 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	1931/4	Istniejący	Murowany
20	KUŹNIA	XIX wiek	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	129/1	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
22	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 504	Rozpoczęcie budowy: 1928 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 504 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	209/1	Istniejący	Murowany
23	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 508	około 1910 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 508 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10650	Istniejący	Drewniany
24	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 512	początek XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 512 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	115/3	Istniejący	Drewniany
27	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr	około 1925 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 517 ,	131/3	Istniejący	Murowany

	porządko- wym 517		Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.			
29	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 532	około 1920 roku	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 532, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	189/3	Istniejący	Murowany
30	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 533	Rozpoczęcie bu- dowy: 1914 rok	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 533, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	148/1	Istniejący	Drewniany
31	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 535	Rozpoczęcie bu- dowy: 1939 rok	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 535, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	157/3	Istniejący	Murowany
32	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 537	Rozpoczęcie bu- dowy: 1935 rok	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 537, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	162/3-4	Istniejący	Murowany
34	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 540	lata 20-te XX wieku	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 540, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	937/2	Istniejący	Murowany
35	KAPLICZK A	I połowa XIX wieku	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10242/3	Istniejący	Drewniany (w części) Muro- wany (w części)
36	KAPLICA CMENTARN A	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1062/8	Istniejący	Murowany
37	KAPLICZK A FIGURA ŚW. JANA NEPOMUC ENA	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1062/7	Istniejący	Murowany
38	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 233	Rozpoczęcie bu- dowy: 1928 rok	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 233, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	3402/1	Istniejący	Murowany
39	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 234	Rozpoczęcie bu- dowy: 1928 rok	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 234, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	3407/5	Istniejący	Murowany
42	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 293	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 293, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10792	Istniejący	Drewniany
43	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 300	około 1915 roku	Miejscowość: Rajcza, Numer porządkowy: 300, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	2192/44	Istniejący	Drewniany

44	Budynek gospodarczy: STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządkowym 300	nieustalony	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	2192/42	Istniejący	Drewniany
45	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 480	Rozpoczęcie budowy: 1920 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 480 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	1761/2	Istniejący	Drewniany
46	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 481	około 1880 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 481 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10693	Istniejący	Murowany
49	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 490	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 490 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	1128/6	Istniejący	Drewniany
50	KAPLICZKA Z WIZERUNKIEM MATKI BOŻEJ KAZIMIERZOWSKIEJ	Rozpoczęcie budowy: 1870 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	7286/1	Istniejący	Kamienny
52	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 8	Rozpoczęcie budowy: 1930 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 8 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	512/3	Istniejący	Drewniany
54	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 16	około 1920 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 16 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	8270/11	Istniejący	Drewniany
55	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 17	około 1910 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 17 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	8288/7	Istniejący	Drewniany
56	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 20	około 1920 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 20 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10695	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
58	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 22 (natomiast na budynku wisi tabliczka z numerem porządkowym 28)	około 1880 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 22 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	8329/1	Istniejący	Drewniany
59	Budynek mieszkalny:	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza ,	7949/4	Istniejący	Drewniany

	DOM oznaczony nr porządkowym 36		Numer porządkowy: 36 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.			
60	Budynek gospodarczy: STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządkowym 36	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7949/4	Istniejący	Drewniany
63	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 66	około 1910 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 66 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10633	Istniejący	Drewniany
64	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 70	około 1901 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 66 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7258/4	Istniejący	Drewniany
65	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 72	początek XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 72 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7087/6	Istniejący	Drewniany
68	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 86	początek XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 86 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7091/2	Istniejący	Drewniany
69	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 88	Rozpoczęcie budowy: 1935 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 88 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6834/5	Istniejący	Drewniany
70	Budynek użyteczności publicznej: DWORZEC KOLEJOWY	początek XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 197 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10751	Istniejący	Murowany
71	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 92	około 1920 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 92 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10692	Istniejący	Drewniany
72	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 94	około 1920 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 94 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6545/1	Istniejący	Drewniany
76	Budynek gospodarczy: STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządkowym 118	III ćwierćwiecze XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6538	Istniejący	Drewniany
77	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 124	Rozpoczęcie budowy: 1908 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 124 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10611	Istniejący	Drewniany

78	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 128	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 128, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10680	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
79	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 130	około XIX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 130, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10662	Istniejący	Drewniany
80	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 131	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 131, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5237/3	Istniejący	Drewniany
82	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 150	około 1920 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 150, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10643	Istniejący	Drewniany
84	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 167	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 167, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10576	Istniejący	Drewniany
85	Budynek gospodarczy: STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządkowym 167	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10706	Istniejący	Drewniany
86	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 179	Rozpoczęcie budowy: 1936 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 179, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10605	Istniejący	Murowany
87	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 192	około 1935 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 192, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	4432	Istniejący	Drewniany
88	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 193	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 193, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10793	Istniejący	Drewniany
91	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 198	Rozpoczęcie budowy: 1937 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 198, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	4490/2	Istniejący	Murowany
92	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 209	około 1910 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 209, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10502/3	Istniejący	Murowany
93	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 212	około 1915 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 212, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10802	Istniejący	Drewniany

94	Budynek gospodarczy: STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządkowym 212	około 1915 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10802	Istniejący	Drewniany
95	Budynek gospodarczy: STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządkowym 215	około 1935 roku	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	3889/2	Istniejący	Drewniany
97	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 220	Rozpoczęcie budowy: 1908 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 220 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	10759	Istniejący	Drewniany
99	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 227	Rozpoczęcie budowy: 1922 rok	Miejscowość: Rajcza , Numer porządkowy: 227 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	3987	Istniejący	Murowany
RYCERKA DOLNA						
1	KAPLICZKA A	XIX wiek	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	299/1	Istniejący	Drewniany
2	KAPLICZKA A	Rozpoczęcie budowy: 1901 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	596	Istniejący	Kamienny
3	KAPLICZKA A	Rozpoczęcie budowy: 1900 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5019/6	Istniejący	Kamienny
4	KAPLICZKA A	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	1842	Istniejący	Murowany
5	KAPLICZKA A	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	2697/2	Istniejący	Kamienny
6	KAPLICZKA A	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	436/2	Istniejący	Kamienny
7	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 15	około 1930 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 15 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5146	Istniejący	Murowany

8	Budynek gospodarczy: STOLARNIA obok domu oznaczonego nr porządkowym 15	około 1930 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	357/2	Istniejący	Murowany
9	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 17	około 1930 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 17, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5388	Istniejący	Murowany
10	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 22	Rozpoczęcie budowy: 1928 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 22, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	545/5	Istniejący	Murowany
12	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 47	przełom XIX/XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 47, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5086	Istniejący	Drewniany
13	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 48	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 48, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	798/1	Istniejący	Drewniany
14	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 49	około 1930 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 49, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5361	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
15	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 55	około 1930 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 55, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	1148/10	Istniejący	Drewniany
16	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 56	Rozpoczęcie budowy: 1911 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 56, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5089	Istniejący	Drewniany
17	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 57	około 1920 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 57, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5247	Istniejący	Drewniany
18	Budynek gospodarczy: STAJNIA obok domu oznaczonego nr porządkowym 57	około 1920 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	5248	Istniejący	Drewniany
19	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 65	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 65, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza .	1161/2	Istniejący	Drewniany
20	Budynek mieszkalny:	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer	5450	Istniejący	Murowany

	DOM ozna- czony nr porządko- wym 66		porządkowy: 66, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.			
21	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 81	około 1935 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 81, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1702/6	Istniejący	Murowany
23	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 87	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 87, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5140	Istniejący	Drewniany
24	Budynek go- spodarczy: STAJNIA obok domu oznaczo- nego nr por- ządkowym 87	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1649/1	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
27	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 117	II połowa XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 117, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5355	Istniejący	Drewniany
28	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 123	około 1910 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 123, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5162	Istniejący	Drewniany
29	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 130	około 1910 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 130, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	15002/1	Istniejący	Murowany
30	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 151	około 1915 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 151, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5230	Istniejący	Drewniany
31	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 164	około 1930 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 164, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5327	Istniejący	Murowany
32	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 167	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 167, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5319	Istniejący	Drewniany (w części) Muro- wany (w części)
33	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 169	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 169, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5216	Istniejący	Drewniany
34	Budynek go- spodarczy: STAJNIA obok domu oznaczo- nego nr por- ządkowym 169	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5216	Istniejący	Drewniany

37	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 174	Rozpoczęcie budowy: 1927 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 174 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3174	Istniejący	Drewniany
38	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 177	III ćwierćwiecze XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 177 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3183/2	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
40	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 198	około 1910 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 198 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5293	Istniejący	Murowany
41	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 206	około 1880 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 206 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3848	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
42	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 208	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 208 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5199	Istniejący	Murowany
43	Budynek gospodarczy: MAGAZYN obok domu oznaczonego nr porządkowym 208	Rozpoczęcie budowy: 1910 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3688/1	Istniejący	Murowany
44	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 217	przełom XIX/XX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 217 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3952/2	Istniejący	Drewniany
45	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 225	Rozpoczęcie budowy: 1910 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 225 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5383	Istniejący	Drewniany
46	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 226	około 1915 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 226 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	4092/2	Istniejący	Drewniany
47	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 230	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 230 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5300	Istniejący	Drewniany
49	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 252	około 1880 roku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 252 , Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5345	Istniejący	Drewniany
50	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr	początek XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Dolna , Numer porządkowy: 259 ,	5373	Istniejący	Drewniany

	porządko- wym 259		Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.			
52	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 271	Rozpoczęcie bu- dowy: 1923 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna, Numer porządkowy: 271, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5446	Istniejący	Drewniany
54	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 276	Rozpoczęcie bu- dowy: 1918 rok	Miejscowość: Rycerka Dolna, Numer porządkowy: 276, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5137	Istniejący	Drewniany
RYCERKA GÓRNA						
1	Budynek użyteczności publicznej: KOŚCIÓŁ PARAFIAL NY POD WEZWANIE M MATKI BOSKIEJ	Rozpoczęcie bu- dowy: 1908 rok	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	2091/260	Istniejący	Murowany
2	PLEBANIA PRZY KOŚCIELE PARAFIALN YM POD WEZWANIE M MATKI BOSKIEJ	lata 30-te XX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	2091/260	Istniejący	Murowany
3	KAPLICZK A FIGURA CHRYSTUS A	około 1900 roku	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	439/2	Istniejący	Kamienny
4	KAPLICZK A	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	2856/4	Istniejący	Murowany
5	KAPLICZK A	Rozpoczęcie bu- dowy: 1901 rok (Zgodnie z informa- cją umieszczoną na zabytku)	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	2721/3	Istniejący	Murowany
7	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 28	około połowy XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: 28, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	368/2	Istniejący	Drewniany
8	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 32	około połowy XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: 32, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	363/3	Istniejący	Drewniany
9	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 96	Rozpoczęcie bu- dowy: 1938 rok	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: 96, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1605/3	Istniejący	Drewniany

10	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 106	około 1935 roku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 106, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	2020/7	Istniejący	Drewniany
11	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 107	około 1930 roku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 107, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	1976/3	Istniejący	Drewniany
13	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 122	około 1910 roku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 122, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	2103/15	Istniejący	Drewniany
14	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 128	IV ćwierćwiecze XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 128, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	2510/8	Istniejący	Drewniany
15	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 132	Rozpoczęcie budowy: 1922 rok	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 132, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	2478/1	Istniejący	Drewniany
16	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 162	Rozpoczęcie budowy: 1931 rok	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 162, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3078/16	Istniejący	Drewniany
18	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 164	Rozpoczęcie budowy: 1930 rok	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 164, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3047/41	Istniejący	Drewniany
20	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 168	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 168, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3088/3	Istniejący	Drewniany
21	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 173	około 1910 roku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 173, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3047/45	Istniejący	Drewniany
22	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 190	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 190, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3433/3	Istniejący	Drewniany
23	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 195	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 195, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3437/8	Istniejący	Drewniany
24	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 201	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 201, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	3491/3	Istniejący	Drewniany
25	Budynek mieszkalny:	około 1870 roku	Miejscowość: Rycerka Górna ,	3500/15	Istniejący	Drewniany

	DOM ozna- czony nr porządko- wym 203		Numer porządkowy: 203 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.			
26	Budynek go- spodarczy: PIWNICZKA obok domu oznaczo- nego nr po- rządkowym 213	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	3627/11	Istniejący	Kamienny
27	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 219	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 219 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	3934	Istniejący	Drewniany
30	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 241	około 1915 roku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 241 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	4429/34	Istniejący	Drewniany
31	Budynek go- spodarczy: PIWNICZKA obok domu oznaczo- nego nr po- rządkowym 243	początek XX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	4370/3	Istniejący	Kamienny
32	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 245	około XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 245 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	4430/14	Istniejący	Drewniany
33	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 251	Rozpoczęcie bu- dowy: 1900 rok	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 251 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	4537/6	Istniejący	Drewniany
36	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 272	IV ćwierćwiecze XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 272 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5333/1	Istniejący	Drewniany
37	Budynek go- spodarczy: PIWNICZKA obok domu oznaczo- nego nr po- rządkowym 272	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5333/1	Istniejący	Kamienny
38	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 281	Rozpoczęcie bu- dowy: 1908 rok	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 281 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	5734/3	Istniejący	Drewniany
39	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr porządko- wym 328	III ćwierćwiecze XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 328 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	6280/234	Istniejący	Drewniany
40	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr	I ćwierćwiecze XIX wieku	Miejscowość: Rycerka Górna , Numer porządkowy: 333 ,	6608/4	Istniejący	Drewniany

	porządko- wym 333		Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.			
43	Budynek go- spodarczy: PIWNICZKA obok domu, który oznaczony był nr po- rządkowym 359	Rozpoczęcie bu- dowy: 1928 rok	Miejscowość: Rycerka Górna, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6399/24	Istniejący	Kamienny
SÓL						
1	DZWONNIC A	Rozpoczęcie bu- dowy: 1837 rok	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6568/1	Istniejący	Drewniany
2	KAPLICZKA	około XIX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10537/1	Istniejący	Murowany
3	KAPLICZKA	około XIX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6801/1	Istniejący	Murowany
4	KAPLICZKA	przełom XIX/XX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	1135	Istniejący	Kamienny
5	KAPLICZKA	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	2318	Istniejący	Drewniany
6	KAPLICA POD WEZWANIE M MATKI BOSKIEJ CZĘSTOCH OWSKIEJ	Rozpoczęcie bu- dowy: 1935 rok	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7279/1	Istniejący	Murowany
7	KAPLICA POD WEZWANIE M NAJŚWIĘTS ZEJ MARII PANNY ANIELSKIEJ	przełom XIX/XX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	10268	Istniejący	Murowany
8	KAPLICA	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	2841	Istniejący	Murowany
9	KUŹNIA	około XIX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	8667	Istniejący	Drewniany
10	Budynek uży- teczności pu- blicznej: DWORZEC KOLEJOWY	początek XX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 12a, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	8165/4	Istniejący	Murowany
13	Budynek mieszkalny:	około 1910 roku	Miejscowość: Sól, Numer	10053	Istniejący	Drewniany

	DOM ozna- czony nr po- rządkowym 8		porządkowy: 8, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.			
14	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 21	Rozpoczęcie bu- dowy: 1912 rok	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 21, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10312/1	Istniejący	Drewniany
15	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 22	Rozpoczęcie bu- dowy: 1891 rok	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 22, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10313/1	Istniejący	Drewniany
18	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 26	Rozpoczęcie budowy: 1896 rok (Zgodnie z informacją uzy- skaną od właściciela bu- dynku)	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 26, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	9570/4	Istniejący	Drewniany
19	Budynek go- spodarczy: STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządko- wym 30	około 1920 roku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	9563	Istniejący	Drewniany
20	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 35	około XIX wieku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 35, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10631	Istniejący	Drewniany
22	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 39	początek XX wieku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 39, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10628	Istniejący	Drewniany
23	Budynek go- spodarczy: STAJNIA I STODOŁA obok domu oznaczonego nr porządko- wym 39	około 1910 roku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: n/d, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10622	Istniejący	Drewniany
24	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 43	około 1880 roku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 43, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	10667	Istniejący	Drewniany
25	Budynek uży- teczności pu- blicznej: LEŚNICZÓW KA	około 1930 roku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 102, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	8898	Istniejący	Murowany
26	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 105	około 1930 roku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 105, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	8903	Istniejący	Drewniany
27	Budynek uży- teczności pu- blicznej: SZKOŁA PODSTAWO WA	Rozpoczęcie budowy: 1918 rok	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 111, Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	8663	Istniejący	Murowany

28	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 115	początek XX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 115, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	8640/4	Istniejący	Drewniany
29	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 119	Rozpoczęcie budowy: 1878 rok	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 119, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	8630	Istniejący	Drewniany
30	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 121	około 1935 roku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 121, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	8613	Istniejący	Drewniany
31	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 139	Rozpoczęcie budowy: 1902 rok	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 139, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7674/2	Istniejący	Drewniany
32	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 144	około 1930 roku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 144, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7282	Istniejący	Drewniany
33	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 146	około 1930 roku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 146, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7284	Istniejący	Drewniany
34	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 147	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 147, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7286/2	Istniejący	Drewniany
35	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 152	około 1935 roku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 152, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	7141	Istniejący	Drewniany (w części) Murowany (w części)
36	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 165	Rozpoczęcie budowy: 1898 rok	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 165, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6563	Istniejący	Drewniany
37	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 166	Rozpoczęcie budowy: 1911 rok	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 166, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	6562/1	Istniejący	Drewniany
38	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 186	około 1905 roku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 186, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5804/1	Istniejący	Drewniany
40	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 203	około 1930 roku	Miejscowość: Sól, Numer porządkowy: 203, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	5019	Istniejący	Drewniany
44	Budynek mieszkalny:	Rozpoczęcie budowy:	Miejscowość: Sól, Numer	2881/2	Istniejący	Drewniany

	DOM ozna- czony nr po- rządkowym 247	1939 rok	porządkowy: 247 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.			
45	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 248	Rozpoczęcie budowy: 1936 rok	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 248 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	2892	Istniejący	Drewniany
46	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 252	około 1935 roku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 252 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	2770	Istniejący	Drewniany
47	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 266	przełom XIX/XX wieku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 266 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1881	Istniejący	Drewniany
48	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 269	około 1935 roku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 269 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1903	Istniejący	Drewniany
49	Budynek go- spodarczy: PIWNICZKA obok domu, który oznaczony był nr po- rządkowym 269	I ćwierćwiecze XX wieku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1903	Istniejący	Murowany
51	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 278	początek XX wieku	Miejscowość: Sól , Numer porządkowy: 269 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	1781	Istniejący	Drewniany
SÓL KICZORA						
1	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 170	Rozpoczęcie bu- dowy: 1927 rok	Miejscowość: Sól- Kiczora , Numer porządkowy: 170 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	12760/12	Istniejący	Murowany
2	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 171	około 1920 roku	Miejscowość: Sól- Kiczora , Numer porządkowy: 171 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	12316	Istniejący	Drewniany
4	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 177	Rozpoczęcie bu- dowy: 1904 rok	Miejscowość: Sól- Kiczora , Numer porządkowy: 177 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	12072/4	Istniejący	Drewniany
5	Budynek mieszkalny: DOM ozna- czony nr po- rządkowym 260	około 1915 roku	Miejscowość: Sól- Kiczora , Numer porządkowy: 260 , Kod pocztowy: 34- 370 Rajcza.	12765/4	Istniejący	Drewniany
6	Budynek mieszkalny:	Rozpoczęcie bu- dowy: 1935 rok	Miejscowość: Sól- Kiczora , Numer	12070	Istniejący	Drewniany

	DOM oznaczony nr porządkowym 280		porządkowy: 280, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.			
7	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 308	Rozpoczęcie budowy: 1937 rok	Miejscowość: Sól-Kiczora, Numer porządkowy: 308, Kod pocztowy: 34-370 Rajcza.	12426/3	Istniejący	Drewniany
ZWARDOŃ						
1	Budynek użyteczności publicznej: KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWANIE M NAWIEDZENIA NAJŚWIĘTSZEJ MARIJ PANNY	Rozpoczęcie budowy: około 1893 roku (Rozbudowany na początku XX wieku)	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Centrum .	5	Istniejący	Murowany
2	PLEBANIA (DAWNY BUDYNEK) PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM POD WEZWANIE M NAWIEDZENIA NAJŚWIĘTSZEJ MARIJ PANNY	początek XX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 27 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Centrum .	5	Istniejący	Murowany
3	KAPLICZKA	II połowa XIX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Myto .	8916	Istniejący	Murowany
4	Budynek użyteczności publicznej: PRZEDSZKOLE	lata 30-te XX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 18 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Centrum .	12	Istniejący	Murowany
5	Budynek użyteczności publicznej: DWORZEC KOLEJOWY	około XIX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 1 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Centrum .	2115	Istniejący	Murowany
6	Budynek użyteczności publicznej: BUDYNEK POMOCNICZY	około XIX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 1A , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń .	2111	Istniejący	Murowany

	DO OBSŁUGI DWORCA KOLEJOWE GO		Przysiółek: Centrum.			
7	Budynek mieszkalny (wielorodzinny): tw. „DOM WĘGIERSKI”	około XIX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 2 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Centrum.	35/1	Istniejący	Murowany
8	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 26	lata 20-te XX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 26 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Centrum.	8	Istniejący	Murowany
10	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 73	Rozpoczęcie budowy: 1927 rok	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 73 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Pydychy.	2075	Istniejący	Drewniany
11	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 74	Rozpoczęcie budowy: 1919 rok	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 74 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Pydychy.	2021	Istniejący	Drewniany
12	Budynek gospodarczy: STAJNIA obok domu oznaczonego nr porządkowym 74	Rozpoczęcie budowy: 1919 rok	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: n/d , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Pydychy.	8522	Istniejący	Drewniany (w części), Murowany (w części).
13	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 75	około 1910 roku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 75 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Pydychy.	8492/2	Istniejący	Murowany
16	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 97	Rozpoczęcie budowy: 1921 rok	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 97 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Myto.	2005	Istniejący	Drewniany
17	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 107	Rozpoczęcie budowy: 1935 rok	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 107 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Myto.	8604/25	Istniejący	Murowany
18	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 118	około 1935 roku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 118 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Myto.	15061/4	Istniejący	Drewniany

19	Budynek mieszkalny: DOM oznaczony nr porządkowym 119	początek XX wieku	Miejscowość: Zwardoń , Numer porządkowy: 119 , Kod pocztowy: 34-373 Zwardoń . Przysiółek: Myto .	15061/2	Istniejący	Drewniany
----	--	-------------------	--	---------	------------	-----------

Tab.6. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Rajcza.

5.4 Stanowiska archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

Nr karty ewidencyjnej stanowiska archeologicznego	AZP nr obszaru	Nr stanowiska na obszarze	miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Typ stanowiska	chronologia
114481	114-48	1	Rajcza	1	śląd osadnictwa	pradzieje i średniowiecze
114482	114-48	2	Rajcza	2	śląd osadnictwa	ep. kamienia
114483	114-48	3	Rajcza	3	śląd osadnictwa	średniowiecze
114484	114-48	4	Rajcza	4	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
114485	114-48	5	Rajcza	5	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
113487	113-48	7	Rajcza	6	śląd osadnictwa	
114486	114-48	6	Rycerka Dolna	1	śląd osadnictwa	ep. kamienia
114487	114-48	7	Rycerka Dolna	2	śląd osadnictwa	średniowiecze
114488	114-48	8	Rycerka Dolna	3	śląd osadnictwa	pradzieje
114489	114-48	9	Rycerka Dolna	4	śląd osadnictwa	ep. kamienia
1144810	114-48	10	Rycerka Dolna	5	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
1144811	114-48	11	Rycerka Dolna	6	śląd osadnictwa	średniowiecze
1144812	114-48	12	Rycerka Dolna	7	śląd osadnictwa	ep. kamienia
115471	115-47	1	Rycerka Górna	1	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
115472	115-47	2	Rycerka Górna	2	śląd osadnictwa	ok. nowożytny

Nr karty ewidencyjnej stanowiska archeologicznego	AZP nr obszaru	Nr stanowiska na obszarze	miejsowość	Nr stanowiska w miejscowości	Typ stanowiska	chronologia
115473	115-47	3	Rycerka Górna	3	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
115481	115-48	1	Rycerka Górna	4	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
115482	115-48	2	Rycerka Górna	5	śląd osadnictwa	ep. kamienia
115483	115-48	3	Rycerka Górna	6	śląd osadnictwa	średniowiecze
115484	115-48	4	Rycerka Górna	7	śląd osadnictwa	ep. kamienia
115485	115-48	5	Rycerka Górna	8	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
115486	115-48	6	Rycerka Górna	9	śląd osadnictwa	średniowiecze
115487	115-48	7	Rycerka Górna	10	śląd osadnictwa	ep. kamienia
115488	115-48	8	Rycerka Górna	11	śląd osadnictwa	ep. kamienia i średniowiecze
115489	115-48	9	Rycerka Górna	12	śląd osadnictwa	ep. kamienia
1154810	115-48	10	Rycerka Górna	13	śląd osadnictwa	średniowiecze
1154811	115-48	11	Rycerka Górna	14	śląd osadnictwa	ok. nowożytny
114471	114-47	1	Sól	1	śląd osadnictwa	Średniowiecze
114472	114-47	2	Sól	2	śląd osadnictwa	średniowiecze
1144813	114-48	13	Sól	3	śląd osadnictwa	średniowiecze
1144814	114-48	14	Sól	4	śląd osadnictwa	pradzieje
1144815	114-48	15	Sól	5	śląd osadnictwa	pradzieje
114473	114-47	3	Zwardoń	1	śląd osadnictwa	średniowiecze
114474 /stanowisko nie istnieje/	114-47	4	Zwardoń	2	śląd osadnictwa	średniowiecze
114475	114-47	5	Zwardoń	3	śląd osadnictwa	średniowiecze

Nr karty ewidencyjnej stanowiska archeologicznego	AZP nr obszaru	Nr stanowiska na obszarze	miejsowość	Nr stanowiska w miejscowości	Typ stanowiska	chronologia
114476	114-47	6	Zwardoń	4	ślad osadnictwa	ok. nowożytny

Tab.7. Stanowiska archeologiczne wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Rajcza.

5.5 Obiekty o wartościach kulturowych wskazane do objęcia ochroną.

Na terenie gminy Rajcza występuje wiele obiektów i obszarów o wartościach kulturowych, które warto objąć ochroną. We wszystkich miejscowościach gminy występują historyczne układy przestrzenne z typowym układem zabudowy osiedli wiejskich.

Na terenie gminy Rajcza znajdują się dwie tablice pamiątkowe. Jedna z nich znajduje się na budynku Dworca PKP w Rajczy, druga natomiast na budynku Remizy OSP w Soli. Upamiętniają one datę 23 września 1940 r., kiedy to ze stacji w Soli i w Rajczy wyruszyły pierwsze transporty rodzin chłopskich wysiedlonych przez okupanta niemieckiego z rodzinnej ziemi.

W Rycerze Górnej (Słowiaki) znajduje się obelisk dedykowany poległemu 07.04.1945 roku radzieckiemu partyzantowi z Grupy „Awangarda” Walerianowi Erykowiczowi Burzi. Powstał w latach 70-tych.

W Rycerze Kolonii obok strażnicy Straży Granicznej stoi pomnik poległych dnia 10.02.1947 r. śmiercią bohaterską kpt. WOP Zbigniewa Plewy i dwóch jego żołnierzy: Stanisława Kozieli i Stanisława Dudy. Zginęli oni z rąk oddziału leśnego dowodzonego przez dezertera placówki WOP w Rajczy – Stanisława Kopika ps. „Zemsta”. Pomnik powstał w roku 1964.

Wydarzenie to zostało upamiętnione także tablicą pamiątkową, która znajduje się na budynku Strażnicy WOP, zawieszona 10.06.1960 r.

Na Bendoszcze Wielkiej (1144 m n.p.m.), w masywie Wielkiej Raczy, w gminie Rajcza w parafii Rycerka Górna znajduje się Jubileuszowy Krzyż. Stanął on na szczycie góry, skąd są znakomite warunki widokowe. Ideą towarzyszącą powstaniu krzyża było uczczenie przełomu II i III tysiąclecia. Monumentalny krzyż zbudowany jest ze stali szlachetnej, z inicjatywy parafian z Rycerki. Jubileuszowy Krzyż Ziemi Żywieckiej o rozpiętości ramion 9 metrów ma 23,5 metra wysokości i jest wyższy od Krzyża na Giewoncie o 8 metrów. Został poświęcony 16 września 2000 r. przez biskupa Tadeusza Rakoczego w obecności ponad dwóch tysięcy ludzi, duchownych, władz powiatowych i miejscowych oraz licznych pocztów sztandarowych. Krzyż zaprojektowany został przez mgr inż.

Jacka Niedźwieckiego architekta z Czechowic Dziedzic oraz we współpracy z mgr inż. Józefa Pasięba z Bielska Białej. Krzyż znajduje się na drodze Szlaków Papieskich w gminie Rajczy. Karol Wojtyła z ks. Jaworskim (obecnym metropolitą lwowskim) i grupą kleryków zatrzymał się 19 IX 1972 r. na odpoczynek na szczycie Bendoszki, w czasie podejścia na Rycerzową.

Studnia z drewnianym zadaszeniem i ogrodzeniem znajdująca się przy drodze w miejscowości Sól jest jedynym elementem zagospodarowania miejscowości Sól świadczącym o historii wydobywania solanek. Słone źródła znane i eksploatowane były przez miejscową ludność od niepamiętnych czasów. Już w XV wieku informowany był o nich dwór królewski, a Kazimierz Jagiellończyk nadając w 1467 r. Żywiecczynę Piotrowi z Komorowa zastrzegł sobie, że ani Piotr ani jego następcy nie będą mieli prawa wydobywania soli w nadanej majątności. O źródłach solankowych wspominał także Andrzej Komaniecki w swej Kronice pod datą 1477. Na większą skalę źródła zaczęto eksploatować dopiero w roku 1664, sól warzyli górnicy sprowadzeni z Wieliczki. Jednakże produkcję zaniechano ze względu na duże koszty. Z żelaznych naczyń służących do warzenia soli zrobiono drzwi do babińca w kościele parafialnym w Żywcu. Drzwi te znajdują się tam do dziś i są jedyną pamiątką warzelnictwa. Zabudowania powstałe wokół źródeł rozebrano, a pochodzące z nich bale spławiono do Żywca, gdzie posłużyły do budowy browaru zamkowego. Przez kolejne wieki ludność wykorzystywała słone źródła na własne potrzeby aż do roku 1824, w którym rząd austriacki kazał je zasypać i zabronił korzystania z nich.

Po przebadaniu wód solankowych stwierdzono, że są one na jednym z pierwszych miejsc pod względem mineralizacji i ciepłoty wody w Polsce. Są to jedne z najbardziej zmineralizowanych źródeł na obszarze całych polskich Karpat. Niestety żadne ze źródeł nie doczekało się eksploatacji.

Na cmentarzu parafialnym w Rajczy znajdują się groby legionistów. Jest to kwatera wojenna kryjąca zwłoki żołnierzy – legionistów przebywających na leczeniu w miejscowym pałacu Habsburgów przekazanym dla wojska polskiego na cele lecznicze. W kwaterze pochowanych jest 261 żołnierzy, którzy zmarli na choroby płucne od roku 1919. Na cmentarzu znajduje się także zbiorowa mogiła ku czci zamordowanych przez hitlerowskiego okupanta osób pomagających partyzantom pod koniec II wojny światowej oraz grób kapr. Kruka i st. szer. Kiszewy. Byli to żołnierze Wojsk Ochrony Pogranicza którzy polegli w 1946 roku.

6. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 4a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1945 z późn. zm.) w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.

Wymóg ten jest związany z wejściem w życie z dniem 11.09.2015 r. ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774 z późn. zm.).

Z uwagi na fakt, że audyt krajobrazowy dla obszaru województwa śląskiego nie został jeszcze opracowany, uwarunkowań dla obszaru gminy Rajcza w tym zakresie nie określa się.

7. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.

7.1 Potencjał demograficzny.

7.1.1 Liczba ludności, gęstość zaludnienia.

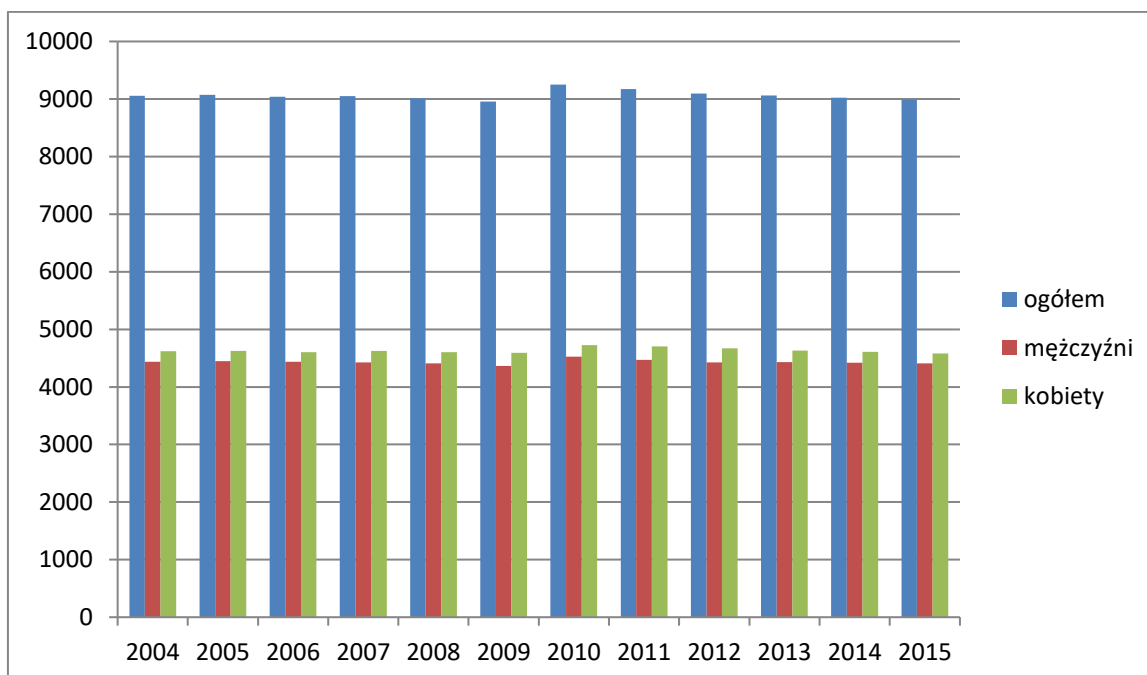
Obszar gminy Rajcza według danych GUS w 2015 r. zamieszkiwało 8988 osób, co stanowi około 5,87% ludności powiatu żywieckiego, która liczy 153047 osób.

Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 68 osób/km², gęstość ta jest niższa od średniej gęstości zaludnienia w powiecie żywieckim, która wynosi 147 osób/km².

W okresie lat 2004-2015, czyli od czasu uchwalenia planu miejscowego dla obszaru całej gminy odnotowano nieznaczny spadek liczby ludności gminy.

Liczba ludności	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	9059	9074	9039	9049	9014	8955	9249	9174	9094	9062	9025	8988
mężczyźni	4438	4448	4436	4424	4409	4363	4526	4471	4424	4429	4418	4409
kobiety	4621	4626	4603	4625	4605	4592	4723	4703	4670	4633	4607	4579

Tab.8. Zmiany liczby ludności w gminie Rajcza w latach 2004-2015 (wg faktycznego miejsca zamieszkania)
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ryc.3. Zmiany liczby ludności w gminie Rajcza w latach 2004-2015 (wg faktycznego miejsca zamieszkania)
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że w analizowanym okresie lat 2004-2015 zaobserwowano wzrost liczby ludności powiatu żywieckiego. Gmina Rajcza jest jedną z 5 gmin powiatu, w której odnotowano nieznaczny spadek liczby ludności.

Gminy powiatu	2004	2015	Wzrost (+) lub spadek (-) liczby ludności
Żywiec	32 199	31 815	-
Czernichów	6 483	6 798	+
Gilowice	5 606	6 193	+
Jeleśnia	13 488	13 401	-
Koszarawa	2 515	2 428	-
Lipowa	9 630	10 474	+
Łękawica	4 273	4 454	+
Łodygowice	13 279	14 054	+
Milówka	9 926	10 090	+
Radziechowy-Wieprz	12 385	13 088	+
Rajcza	9 059	8 988	-
Ślemień	3 425	3 524	+
Świnna	7 858	8 082	+
Ujszoły	4 686	4 556	-
Węgierska Górka	14 606	15 102	+

Tab.9. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu żywieckiego.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najliczniej zamieszkałą miejscowością w gminie jest Rajcza. W dalszej kolejności pod względem liczby mieszkańców można wymienić Rycerkę Górną, Rycerkę Dolną, Sól, Zwardoń, a najmniejszą liczbę mieszkańców posiada Kiczora. W chwili obecnej brak danych, które świadczyłyby o nagłym wzroście, czy spadku zainteresowania osiedlaniem się w konkretnej miejscowości.

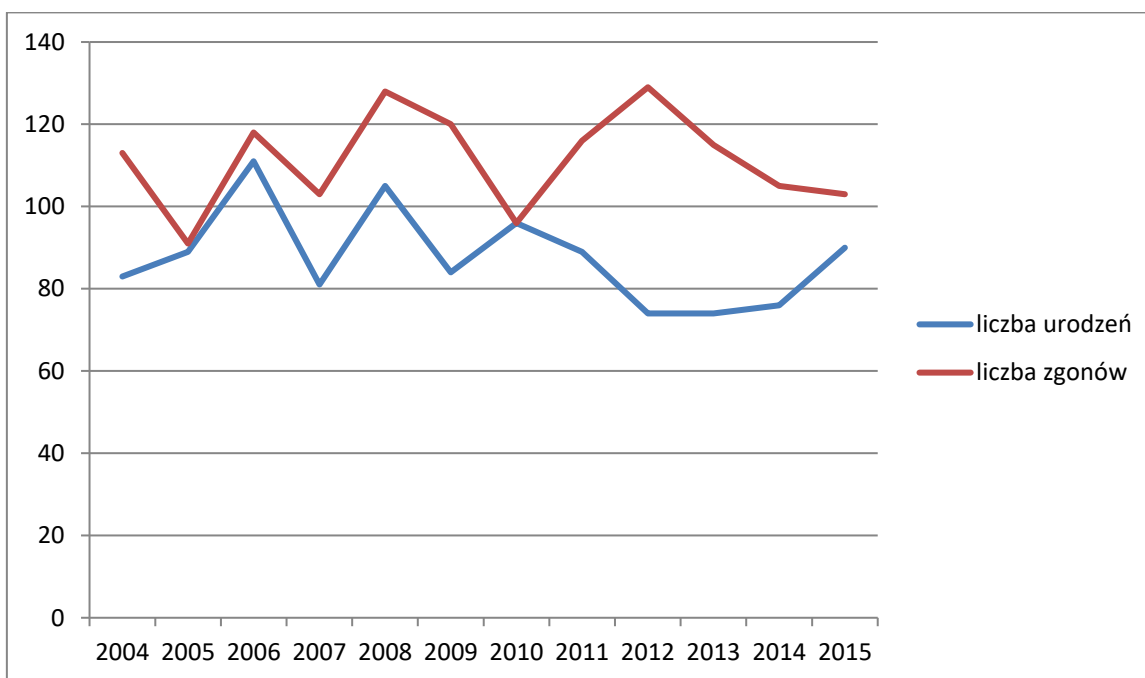
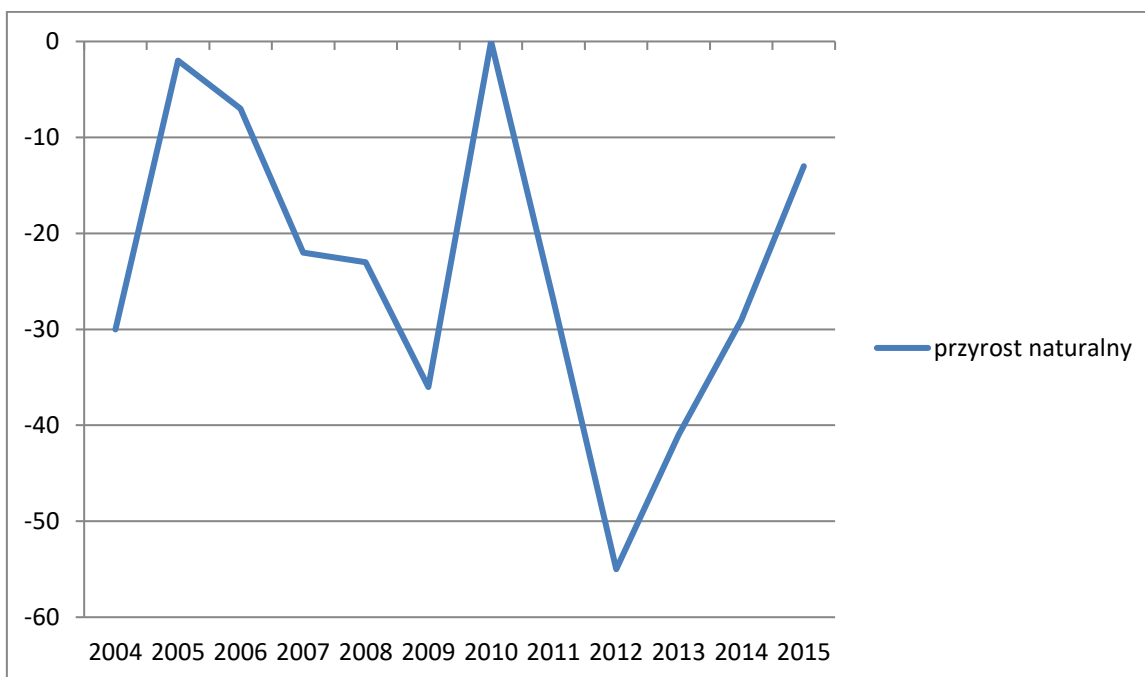
7.1.2 Przyrost naturalny.

Zgodnie z danymi GUS w analizowanym okresie lat 2004-2015 przyrost naturalny w gminie Rajcza osiągał wyłącznie wartości ujemne. Rozkład jego wartości w analizowanym okresie nie pozwala na określenie jednoznacznej linii trendu, należy też przy tym zauważyć, że wartość ta wzrasta od 2012 r. kiedy to odnotowano najniższą wartość przyrostu naturalnego w całym analizowanym okresie.

lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
przyrost naturalny (os)	-30	-2	-7	-22	-23	-36	0	-27	-55	-41	-29	-13
Liczba urodzeń (os)	83	89	111	81	105	84	96	89	74	74	76	90
Liczba zgonów (os)	113	91	118	103	128	120	96	116	129	115	105	103

Tab.10. Dynamika przyrostu naturalnego w gminie Rajcza w latach 2004-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ryc.4. Dynamika przyrostu naturalnego w gminie Rajcza w latach 2004-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Obserwowane wskaźniki liczby urodzeń i zgonów podlegały w analizowanym okresie dużym wahaniom. Również w powiecie wartość przyrostu naturalnego była bardzo zróżnicowana, ale jednak w całym analizowanym okresie lat 2004-2015 przeważała jego wartość dodatnia.

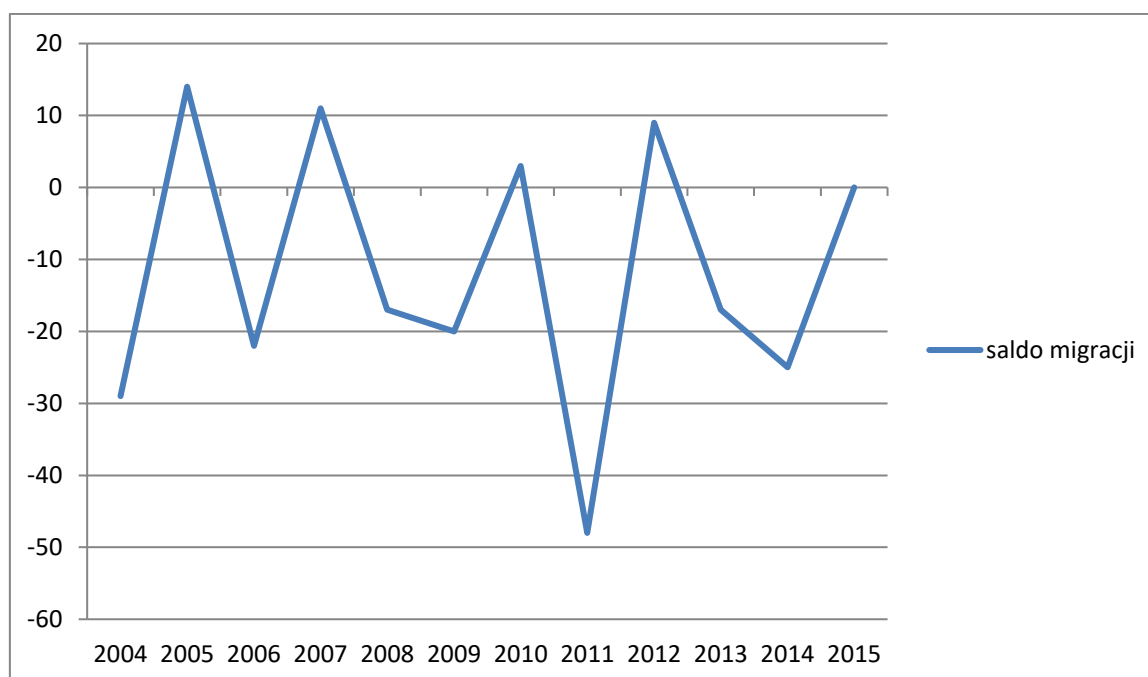
7.1.3 Saldo migracji.

W analizowanym okresie lat 2004-2015 obserwujemy duże wahania wskaźnika salda migracji ogółem (uwzględniającego zarówno migracje wewnętrzne, jak i zewnętrzne) z przewagą jego wartości ujemnych. To zjawisko niekorzystnie wpływa na kształtowanie się potencjału demograficznego w gminie. Zachodzące zjawisko może świadczyć o mniejszej atrakcyjności gminy jako docelowego miejsca zamieszkania, zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, że saldo migracji w powiecie żywieckim w latach 2004-2014 utrzymywało się na poziomie dodatnim, jedynie w 2014 r. osiągnęło wartość ujemną, a w roku 2015 r. wartość zerową.

lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Saldo migracji (os)	-29	14	-22	11	-17	-20	3	-48	9	-17	-25	0

Tab.11. Dynamika salda migracji ogółem w gminie Rajcza w latach 2004-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ryc.5. Dynamika salda migracji ogółem w gminie Rajcza w latach 2004-2015.

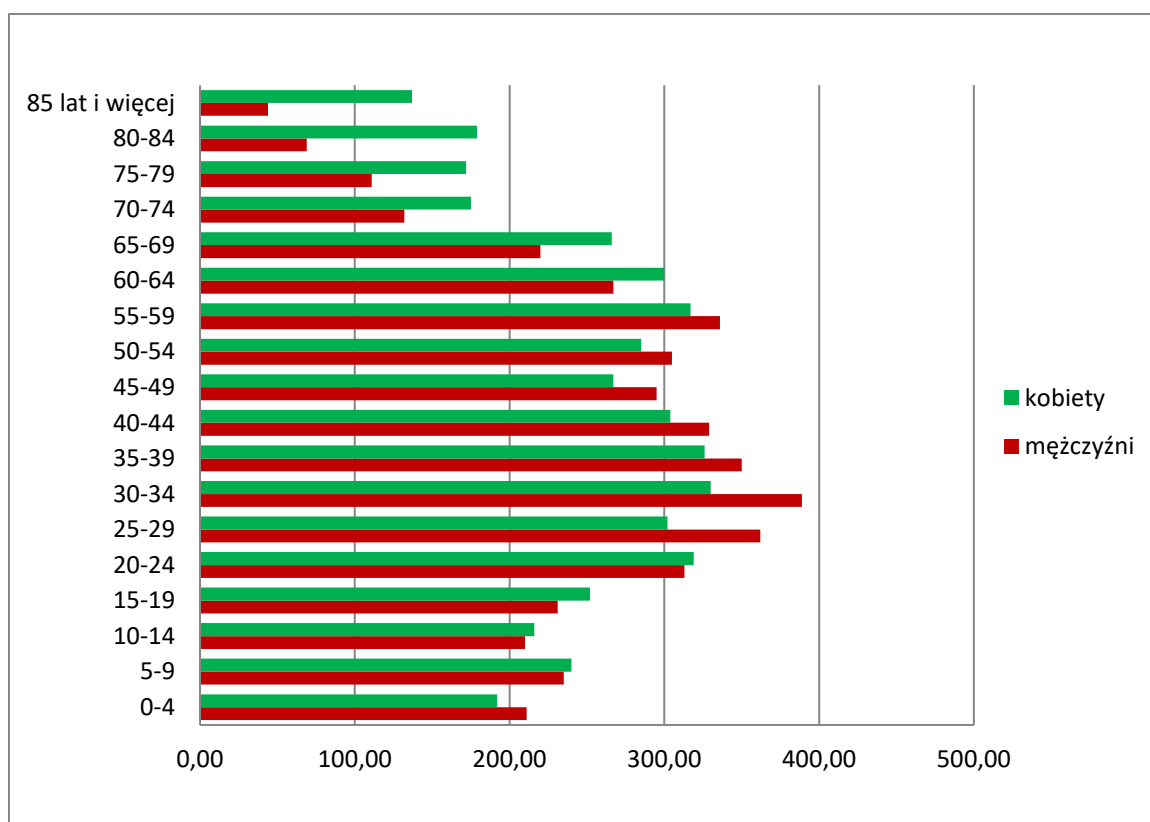
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

W zakresie zameldowań w latach 2004-2015 obserwuje się przewagę zameldowań z miast (391) nad zameldowaniami ze wsi (298). Tendencja ta jest efektem obserwowanego zjawiska przesiedlania się mieszkańców przeludnionych miast aglomeracji w obszary wiejskie, atrakcyjne krajobrazowo.

Wśród wymeldowań w analizowanym okresie nieznacznie przeważała liczba wymeldowań na wieś, jednak w zakresie kierunku wyjazdów mieszkańców gminy nie zarysowuje się żadna konkretna tendencja.

7.1.4 Struktura wieku i płci.

W 2015 r. w gminie Rajcza na 100 mężczyzn przypadały 104 kobiety. Ten wskaźnik feminizacji podlegał niewielkim wahaniom w ciągu całego analizowanego okresu lat 2004-2015. Obecnie jego wartość jest taka sama jak w 2004 r. i jest zbliżona do wartości tego wskaźnika dla powiatu, która wynosi 105.

Ryc.6. Struktura wieku i płci mieszkańców gminy Rajcza w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

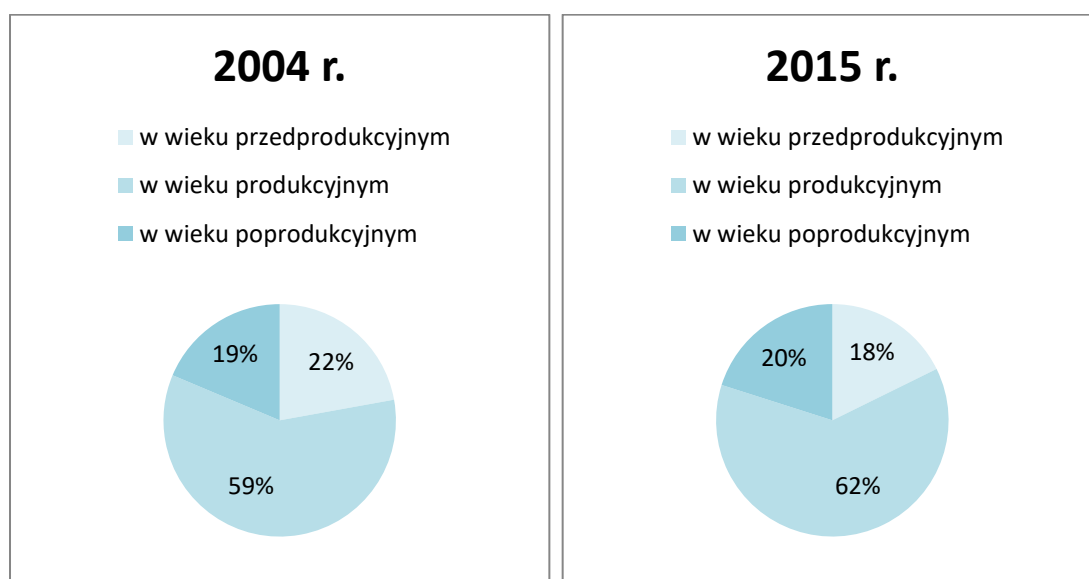
Struktura wieku i płci analizowana na przestrzeni lat 2004-2015 potwierdza niekorzystną tendencję, która wskazuje na proces starzenia się społeczności lokalnej (podobnej również do sytuacji w całej Polsce).

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku	Liczba ludności w 2004 r.	Liczba ludności w 2015 r.
w wieku przedprodukcyjnym		
ogółem	2007	1592
mężczyźni	992	805
kobiety	1015	787
w wieku produkcyjnym		
ogółem	5362	5591
mężczyźni	2900	3028
kobiety	2462	2563
w wieku poprodukcyjnym		
ogółem	1690	1805
mężczyźni	546	576
kobiety	1144	1229

Tab.12. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Rajcza w latach 2004-2015.

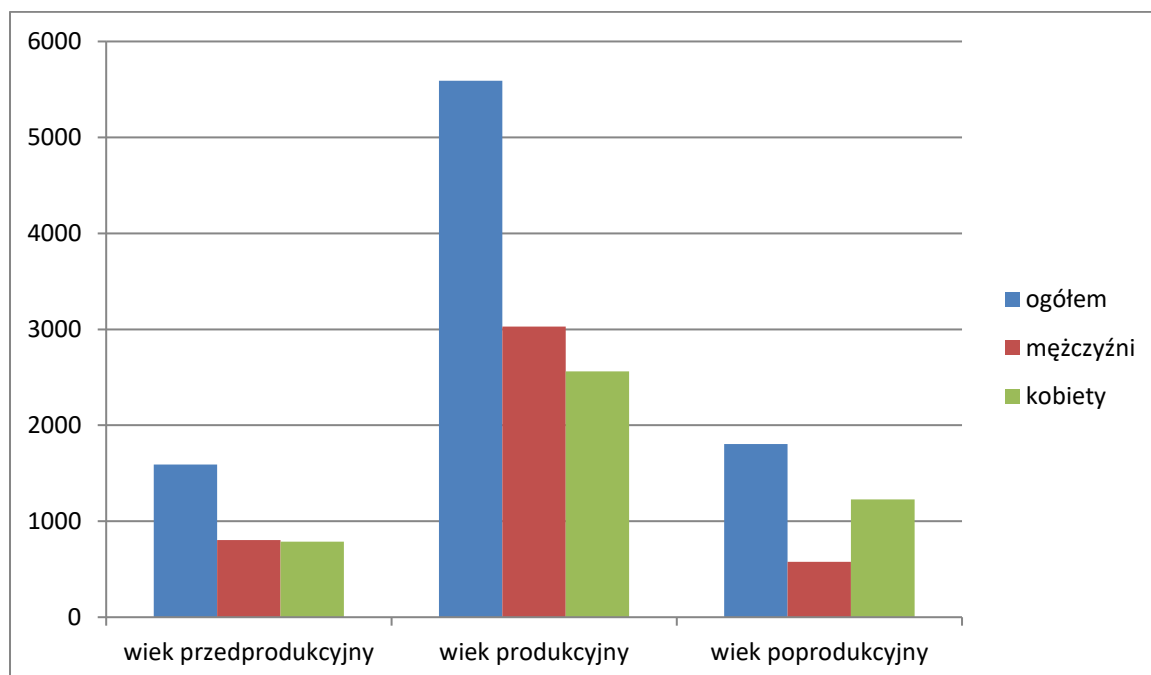
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy charakteryzuje się dużym udziałem osób w wieku produkcyjnym, który stanowi około 62,2% ogółu mieszkańców (kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-64 lata). Obecnie powyższa struktura pod względem gospodarczo-ekonomicznym prezentuje się mniej korzystnie niż miało to miejsce 11 lat temu. Przy wzroście o 3% liczby osób w wieku produkcyjnym o 1% wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym. O 4 % spadła natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co może być symptomem początku procesu starzenia się społeczeństwa.

Ryc.7. Porównanie udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w latach 2004 i 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Ryc.8. Struktura płeć w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Należy przede wszystkim zwrócić uwagę na fakt, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest mniejsza od liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co nie stwarza dla gminy dobrych perspektyw na przyszłość. Analogiczna analiza wykonana dla powiatu żywieckiego wykazuje podobną tendencję - przy podobnych wzrostach liczby ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym nastąpił również spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. W przypadku powiatu perspektywy na przyszłość mogą być jednak korzystniejsze, ponieważ pomimo spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, jej udział w ogólnej liczbie ludności powiatu (18,8%) nieznacznie przeważa nad udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (18,6%).

Od 2004 r. w gminie Rajcza dużo bardziej niż w powiecie zmniejszył się natomiast wskaźnik obciążenia demograficznego określający liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Wskaźnik obciążenia demograficznego	gmina	gmina	powiat	powiat
	2004 r.	2015 r.	2004 r.	2015 r.
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68,9	60,8	64,3	59,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	84,2	113,4	67,1	98,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	31,5	32,3	25,8	29,7

Tab.13. Wskaźnik obciążenia demograficznego w latach 2004-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

7.2 Rynek pracy.

Wg danych GUS na terenie gminy w 2015 r. działały 673 podmioty gospodarki narodowej.

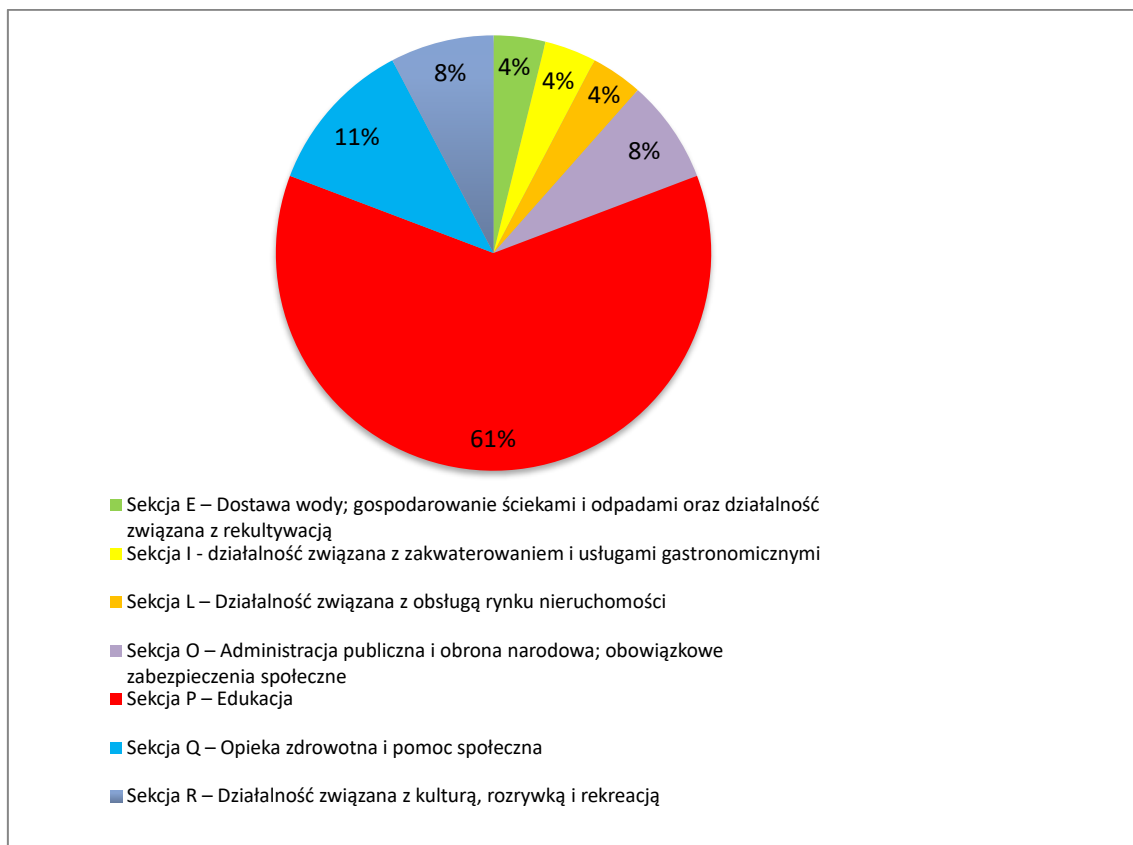
Sektory własności	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON
podmioty gospodarki narodowej ogółem	673
sektor publiczny - ogółem	26
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	22
sektor prywatny - ogółem	645
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	531
sektor prywatny - spółki handlowe	21
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1
sektor prywatny - spółdzielnie	3
sektor prywatny - fundacje	1
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	29

Tab.14. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON wg sektorów własnościowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba podmiotów sektora prywatnego systematycznie wzrasta – od roku 2004 odnotowano wzrost ich liczby z 611 do 645. Wśród jednostek gospodarczych zdecydowanie przeważały podmioty prywatne (96%).

Podmiotów gospodarczych sektora publicznego w 2015 r. było 26.

Ryc.9. Podmioty gospodarcze sektora publicznego wg sekcji PKD 2007 w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

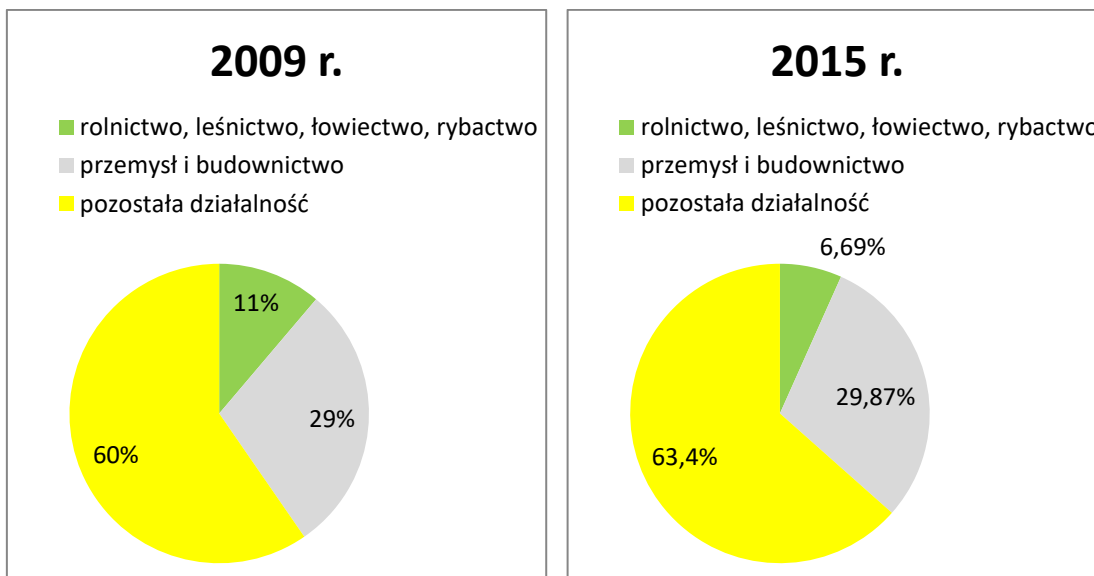
Wśród podmiotów gospodarczych sektora prywatnego wg sekcji PKD 2007 największy udział przypadł następującym jednostkom:

- jednostki sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (22%),
- jednostki z sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (16%),
- jednostki z sekcji F – budownictwo (16%).

Ryc.10. Podmioty gospodarcze sektora prywatnego wg sekcji PKD 2007 w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Ryc.11. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w 2009 r. i 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

W ciągu ostatnich lat zmniejszyła się liczba podmiotów gospodarczych w sektorze rolniczym, na rzecz nieznacznego wzrostu liczby podmiotów prowadzących działalność w zakresie przemysłowo-budowlanym, i większego wzrostu liczby podmiotów prowadzących działalność w zakresie pozostałych sekcji.

W chwili obecnej na terenie Gminy Rajcza funkcjonuje zaledwie 45 podmiotów w branży rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa i rybactwa.

Przedsiębiorczość mieszkańców gminy Rajcza nie jest zbyt wysoka w porównaniu do innych gmin powiatu żywieckiego. W 2015 r. na 100 osób fizycznych w wieku produkcyjnym działalność gospodarczą w Rajczy prowadziło 9,5 osób. Wskaźnik ten dla powiatu żywieckiego w 2015 r. wyniósł 11,5.

W 2015 r. wskaźnik podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności wyniósł w gminie 749. Wskaźnik ten jest zdecydowanie niższy od wskaźnika dla powiatu żywieckiego, który wynosi 903. Wskaźnik podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym wyniósł w gminie w 2014 r. 1178, co stawia gminę na 10 miejscu spośród 15 gmin powiatu żywieckiego. Dla powiatu wskaźnik ten wyniósł 1420 podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności powiatu w wieku produkcyjnym.

Wg danych GUS pochodzących z 2006 r. 943 osoby wyjeżdżają do pracy poza obszar gminy, a 201 osób przyjeżdża z innych gmin pracować w Rajczy.

Liczba pracujących w gminie w 2015 r. wyniosła 980 osób, przy czym liczba ta dotyczy wyłącznie podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności wynosi w gminie 109. Wskaźnik ten jest znacznie niższy od wskaźnika dla powiatu wynoszącego 180, przy czym nie wlicza się tutaj pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach oraz podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

7.3 Stan zatrudnienia i bezrobocie.

W 2015 roku wg danych GUS w gminie Rajcza zarejestrowanych było 495 osób bezrobotnych, co stanowiło 8,9% liczby ludności w wieku produkcyjnym.

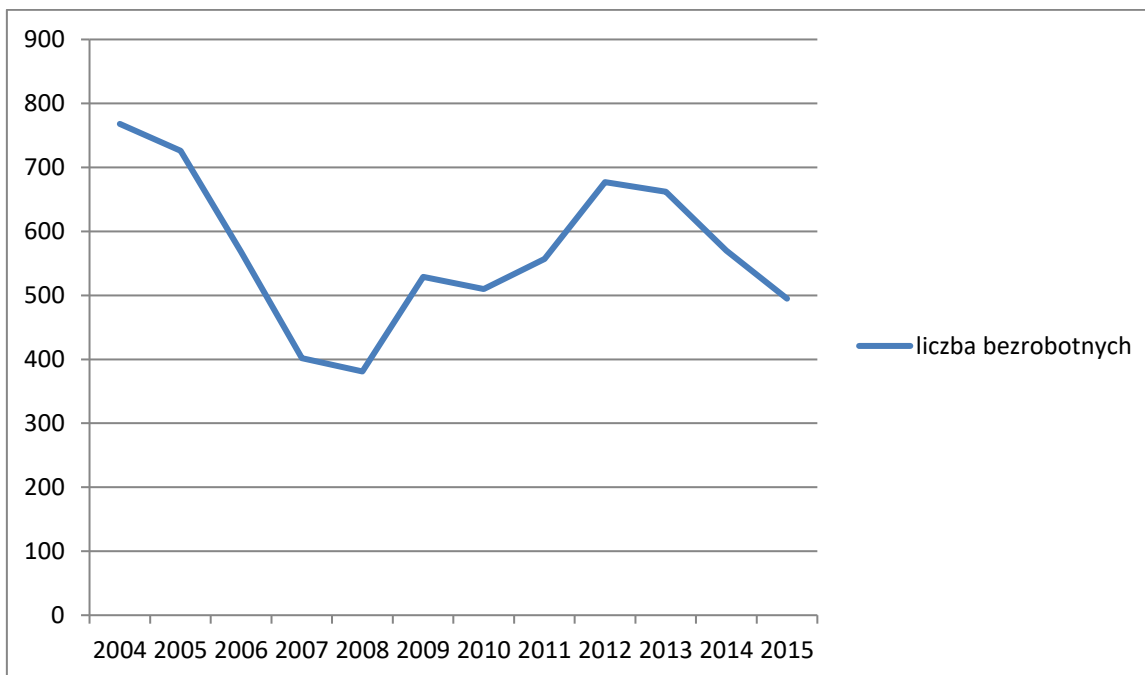
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym systematycznie spadał na przestrzeni lat 2004-2015, jest on jednak w gminie Rajcza większy w porównaniu do analogicznego wskaźnika dla powiatu żywieckiego, który w 2014 r. osiągnął wartość 7%.

W ogólnej liczbie bezrobotnych dominują kobiety, mężczyźni stanowią 49%. Od 2004 r. do roku 2015 liczba bezrobotnych spadła, co przedstawia poniższy wykres.

lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych (os)	768	726	568	402	381	529	510	557	677	662	570	495

Tab.15. Liczba bezrobotnych w gminie Rajcza w latach 2004-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ryc.16. Liczba bezrobotnych w gminie Rajcza w latach 2004-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Wyhamowanie zaobserwowanego trendu spadkowego nastąpiło w 2009 r., kiedy zaobserwowano wzrost liczby bezrobotnych. Począwszy od roku 2009 r. liczba ta podlega nieznacznym wahaniom. Rynek pracy cechuje duża sezonowość – zauważalne jest znaczne zwiększenie podaży ofert w okresie wakacyjnym (pomoc w rolnictwie, obsługa ruchu turystycznego).

7.4 Infrastruktura społeczna.

W 2015 r. na terenie gminy funkcjonowała 1 przychodnia. W 2015 r. udzielono w niej ponad 33 000 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej i ponad 64 000 porad lekarskich w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej. W 2014 r. średnio 1 mieszkańcowi gminy udzielono 4 porad lekarskich w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Wskaźnik ten ma taką samą wartość dla powiatu żywieckiego.

Na terenie Rajczy funkcjonują obecnie 2 punkty apteczne, co oznacza, że na 1 aptekę przypada średnio 4494 mieszkańców gminy. Dla porównania wskaźnik ten dla powiatu żywieckiego wynosi 3401. Analizując powyższe wskaźniki można stwierdzić, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Rajcza może być niewystarczający, zwłaszcza w zakresie możliwości korzystania z aptek i punktów aptecznych.

956 osób korzysta z pomocy społecznej, co stanowi 10,6% ludności. Odsetek ten w gminie Rajcza jest wyższy w porównaniu z odsetkiem dla powiatu żywieckiego, który wynosi 6,4 %.

Gminna Biblioteka Publiczna w Rajczy została założona w 1947 r. Oprócz Oddziału dla Dzieci, biblioteka posiada dwie filie: w Soli oraz w Rycerze Górnej. Z usług bibliotek korzysta rocznie ponad 1400 czytelników. W bibliotekach zgromadzono księgozbiór liczący łącznie 43561 książek. Wskaźnik liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności stawia gminę Rajcza na 8 miejscu wśród 15 gmin powiatu żywieckiego.

Za organizację życia kulturalnego na terenie gminy odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Rajczy. Jest to samorządowa instytucja kultury, której działalność polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy Rajcza. GOKiS prowadzi swoją działalność na podstawie statutu nadanego przez Radę Gminy Rajcza, a przede wszystkim na podstawie rocznego Planu Finansowego Działalności i Rzeczonego Planu Zadań.

Ośrodek realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji, upowszechniania kultury, sztuki, czynnego wypoczynku, rekreacji i turystyki, których celem jest pobudzanie społeczności gminy do aktywnego uczestnictwa w kulturze i współtworzenia jej wartości. Swoje zadania realizuje przede wszystkim poprzez organizowanie zespołowego uczestnictwa w kulturze, różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę, form indywidualnej aktywności kulturalnej, imprez kulturalnych oraz różnorodnych form edukacji pozaszkolnej.

W Rajczy działa też Gminna Świetlica Środowiskowa w Rajczy, która prowadzi liczne zajęcia dla dzieci i młodzieży.

Działalność kulturalną krzewią także koła gospodyń wiejskich w: Rajczy Dolnej, Rajczy, Rycerze Górnej, Rycerze Dolnej, Soli i Zwardoniu. Koła uczestniczą w imprezach kulturalnych, konkursach organizowanych na terenie gminy, organizują warsztaty np. robienia palm wielkanocnych oraz warsztaty bibułarskie.

Wśród innych organizacji, stowarzyszeń i zespołów działających w obszarze kultury wymienić należy:

- Regionalny Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Rajczańska”
- Regionalny Zespół Pieśni i Tańca „Rajcusie” z Rajczy
- Dziecięcy Zespół Folklorystyczny „Zbójnicok”
- Zespół Regionalny i Kapela "Spod Rachowca"
- Kapela „Jedlicki”
- Regionalny Zespół „Solanka” ze Soli
- Chór Parafialny „Laurentius”
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kultury „Effatha”
- Stowarzyszenie Przyjaciół Rajczy
- Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Zwardonia

- Towarzystwo Sportów Górskich „Młóckarnia”
- Zespół Kolędniczy „Bałamuty” ze Zwardonia
- Zespół Kolędniczy „Kopytniki” ze Soli – Kiczory
- Zespół Kolędniczy „Szlachcice” ze Zwardonia

W 2014 r. na terenie gminy działało 9 klubów sportowych zrzeszających 290 członków.

Bazę edukacyjną gminy stanowi 6 szkół podstawowych w Rajczy, Rycerze Dolnej, Rycerze Górnej, Soli, Kiczorze i Zwardoni oraz 3 gimnazja w Rajczy, Rycerze Górnej i Zwardoni. Do szkół podstawowych uczęszcza 628 uczniów (na 1 oddział przypada 15 uczniów), a do gimnazjum 255 uczniów (na 1 oddział przypada 18 uczniów).

W gminie działają także 10 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 5 przedszkoli. Z placówek wychowania przedszkolnego w 2014 r. korzystało 229 dzieci. Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek. Wg danych GUS w 2015 r. w gminie mieszkało 241 dzieci w wieku do lat 3.

7.5 Turystyka, sport i rekreacja.

Walory krajobrazowe i przyrodnicze sprawiają, że obszar gminy Rajcza jest atrakcyjny turystycznie, a turystyka stanowi jeden z najważniejszych kierunków rozwoju gminy. Wg danych GUS, w ostatnich latach gmina Rajcza jest na 2 miejscu spośród gmin powiatu żywieckiego pod względem liczby turystycznych obiektów noclegowych i na 4 miejscu pod względem liczby udzielonych noclegów. Zgodnie z danymi GUS w 2015 r. z miejsc noclegowych na terenie gminy korzystało 10745 turystów.

Infrastruktura noclegowa i gastronomiczna jest mocno rozbudowana. Na stronie internetowej Urzędu Gminy jest na bieżąco aktualizowana baza noclegowa, która obecnie liczy 62 obiekty. Większość tych obiektów oferuje także usługi gastronomiczne.

Baza noclegowa w poszczególnych miejscowościach kształtuje się następująco: w Rajczy ok. 12 obiektów, w Rycerze Dolnej ok. 2 obiekty, w Rycerze Górnej ok. 8 obiektów, w Soli ok. 6 obiektów, w Soli- Kiczorze ok. 4 obiekty i w Zwardoni ok. 30 obiektów.

Infrastruktura sportowa na terenie Gminy jest dobrze rozwinięta. Położenie geograficzne Gminy umożliwia uprawianie różnego rodzaju sportów przez cały rok. Wymienić tu należy piesze wycieczki, wycieczki rowerowe oraz wszelkie formy narciarstwa. Znajduje się tutaj sporo obiektów intensywnie wykorzystywanych przez mieszkańców Gminy. Są to m.in.:

- Boisko Orlik w Parku Wiejskim w Rajczy
- Boisko LKS w Rajczy
- Przyszkolne boiska sportowe w: Rajczy Dolnej, Rajczy, Zwardoni, Soli i Rycerze Górnej

- Sale gimnastyczne w Rajczy, Rycerze Dolnej, Rycerze Górnej i Soli,
- Siłownie zewnętrzne w Parku Wiejskim w Rajczy,
- Siłownia w Gimnazjum w Rajczy,
- Tor pump track w Rajczy,
- Ściana wspinaczkowa w Gimnazjum w Rajczy,
- Place zabaw dla dzieci w: Soli, Rycerze Górnej Kolonii, Rajczy Dolnej i Rajczy.
- Buldering – ścianka wspinaczkowa na wyjeździe z Rajczy.

Przez teren gminy przebiegają liczne szlaki turystyczne:

- zielony – RYCERKA GÓRNA KOLONIA – PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.) czas przejścia 1.30/1 godz.
- zielony – PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.) – RYCERKA DOLNA SŁOWIAKI czas przejścia 2.15/2 godz.
- czarny – SÓL PKP – PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.) czas przejścia 3.45/3.15 godz.
- czerwony – RYCERKA DOLNA PKP - WIELKA RYCERZOWA (1 226 m n.p.m.) czas przejścia 4.30/3.30 godz.
- czerwony – WIELKA RYCERZOWA (1 226 m n.p.m.) – PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.) czas przejścia 1.15/1.0 godz.
- czerwony - PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.) - WIELKA RACZA (1 236 m n.p.m.) czas przejścia 3 / 3.15 godz.
- czerwony - WIELKA RACZA (1 236 m n.p.m.) - ZWARDOŃ PKP czas przejścia 4.15 / 4.30 godz.
- czerwony - ZWARDOŃ PKP - Rachowiec (954 m n.p.m.) - SÓL PKP czas przejścia: 2 / 2.30 godz.
- czarny - ZWARDOŃ SCHRONISKO PTTK - OSIEDLE MAŁY RACHOWIEC czas przejścia: 0.30 / 0.30 godz.
- czerwony – ZWARDOŃ CENTRUM (przez Skalite Serafinov) - WIELKA RACZA (1 236 m n.p.m.) czas przejścia: 4.15/4.45 godz
- żółty - RYCERKA GÓRNA KOLONIA - WIELKA RACZA (1 236 m n.p.m.) czas przejścia: 2 / 1.15 godz.
- żółty - RAJCZA PKP - HALA LIPOWSKA (1 324m n.p.m.) czas przejścia: 5 / 4 godz.
- żółty - HALA LIPOWSKA (1 324m n.p.m.) - HALA RYSIANKA (1 322m n.p.m.) czas przejścia: 0.10 / 0.10 godz.
- żółty - HALA RYSIANKA (1 322m n.p.m.) - ROMANKA (1 236m n.p.m.) czas przejścia: 0.45 / 0.30 godz.
- niebieski - RYCERKA GÓRNA KOLONIA - ZWARDOŃ czas przejścia: 4 / 4.15 godz.
- niebieski - ZWARDOŃ - BARANIA GÓRA (1 220m n.p.m.) czas przejścia: 5.30 / 4.45
- niebieski - PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000m n.p.m.) - PRZEŁĘCZ HALNA POD RYCERZOWĄ MAŁĄ czas przejścia: 1.45 / 1.15 godz.

- niebieski - RAJCZA PKP - HALA BORACZA (854 m n.p.m.) czas przejścia: 3.30 / 3 godz.
- niebieski - ZWARDOŃ SCHRONISKO PTTK - PRZEŁĘCZ KONIAKOWSKA czas przejścia: 2.30 / 2.15 godz.
- niebieski - JANCZYKOWE RYCERKI - SOBLÓWKA czas przejścia: 2 / 2.15 godz.

W 2007 r. na terenie Gminy Rajcza został otwarty i poświęcony Szlak Papieski. Szlaki Papieskie na terenie Beskidu Żywieckiego zostały opracowane przez Fundację Szlaki Papieskie na podstawie „Zapisu drogi”, notatek w księgach parafialnych, wspomnień wiarygodnych świadków.

Na terenie Gminy funkcjonuje 5 schronisk turystycznych:

- Schronisko PTTK na Przełęczy Przegibek
- Schronisko PTTK na Wielkiej Raczy
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rajczy – Nickulinie
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rajczy – Nickulinie Filia w Rycerze Górnej Kolonii
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rajczy – Nickulinie Filia Sól Ożna.

Na terenie Gminy Rajcza biegnie główny szlak rajdowy turystyki konnej (4 – 5 dniowy) o numerze 1. Jako, że obejmuje znaczny teren gór raczańskich nosi nazwę „Rajd w worku Raczańskim”. Ze względu na swój specyficzny przebieg mogą do niego dołączyć wszystkie wsie Gminy Rajcza. Sam szlak rajdowy łączy się z Transkarpackim Szlakiem Turystyki Konnej Brenna – Wołosate oraz z Trasą Rajdową im. R. Iskrzyckiego. Trasa ta tworzy koło, można ją rozpoczynać i kończyć w dowolnym, wygodnym dla turysty miejscu.

Gmina Rajcza posiada 86 km tras rowerowych. Szlak rowerowy rozpoczyna się wielką pętlą na Sarnówce, dalsza trasa biegnie długim zjazdem w kierunku na Ryłki do centrum Rajczy. Za Rajczą trasa odbija w lewo zjeżdżając na gruntową drogę, kierując się na Zoniówkę i zmierza do schroniska na Młodej Horze, gdzie znajduje się punkt przystankowy szlaku. Dalej na Jaworzynkę, Rycerzową, gdzie szlak skręca w lewo, biegnąc wzdłuż granicy do Majcherowej, dalej w kierunku na przełęcz Przegibek i wzdłuż granicy do rezerwatu Śrubita.

Ze Śrubitej szlak biegnie wzdłuż granicy państwowej na Wielką Raczę do punktu widokowego szlaku. Przebiega szczytami wzdłuż granicy państwowej w kierunku północnym na Magurę, Graniczne w kierunku na Zwardoń i przejście graniczne do Myta.

Mała pętla odbija ze szlaku głównego za Rajczą w prawo do Rycerki Dolnej, kierując się na Rycerkę Górną, gdzie szlak dochodzi do potoku Rycerki, skręcając w prawo biegnie na zachód, gdzie omijając południowe stoki Baraniej Góry kieruje się na Magurę, i łączy się ze szlakiem głównym. Całość stanowi logiczną pętlę z dojazdami do przejścia granicznego w Mycie w jego zachodniej części, zaś we wschodniej części, z Rajczy aneks szlaku biegnie malowniczym terenem do Sarnówki.

Szlak rowerowy „Rajd po Wierchach” prowadzi terenami leśnymi o podłożu gruntowym. Jest typowym szlakiem rekreacyjnym. Większa jego część prowadzi kompleksem leśnym i udostępnia użytkownikom punkty widokowe jak również ciekawe elementy przyrody.

Ścieżki rowerowe na terenie Gminy Rajcza:

- Rajcza - Rycerka Dolna - Rycerka Górna - Kolonia - Przegibek - Ciapków
- Rycerka Górna Roztoki - Wielki Przysłop - Magura - Grańczne - Zwardoń Bór - Sól Słańce
- Sól - Rycerka Dolna - Rajcza
- Rycerka Górna - Sól Oźna - Magura
- Rycerka Dolna Głębokie - Chromiczaki - Sól
- Zwardoń Myto - Groń - Gomułka - Sól
- Zwardoń Schronisko PTTK - Wieczorek - Mały Rachowiec
- Zwardoń - Misiorki - Miodowiec - Magura - Podścigłów

Przez teren gminy Rajcza przechodzą także dwie ścieżki dydaktyczno – przyrodnicze:

- ścieżka przyrodniczo – dydaktyczna Dolina Nickuliny. Trasa ścieżki rozpoczyna się na terenie Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Rajczy Nickulinie, skąd prowadzi na odcinku około 3 km w górę potoku Nickulina. Na ścieżce wyznaczono przystanki o tematyce dzięki której poznamy budowę i funkcjonowanie lasu, tradycyjne budownictwo, środowisko łąk i pastwisk oraz potok górski.
- ścieżka dydaktyczna „Masyw Wielkiej Raczy. Biegnie ona w terenie będącym najbardziej dziką częścią Beskidów. Trasa rozpoczyna się w Soli, przecina dolinę Rycerki i prowadzi na szczyt Praszywki Dużej. Następnie mijając rezerwat „Śrubita”, dochodzi do schroniska PTTK na Wielkiej Raczy, skąd schodzi do Rycerki Kolonii. Długość trasy wynosi ok. 30 km, a czas jej przejścia to 8 – 8.5 godz. Wyznaczonych zostało 10 przystanków które pokazują nam piękno dzikiej przyrody Beskidów oraz historię i tradycję tego regionu.

Na terenie gminy działa wiele wyciągów narciarskich:

- w Rajczy:
 - Na Complu wyciąg talerzykowy 1 – osobowy, długość 300 m,
- w Zwardoniu:
 - Skalanka I - wyciąg orczykowy, długość 616 m,
 - Skalanka II - wyciąg talerzowy 1-osobowy, długość 250 m,
 - Bór - wyciąg orczykowy 2-osobowy, długości 300 m,
 - Duży Rachowiec - wyciąg orczykowy 2-osobowy, długość 1090 m,
 - Zwardoń Ski/ Mały Rachowiec - kanapa 4 - osobowa, długość 860 m,
 - Karolinka - wyciąg talerzykowy, długość 300 m,
 - Beskid - wyciąg orczykowy, długość 500 m,

- Trawers I - wyciąg talerzykowy, długość 465 m,
- Trawers II - wyciąg orczykowy 2-osobowy, długość 500 m,
- Pod Mytem - wyciąg orczykowy, długość 450 m,
- Jawornik I - wyciąg orczykowy 2-osobowy, długość 450 m,
- Jawornik II - wyciąg talerzykowy, długość 450 m,
- w Rycerze Górnej:
 - Przegibek - wyciąg orczykowy, długość 300 m.

Uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe mają w przypadku turystyki w gminie charakter dominujący, co powoduje, że najbardziej popularne są tu wszelkie formy kontaktu z przyrodą, zarówno w czasie letnim jak i zimowym, w tym także w formie wypoczynku aktywnego, adresowane przede wszystkim do rodzin z dziećmi. Atrakcje przyrodnicze wysuwają się na pierwszy plan, a z atrakcji kulturowych i imprezowych największy potencjał mają wszystkie te, które są powiązane z przyrodą (Rajd Chłopski, redyki, biegi terenowe, rajdy piesze). Mniej jest w gminie atrakcji związanych z tradycją, kulturą, czy kuchnią regionalną. Mniej możliwości spędzania wolnego czasu znajduje na terenie gminy turysta poszukujący ekstremalnych form turystycznych, czy sportowych. Pomimo znacznego potencjału regionu notuje się zbyt skromne jeszcze wykorzystane możliwości turystyki rowerowej oraz konnej.

W Strategii rozwoju Gminy Rajcza wskazano na następujące słabe strony gminy w zakresie jej funkcji turystycznej, istotne z punktu widzenia jej rozwoju przestrzennego:

- brak wystarczającej ilości ścieżek biegowych różnej długości i trudności,
- słabe wykorzystanie atutów przyrodniczych w inwestycjach turystycznych,
- brak współpracy pomiędzy sobą organizatorów wypoczynku, instytucji ośrodków celem lepszego zagospodarowania, uatrakcyjnienia oferty,
- zły stan obiektów obsługi turystycznej – braki w infrastrukturze sanitarnej,
- słaba baza gastronomiczna,
- mała oferta rozrywkowa,
- przestarzała baza noclegowa,
- istniejące wyciągi narciarskie nie spełniające standardów,
- nie wystarczający poziom dbałości o czystość rzek,

Kolejną słabą stroną jest brak parkingów w rejonach centrów miejscowości oraz w punktach węzłowych połączeń szlaków turystycznych z komunikacją publiczną.

8. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.

Na obszarze gminy Rajcza występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczone dla rzeki Soły i jej dopływów jako obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią w opracowaniu pt. „Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych w zlewni Soły” stanowiącym I etap studium ochrony przeciwpowodziowej.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia wynikające z ustawy Prawo wodne. Tereny zagrożone powodzią, a głównie obszary zalewowe zostały także szczegółowo określone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rajcza.

Zagrożenie powodzią w gminie Rajcza jest szczególnie istotne z uwagi na fakt, że doliny rzeczne gminy charakteryzuje ścisła zabudowa. Szlaki komunikacyjne, drogi i kolej, biegną z reguły bardzo blisko koryt cieków, a w zdecydowanej większości przypadków z nimi graniczą. W zagrożonych powodzią dolinach cieków usytuowane są budynki mieszkalne, gospodarcze, użyteczności publicznej, mosty, mostki i kładki, prosperują gospodarstwa rolne.

Powodzie często występują na terenie gminy, w związku z czym gmina na bieżąco realizuje obiekty ochrony przeciwpowodziowej, uzupełniając inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej realizowane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie. Inwestycje w tym zakresie to przede wszystkim mury oporowe lub opaski siatkowo-kamienne chroniące drogi lub przysiółki zlokalizowane wzdłuż rzek i potoków. W 2010 roku gmina wybudowała ponad 600 mb umocnień brzegowych, w tym 550 opasek siatkowo-kamiennych i 50 m muru kamiennego. W ostatnich latach na terenie gminy Rajcza RZGW wybudowało próg (stopień) wodny na potoku Ujsola w rejonie Parku w Rajczy oraz opaskę siatkowo-kamienną o dł. 400 m w rejonie stacji PKP w Rajczy.

Całkowite zlikwidowanie zagrożeń powodziowych jest w najbliższej przyszłości praktycznie niemożliwe, z uwagi na skalę tych zagrożeń oraz charakter osadnictwa w gminie, którego charakterystyczną cechą jest koncentracja istniejącej zabudowy wzdłuż rzek i potoków.

Na terenie gminy występują obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych.

Obowiązujące plany miejscowe zawierają ustalenia dla terenów położonych w obszarach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych, jak również w obszarach zagrożonych powodzią. Ustalenia te wprowadzając liczne ograniczenia możliwości lokalizacji zabudowy w tych obszarach służą utrzymaniu bezpieczeństwa ludzi i mienia.

Na terenie gminy żaden z zakładów nie został zakwalifikowany jako zakład o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

W obszarze objętym opracowaniem zagrożeniem dla środowiska mogą być także wypadki komunikacyjne i awarie pojazdów przewożących tranzytem materiały niebezpieczne. Największe potencjalne zagrożenie może wystąpić w sąsiedztwie drogi ekspresowej S1.

W związku z przebiegiem przez teren gminy linii kolejowej wśród potencjalnych zagrożeń wymienić także można katastrofy kolejowe.

Na poziomie powiatu działaniami w zakresie interwencji kryzysowej zajmuje się Wydział Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego. W zakresie działania Wydziału jest opracowanie „Planu Reagowania Kryzysowego Powiatu Żywieckiego”. W lipcu 2007 roku opracowano „Plan Operacyjny Ochrony przed powodzią”, w którym zawarto informacje o podstawach ogłoszenia pogotowia p/powodziowego oraz stanów alarmowych p/powodziowych. W razie wystąpienia podejrzenia niebezpieczeństwa dla zdrowia i życia mieszkańców w Powiecie Żywieckim zainstalowany jest system łączności radiowej.

Zapobieganie awariom miejscowym, prowadzi się głównie poprzez ograniczenie transportu substancji niebezpiecznych, kierowanie ich oznakowanymi trasami, informowanie i społeczeństwa o sposobach zapobiegania zagrożeniom, o sposobie postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia, a także ewentualna ewakuacja. Powstałe zagrożenia w transporcie drogowym, jak i kolejowym, a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań, podtopień czy likwidacji gniazd szerszeni zwalczane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej.

Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańcom i gościom Gminy stanowi jeden z celów strategicznych rozwoju gminy, zdefiniowanych w Strategii Rozwoju Gminy Rajcza na lata 2014-2020. Realizacji celu strategicznego mają służyć cele operacyjne takie jak:

- rozwój bezpieczeństwa poruszania się drogami lokalnymi i tranzytowymi,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa od następstw klęsk żywiołowych,
- redukcja zagrożeń poprzez edukację.

Zadaniami w tym zakresie będą:

- Stworzenie planu rozwoju dróg lokalnych,
- Przebudowa dróg gminnych,
- Budowa chodników w ciągach dróg powiatowych wraz z budową, przebudową oraz zmianą nawierzchni tych dróg,
- Montaż i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy wykorzystującego odnawialne źródła energii,
- Budowa/przebudowa parkingów na terenie Gminy
- Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy poprzez modernizację sprzętu ratowniczego wykorzystywanego przez Ochotniczą Straż Pożarną,
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego poprzez budowę chodników oraz montaż progów zwalniających,

- Montaż ekonomicznego oświetlenia na szlakach turystycznych wykorzystujących OZE,
- Prowadzenie akcji edukacyjnych dotyczących praw i obowiązków związanych z bezpieczeństwem,
- Budowa zbiorników p-poż,
- Instalacja monitoringu wizyjnego w newralgicznych punktach.

9. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

Przyjęta Uchwałą Nr 239/2011 z dnia 13 grudnia 2011r. przez Radę Ministrów koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. z 2012 r. poz. 252) wyznacza nowe ramy polityk posiadających wpływ terytorialny i stanowi podstawę do formułowania wytycznych oraz ustaleń dla wszystkich dokumentów strategicznych, mających znaczenie dla realizacji zapisanych w dokumencie celów. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski.

Koncepcja otwiera drogę do wprowadzenia zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju zakładając wykorzystanie przestrzeni i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów dla osiągnięcia celów ogólnorozwojowych — konkurencyjności, zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w horyzoncie długookresowym. Wizja ta będzie spełniana poprzez realizację tzw. celów priorytetowych, wśród których jako te, które mogą mieć szczególne znaczenie w odniesieniu do obszaru gminy Rajcza jest:

- przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego,
- poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

„Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego” jest to działanie niezmiernie istotne z punktu widzenia prowadzenia polityki przestrzennej gmin, niemniej jednak odnoszące się głównie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Powinno być ono również uwzględnione w zapisach studium a uszczegółowione w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Plan zagospodarowania przestrzennego może uruchomić tereny inwestycyjne w części wskazanej w polityce przestrzennej gmin.

W ramach koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030 obszar gminy Rajcza został wskazany jako wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych.

Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych kraju znajdują się w procesie postępującej integracji funkcjonalnej z najważniejszymi ośrodkami miejskimi. Charakteryzują się one:

- położeniem w strefie silnego oddziaływania głównych ośrodków miejskich lub ośrodka w sąsiedztwie głównych ośrodków miejskich (poza zurbanizowaną strefą podmiejską),
- specjalizacją wynikającą z bliskości miast lub/i miejscami pracy w innych niż rolnictwo sektorach gospodarki (przemysł, budownictwo, turystyka, rekreacja – drugie domy mieszkańców miast, leśnictwo, uzupełniającą administracja oraz inne służby publiczne),
- dostępem do zatrudnienia w ośrodkach miejskich (migracje wahadłowe),
- zazwyczaj dobrym i średnim dostępem do podstawowych usług publicznych,
- względnie dobrą dostępnością komunikacyjną do usług wyższego rzędu zlokalizowanych w ośrodkach miejskich,
- stosunkowo dobrym potencjałem rolniczym wykorzystywanym rynkowo i miejscami pracy w obsłudze rolnictwa (zmierzającego do zwiększenia towarowości i wydajności).

Jednym z celów polityki przestrzennej zagospodarowania kraju na tych obszarach jest utrzymanie i rozwijanie więzi społeczności lokalnych i zachowanie prawidłowych relacji między istniejącymi strukturami przestrzennymi, ponieważ najważniejszym zagrożeniem dla tych obszarów są dezintegracja i niepełne procesy urbanizacyjne. Obszary te powinny zostać wyznaczone w ramach strategii rozwoju województwa i pzpw jako obszary o dobrych warunkach do rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych.

Kierunkiem działań polityki przestrzennej na rzecz poprawy spójności wewnętrznej kraju jest dla obszaru gminy zwiększenie dostępu do usług podstawowych, w tym komunikacyjnych. Ważne są też działania integrujące systemy planowania po obu stronach granicy, w tym wprowadzenie zintegrowanych planów zagospodarowania przestrzennego obszarów przygranicznych, obejmujących tereny położone po obu stronach granicy. Obszar gminy wskazano także jako obszar szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej tzn. obszar górski wymagający prowadzenia działań przeciwozryjnych, na rzecz podwyższenia bezpieczeństwa powodziowego, rozwoju infrastruktury turystycznej, ochrony walorów uzdrowiskowych, sanitacji obszarów wiejskich, zachowania tożsamości kulturowo-krajobrazowej, utrzymania równowagi ekologicznej i poprawy warunków dla rolnictwa.

Dokumenty na poziomie wojewódzkim, powiatowym i lokalnym, których ustalenia są powiązane z dokumentem studium określają również strategiczne możliwości rozwoju gminy. W dokumentach tych istotne miejsce zajmują zagadnienia zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, rozwoju turystyki, komunikacji i infrastruktury technicznej.

9.1 Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z dokumentów szczebla wojewódzkiego.

Pośród najważniejszych informacji wynikających z „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+” należy wyróżnić położenie obszaru gminy Rajcza:

- w wiejskim obszarze funkcjonalnym, w którego rozwoju wskazane jest kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarach o najwyższym potencjale glebowym oraz wielofunkcyjny rozwój na obszarach o niskim potencjale glebowym przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Jednocześnie wyzwaniem jest powstrzymanie żywiołowego podziału terenów otwartych oraz rozprzestrzeniania się zabudowy podmiejskiej, jednorodzinnej, celem zachowania różnorodności i spuścizny kulturowej terenów wiejskich. Kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe i jakość życia mieszkańców tego obszaru funkcjonalnego.
- w obszarze górskim – którego rozwój powinien być ukierunkowany na zapewnienie dostępu do usług publicznych przy uwzględnieniu skutecznej ochrony zasobów środowiska i zachowaniu tożsamości kulturowo-krajobrazowej.
- w obszarze, na którym zlokalizowane są kolejowe tereny zamknięte – którego rozwój winien być ukierunkowany na zachowanie ich funkcji podstawowych bezpośrednio związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa, z jednoczesnym wykorzystaniem cech tych obszarów do rozwoju regionu,
- w obszarze narażonym na niebezpieczeństwo powodzi – w którym główne działania winny koncentrować się na podnoszeniu stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez optymalne zagospodarowanie terenów. Rozwój tych obszarów powinien być podporządkowany zachowaniu równowagi pomiędzy potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego, działaniami na rzecz przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu a wykorzystaniem gospodarczym. Priorytetem działań przeciwpowodziowych dla terenów obecnie zurbanizowanych lub przeznaczonych do zabudowy w obowiązujących gminnych dokumentach planistycznych powinna być ochrona zabudowy, natomiast dla obszarów niezabudowanych i nieprzeznaczonych do zabudowy winien być zakaz zabudowy. Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią winno uwzględniać się obowiązujące zakazy, nakazy, dopuszczenia i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią. Na wszystkich terenach województwa wskazanych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym należy uwzględnić ustalenia tych dokumentów,
- w obszarze cennym przyrodniczo – którego rozwój powinien być ukierunkowany na ochronę walorów przyrodniczych obszarów cennych przyrodniczo. Cenne elementy środowiska przyrodniczego stanowią jednocześnie główne walory turystyczne województwa śląskiego, stwarzające możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej regionu. Funkcja ta jest ważnym czynnikiem nie tylko

wzrostu, ale także aktywizacji gospodarczej wielu obszarów regionu. Jednakże rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej na obszarach cennych przyrodniczo winien zostać podporządkowany zachowaniu różnorodności biologicznej.

- w obszarze ochrony krajobrazów kulturowych, którego rozwój powinien być ukierunkowany na ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnych jak i niematerialnych, mających szczególne znaczenie dla zachowania tożsamości regionu,
- w obszarze przygranicznym – którego rozwój powinien być ukierunkowany na stymulowanie wzrostu gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości poprzez współpracę międzynarodową, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, turystyki, wspólnego przeciwdziałania klęskom żywiołowym, itp.
- w obszarze funkcjonalnym ochrony i kształtowania zasobów wodnych obejmującym teren całego województwa,

Dla wiejskiego obszaru funkcjonalnego przyjęto następujące zasady zagospodarowania, które można odnieść do obszaru gminy Rajcza:

- ochrona historycznych układów ruralistycznych;
- utrzymania tradycyjnej skali i form zabudowy;
- ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy;
- kształtowanie oraz poprawa dostępności przestrzeni i obiektów publicznych z uwzględnieniem ograniczeń i potrzeb osób z różnymi dysfunkcjami, utrudniającymi poruszanie się w przestrzeni lub jej percepcję, osób starszych oraz osób sprawujących opiekę nad małymi dziećmi;
- wprowadzanie rozwiązań przestrzennych poprawiających bezpieczeństwo publiczne;
- ochrona obszarów o wysokim potencjale glebowym przed ich nierolniczym użytkowaniem;
- utrzymywanie i przywracanie mozaikowości krajobrazu rolniczego;
- zachowanie walorów przyrodniczych dolin rzecznych, w tym o charakterze zielonych użytków (m. in. łąki i pastwiska) oraz utrzymanie pełnionej funkcji korytarza ekologicznego;
- wprowadzanie stref ekotonowych cieków wodnych;
- stosowanie różnorodnych form retencji technicznej i nietechnicznej, w tym ochrona przed wpływem zanieczyszczeń do wód;
- prowadzenie efektywnych prac melioracyjnych na obszarach wiejskich uwzględniających wymagania ochrony środowiska;
- wykluczenie możliwości uprawy roślin energetycznych obcych gatunków inwazyjnych lub potencjalnie inwazyjnych, stanowiących zagrożenie dla różnorodności

biologicznej, a w szczególności: słonecznika bulwiastego, rdestowca sachalińskiego i ostrokończystego, miskanta olbrzymiego i cukrowego, barszczu Sosnowskiego i Mantegazziego, ślazu pensylwańskiego, nawłoci kanadyjskiej i późnej, robinii akacjowej;

- rewitalizowanie, rekultywowanie, rewaloryzowanie obszarów zdegradowanych w celu poprawy jakości i integracji przestrzeni, z wykorzystaniem lokalnych zasobów i potencjałów;
- rekultywacja wyrobisk po eksploatacji surowców skalnych w kierunku wodnym, rekreacyjnym lub przyrodniczym; wykluczenie możliwości lokalizowania nowych obiektów gospodarowania odpadami wydobywczymi i zwałowisk odpadów wydobywczych na terenach rolnych lub leśnych;
- kultywowanie lokalnych tradycji, w tym tworzenie markowych produktów turystycznych;
- rozwój turystyki i agroturystyki z uwzględnieniem minimalizacji konfliktów środowiskowych;
- wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, leśnictwie, ekologii w oparciu o wyniki doświadczeń instytucji naukowych i badawczo-rozwojowych;
- rozwijanie inwestycji gospodarczych wykorzystujących lokalny potencjał rolniczy w powiązaniu ze szlakami komunikacyjnymi;
- ograniczanie niskiej emisji i minimalizowanie zapotrzebowania na energię oraz zmniejszanie emisji zanieczyszczeń;
- lokowanie biogazowni rolniczych w miejscach, w których istnieje stały dostęp do lokalnych substratów;
- przeciwdziałanie powstawaniu i zmniejszanie uciążliwości hałasu;
- wykluczenie możliwości lokalizacji pojedynczych turbin wiatrowych w odległości mniejszej niż 5 km od obiektu radarowego, natomiast farm wiatrowych w odległości mniejszej niż 20 km od obiektu radarowego;
- uwzględnianie przy lokalizacji farm i turbin wiatrowych odpowiedniej (wynikającej z lokalnych warunków terenowych) odległości od zabudowy mieszkaniowej.

W ustaleniach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego została określona wizja rozwoju przestrzennego województwa. Wizja ta została oparta na wizji określonej w Strategii „Śląskie 2020+” oraz wizji przyjętej w Strategii Rozwoju dla Polski Południowej: Województwo śląskie będzie regionem o nowoczesnej gospodarce, wykorzystującym kreatywność jego mieszkańców i wzmacniającym istniejące potencjały gospodarcze i środowiskowe, zapewniającym równość życiowych i rozwojowych szans przy poszanowaniu zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego zostały też określone następujące cele i kierunki polityki przestrzennej województwa:

- NOWOCZESNA GOSPODARKA – PROMOCJA GOSPODARCZEGO WZROSTU I INNOWACJI:

- tworzenie warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności gospodarczej i transferu technologii.
- wzmocnienie funkcji metropolitalnych ośrodka wojewódzkiego oraz wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych ośrodków regionalnych.
- poprawa dostępności wewnętrznej regionu.

- SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW – ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM DOSTĘPU DO USŁUG PUBLICZNYCH

- rozwój obszarów objętych procesami dyfuzji rozwoju z wykorzystaniem ich wewnętrznych potencjałów.
- rozwój obszarów wymagających wsparcia procesów rozwojowych.
- poprawa wewnętrznej integracji regionu.

- PRZESTRZEŃ – ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO

- ochrona zasobów środowiska.
- kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach miejskich.
- kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach wiejskich.

- RELACJE Z OTOCZENIEM – INFRASTRUKTURALNE POWIĄZANIA REGIONU

- rozwój ponadregionalnej i międzynarodowej infrastruktury transportowej.
- rozwój ponadregionalnej i regionalnej infrastruktury technicznej.
- rozwijanie współpracy międzyregionalnej.

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” określono następujące obszary priorytetowe i cele strategiczne:

- Nowoczesna gospodarka i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność.
- Szanse rozwojowe mieszkańców i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie.
- Przestrzeń i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni.
- Relacje z otoczeniem i cel strategiczny: Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa obszar gminy Rajcza został wskazany jako:

- obszar przygraniczny o bardzo złej dostępności do ośrodka wojewódzkiego,

- obszar wiejski,
- obszar strukturalnie słabego rolnictwa,
- obszar skrajnie peryferyjny,
- obszar cenny przyrodniczo.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego określono cele i kierunki ochrony środowiska do 2019 r. z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024:

- Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych,
- Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami
- System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód.
- Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii.
- Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.
- Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych.
- Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi.
- Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi.
- Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska
- Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach.

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim określa priorytety rozwoju, cele i kierunki działań na rzecz turystyki. Wśród celów tych można wymienić te, które szczególnie odnoszą się do obszaru gminy Rajcza:

- rozwój produktu markowego - turystyka miejska i kulturowa,
- rozwój produktu markowego - turystyka na terenach wiejskich,
- rozwój produktu markowego - turystyka rekreacyjna, aktywna i specjalistyczna.

W Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim gmina Rajcza została wymieniona w kontekście analizy wskaźnika funkcji turystycznej miejscowości (Baretje'a i Deferta). W wyniku tej analizy Rajczę wskazano wśród gmin wiejskich, które posiadają największą liczbę turystycznych

miejsz noclegowych przypadających na 100 mieszkańców stałych. W gminie Rajcza wskaźnik ten wynosi 9,4.

Gminę Rajcza wskazano jako obszar predysponowany do rozwoju turystyki przygranicznej i do rozwoju narciarstwa zjazdowego. W strategii zostały też podkreślone atuty gminy, wyróżniające ją spośród śląskich gmin predysponowanych do rozwoju turystyki takie jak:

- położenie w najpiękniejszym obszarze Beskidu Żywieckiego,
- występowanie kolejowego przejścia granicznego w Zwardoniu umożliwiającego przejazdu tranzytowe ze Słowacji - jako ważnego i przydatnego elementu w turystyce tranzytowej.

W Strategii Rozwoju Sportu w Województwie Śląskim została określona wizja rozwoju sportu w województwie śląskim oraz trzy cele strategiczne:

- Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług sportowych,
- Województwo Śląskie regionem odnoszących sukcesy sportowców,
- Organizacja wielkich wydarzeń sportowych oraz promocja sportu.

9.2 Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z dokumentów szczebla powiatowego.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żywieckiego na lata 2006 – 2020, aktualizacja 2016, przyjęta uchwałą Rady Powiatu Żywieckiego Nr XX/195/2016 z dnia 26.09.2016 r., zawiera długo-okresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju powiatu i przyjmujący takie cele i kierunki działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. W strategii zawarto następującą wizję rozwoju powiatu żywieckiego:

„Żywiecczyzna jest powiatem o uporządkowanej przestrzeni, w którym żyje społeczeństwo zintegrowane wokół wspólnie uznawanych wartości, gwarantujące stabilność gospodarczą dzięki wyspecjalizowanym usługom turystycznym i rolniczym, kultywujące tradycje i kulturę lokalną, racjonalnie kształtujące środowisko.”

Na podstawie uznanych przez mieszkańców Żywiecczyny wartości, zidentyfikowanych zagrożeń i wyrażonych potrzeb, w strategii przyjęto następujące obszary i w ich ramach priorytety polityki powiatu:

- Polityka gospodarcza - trwały rozwój gospodarczy w powiecie
- Polityka społeczna:
 - zwiększenie szans rozwoju osobistego mieszkańców
 - poprawa warunków bytowych mieszkańców i przyjezdnych
- Polityka ekologiczna - eliminacja zagrożeń środowiskowych i racjonalizacja ochrony środowiska.

Wśród priorytetów, celów strategicznych i operacyjnych oraz zadań wymienić można te, które będą odnosiły się do polityki przestrzennej gminy Rajcza:

- Poprawa infrastruktury komunikacyjnej:
 - Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej i obiektów inżynierskich,
 - Poprawa infrastruktury bezpieczeństwa,
 - Rozbudowa i modernizacja chodników w ciągach dróg,
- Usprawnienie systemu komunikacji publicznej
 - Organizacja i kontrola systemu publicznego transportu zbiorowego.
- Rozwój usług turystycznych w powiecie
 - Rozbudowa infrastruktury okołoturystycznej
 - Wypracowanie modelu usługi turystycznej jako produktu regionalnego
 - Wykorzystanie na cele rekreacyjno – zdrowotne zasobów naturalnych, w tym solanek
 - Organizacja regionalnego systemu komputerowej informacji turystycznej o powiecie
 - Wsparcie przedsiębiorstw z branży turystycznej poprzez aktywny udział JST w szeroko rozumianej promocji Żywiecczyny
- Porządkowania gospodarki przestrzennej
 - Utrzymanie i rozwój form regionalnego budownictwa w nawiązaniu do charakterystycznych cech krajobrazu
 - Opracowanie katalogu projektów budownictwa miejscowego i małej architektury
 - Utrzymanie i aktualizacja systemu informacji o terenie
- Tworzenie warunków prowadzenia własnej działalności gospodarczej
 - Wykorzystanie terenów będących własnością JST na stworzenie obszarów inwestycyjnych z ukierunkowaniem na innowacyjne formy działalności
 - Utworzenie bazy informatyczno – doradczej dla małych i średnich przedsiębiorstw
 - Współpraca transgraniczna w zakresie rynku pracy
 - Tworzenie partnerstwa lokalnego
- Wsparcie warunków prowadzenia działalności rolniczej
 - Wsparcie rolników w zakresie dywersyfikacji ich działalności
 - Rozwój wsparcia rolników w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania ich działalności
 - Rozwój agroturystyki
 - Zagospodarowanie nieużytków i hal
 - Popularyzacja rolnośrodowiskowych programów rozwoju i restrukturyzacji rolnictwa
 - Aktywizacja hodowli owiec, bydła mlecznego i pszczoł

- Promocja powiatu
- Rozwój materialny zaplecza szkolnictwa
- Specjalizacja programów nauczania
- Uwpuklanie lokalnych wartości kulturowych
- Edukacja i przekwalifikowania
- Usprawnianie usług społecznych
- Podnoszenie jakości usług w jednostkach samorządu terytorialnego na terenie Żywiecczyny
- Utrzymanie porządku i bezpieczeństwa
 - Opracowanie programu budowy zaufania dla instytucji publicznych
 - Zwiększenie bazy materialnej Policji w powiecie
 - Zwiększenie bazy materialnej Straży Pożarnej, Granicznej, GOPR, WOPR, społecznych strażników przyrody w powiecie
 - Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego
 - Opracowanie programu ratownictwa
 - Utrzymanie bezpieczeństwa w górach
 - Utworzenie pogotowia gazowego,
- Edukacja ekologiczna
- Uporządkowanie gospodarki komunalnej
 - Promocja właściwej gospodarki wodno – ściekowej
 - Edukacja w zakresie systemu gospodarki odpadami
 - Eliminacja niskiej emisji w jednostkach publicznych
 - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
 - Redukcja hałasu komunikacyjnego
- Ochrona istniejących walorów środowiskowych
 - Organizacja ochrony różnorodności biologicznej przyrody
 - Organizacja ochrony wód na terenie powiatu
 - Organizacja ochrony istniejącej bioróżnorodności zbiorowisk leśnych i nieleśnych
- Racjonalna gospodarki zasobami środowiska
 - Prowadzenie racjonalnej gospodarki drzewostanem, halami, pastwiskami i nieużytkami
 - Zwiększanie lesistości
 - Ochrona promocyjnych kompleksów leśnych
 - Prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej
 - Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodami na terenie powiatu
 - Współpraca z organizacjami pozarządowymi
 - Rozwój monitoringu środowiska w zakresie wód, emisji zanieczyszczeń do powietrza, przyrody ożywionej, zagrożeń ekologicznych
- Eliminacja zagrożeń związanych z klimatem

- Wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przed klęskami żywiołowymi
- Regulacja rzek i potoków
- Budowa zbiorników przeciwpowodziowych
- Lokalizacja terenów zalewowych i ich racjonalne zagospodarowywanie
- Identyfikacja, kontrola i zabezpieczanie terenów osuwiskowych,
- Eliminacja zagrożeń związanych z działalnością człowieka
 - Wdrożenie programów utylizacji azbestu,
 - Monitoring i likwidacja dzikich wysypisk,
 - Pomoc i edukacja we wdrażaniu programów dot. redukcji niskiej emisji.

W „Programie Ochrony Środowiska dla powiatu żywieckiego na lata 2010-2017” zostały określone cele polityki ekologicznej powiatu żywieckiego:

- w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego:
 - zachowanie i wzbogacanie walorów przyrodniczych,
 - zagospodarowanie zielenią terenów antropogenicznych - rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej,
 - wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie,
- ochrona bioróżnorodności
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii
- kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy - minimalizacja zagrożeń spowodowanych klęskami powodzi
- ochrona powierzchni ziemi - racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych
- gospodarowanie zasobami geologicznymi - ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie w koordynacji z planami rozwoju regionu
- przywrócenie czystości wód powierzchniowych, ochrona zasobów wód podziemnych oraz zapewnienie mieszkańcom wody o wysokiej jakości
- poprawa jakości powietrza oraz obniżenie poziomu substancji szkodliwych w powietrzu
- ograniczenie uciążliwości odpadów dla środowiska oraz zwiększenie ich gospodarczego wykorzystania
- kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska
- eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych.

W „Programie Ochrony Środowiska dla powiatu żywieckiego na lata 2010-2017” dla obszaru gminy Rajcza zawarto też następujące wskazania:

- obszar gminy jest objęty programem „Aktywizacji gospodarczej oraz zachowania dziedzictwa kulturowego Beskidów i Jury Krakowsko-Częstochowskiej – OWCA-PLUS”. Głównym celem programu jest zachowanie najcenniejszych przyrodniczo obszarów Beskidów. Osiągnięcie tego

celu będzie możliwe poprzez prowadzenie zrównoważonego rozwoju tych obszarów w oparciu o gospodarkę pasterską. Dla utrzymania walorów przyrodniczych i krajobrazowych na wskazanych Programem terenach proponuje się prowadzenie ograniczonego wypasu owiec.

- rewitalizacja parku wiejskiego w Rajczy wraz z budową deptaka spacerowego wzdłuż rzeki Soły
- zagospodarowanie potoku Rycerka w rejonie kościoła w celu poprawy estetyki w miejscowości Rycerka Górna.

9.3 Uwarunkowania rozwoju gminy wynikające z dokumentów szczebla lokalnego.

W „Strategii Rozwoju Gminy Rajcza na lata 2014-2020” opracowanej w 2015 r. określono następującą misję gminy Rajcza: „Misją Gminy Rajcza jest stworzenie warunków do stabilnego rozwoju Gminy przy wykorzystaniu potencjału turystycznego oraz przedsiębiorczości jej mieszkańców.”

Misją Gminy Rajcza jest wykreowanie na terenie całego Worka Raczańskiego warunków, umożliwiających temu obszarowi efektywne przyciąganie, koncentrowanie oraz obsługę intensywnego ruchu turystycznego, a docelowo utworzenie na tym terenie szczególnie atrakcyjnej, znanej w regionie i kraju strefy aktywnych form turystyki, sportu i rekreacji. Integralnym elementem misji Gminy, obok aktywnego tworzenia warunków sprzyjających szeroko pojętemu rozwojowi sektora obsługi ruchu turystycznego jest wielowymiarowa oraz nowoczesna, zakrojona na szeroką skalę promocja południowej Żywiecczyny, jako terenu o szczególnych walorach, optymalnie kwalifikującego się jako miejsce wypoczynku, rekreacji, spędzania wolnego czasu. Niezwykle ważnym obszarem misji Gminy Rajcza jest efektywna ochrona jej szczególnych, zagrożonych obecnie walorów przyrodniczych, celem wykorzystania ich na potrzeby związane z wielopłaszczyznowym rozwojem, a także zachowania ich dla przyszłych pokoleń. Dodatkowo misją Gminy Rajcza jest także zachowanie, kultywowanie oraz promocja regionalnej, unikatowej spuścizny kulturowej – sztuki ludowej, folkloru, unikatowych w skali regionu i kraju zwyczajów i obyczajów górali z Żywiecczyny. Gmina Rajcza jest także świadoma swojej misji w zakresie wykorzystania unikatowych bogactw naturalnych, na cele związane z własnym rozwojem, jako centrum usług rehabilitacyjnych, rekreacyjnych i zdrowotnych. W tym zakresie Gmina Rajcza realizuje także kluczowy element swojej misji, polegający na podniesieniu rangi części swego obszaru, poprzez nadanie jednemu z sołectw statusu uzdrowiska. Osobny element misji Gminy Rajcza to tworzenie na jej obszarze warunków sprzyjających osiedlaniu się i zamieszkiwaniu, w aspekcie udostępniania mieszkańcom niezbędnych elementów infrastruktury, ochrony ich zdrowia, gwarantowania im podstawowego bezpieczeństwa, sprawowania opieki nad dziećmi, kształcenia się, etc. Z tego punktu widzenia bardzo ważny element misji Gminy Rajcza to tworzenie na jej obszarze warunków sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej, przede wszystkim w sektorze obsługi ruchu turystycznego.

Strategia rozwoju Gminy Rajcza określiła koncepcję funkcjonowania gminy w perspektywie do 2020 roku. Zawierała ona główne cele strategiczne gminy oraz cele operacyjne prowadzące do ich realizacji.

- wzrost konkurencyjności Gminy Rajcza poprzez rozwój sfery gospodarczej zwłaszcza branży turystycznej:
 - rozwój infrastruktury okołoturystycznej – publicznej,
 - rozwój infrastruktury okołoturystycznej – podmioty prywatne,
 - rozwój infrastruktury hotelarskiej i gastronomicznej, w tym agroturystycznej,
 - wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Gminy,
 - wzrost ilości zakładanych przedsiębiorstw,
 - zmniejszenie stopy bezrobocia poprzez wzrost ilości miejsc pracy,
 - wykorzystanie potencjału Gminy w celu rozwoju rolnictwa,
 - promocja Gminy,
 - współpraca transgraniczna,
- poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Rajcza poprzez rozwój usług społecznych:
 - poprawa jakości usług transportu publicznego,
 - poprawa jakości usług telekomunikacyjnych i informatycznych,
 - poprawa jakości usług podstawowej opieki lekarskiej i dostępu do usług specjalistycznych,
 - poprawa jakości usług świadczonych przez podmioty publiczne,
 - poprawa jakości usług edukacyjnych,
 - redukcja efektu wykluczenia społecznego.
- ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego:
 - ochrona atmosfery,
 - ochrona wód,
 - ochrona ziemi,
 - ochrona środowiska przez edukację,
 - ochrona zabytków,
 - ochrona spuścizny kulturowej,
- zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańcom i gościom Gminy:
 - rozwój bezpieczeństwa poruszania się drogami lokalnymi i tranzytowymi,
 - zwiększenie poziomu bezpieczeństwa od następstw klęsk żywiołowych,
 - redukcja zagrożeń poprzez edukację.

„Strategia Rozwoju Gminy Rajcza na lata 2014-2020” określiła szczególnie ważną rolę turystyki w przyszłym rozwoju gminy. Określając w tym kontekście uwarunkowania rozwoju gminy wynikające

z dokumentów szczebla lokalnego należy również wymienić cele strategiczne rozwoju gminy określone w „Strategii rozwoju turystyki na obszarze transgranicznym na lata 2014-2018”. Strategia ta została opracowana jako współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité w oparciu o kluczowy dokument, jakim było opracowanie Urzędu Marszałkowskiego „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego. Śląskie 2020+” pochodzący z lipca 2013 r. Według tego dokumentu Gmina Rajcza leży w obszarze funkcjonalnym południowym (aglomeracja Bielska), poza bezpośrednim zapleczem tego miasta. Dla tego subregionu przewiduje się rozwój funkcji turystycznych, wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz rozwój współpracy transgranicznej.

Wizję turystyki zawartą w dokumentach strategicznych województwa śląskiego można podsumować następująco: Gmina Rajcza, Milówka, Węgierska Górka, Ujsoły nie są tak często odwiedzane, jak inne miejsca w województwie śląskim - na przykład Wisła czy Ustroń. Potencjał turystyczny (produkty turystyczne) tych Gmin ujawnia natomiast możliwość rozprzestrzeniania się ruchu turystycznego w region transgraniczny.

W ww. strategii zwrócono uwagę na barierę dla rozwoju turystyki, którą jest stosunkowo słaba dostępność transportowa gmin objętych opracowaniem. Przez gminy te przebiega jednak ważny transeuropejski korytarz transportowy oraz planowane jest dokończenie drogi Bielsko-Żylin¹⁸, w związku z tym w przyszłości bariera ta zostanie zlikwidowana.

Strategia rozwoju województwa śląskiego nie wskazuje dokładnie typów turystyki preferowanych w Gminie Rajcza poza przygraniczną.

Wg ww. strategii celem strategicznym rozwoju turystyki na obszarze transgranicznym w latach 2014 - 2018 jest zwiększenie przychodów gmin poprzez rozwój istniejących i wprowadzenie nowych produktów turystycznych, inwestycje pro turystyczne oraz wzmocnienie współpracy transgranicznej.

Powyższy cel strategiczny będzie osiągany przez cztery cele operacyjne:

Cel operacyjny 1: Przedłużenie pobytu turystów, którzy w poprzednich latach korzystali z atrakcji w Gminie Rajcza poprzez wykorzystanie produktów łączących gminy polskie i słowackie.

Cel operacyjny 2: Przedłużenie letniego sezonu turystycznego poprzez rozwój produktów turystycznych oferowanych jesienią, a szczególnie typu „indoor”.

Cel operacyjny 3: Zwiększenie wydatków odwiedzających i turystów poprzez wzrost korzystania z transgranicznej oferty turystycznej oferowanej przez gminy: Rajcza, Oszczadnica i Skalité.

Cel operacyjny 4: Pozyskanie nowych odwiedzających i turystów poprzez rozwój działań promujących transgraniczną ofertę turystyczną.

Rozwój infrastruktury turystycznej regionu transgranicznego wg wskazań ww. strategii powinien uwzględnić następujące elementy:

- rozwój infrastruktury w Gminie Rajcza, to znaczy: większa ilość ławek, dostępnych toalet, tablic informacyjnych dla turystów, tablic z podaniem atrakcji, tablic z lokalnymi lub historycznymi bądź legendarnymi postaciami, tablic z zachętami do zwiedzania atrakcji typu

- „must visit”, oznakowań do głównych atrakcji wraz z podaniem odległości, oznakowań do informacji turystycznej w gminie, tablic witających turystów w językach polskim i słowackim zarówno na dworcach, jak i w centrum poszczególnych miejscowości oraz wśród oferentów usług turystycznych (np. pensjonaty, karczmy, restauracje);
- rozwój infrastruktury turystycznej: większa ilość punktów gastronomicznych, hoteli trzy i przynajmniej jednego czterogwiazdkowego w Gminie Rajcza, pensjonatów, ośrodków agroturystycznych, siłownie na wolnym powietrzu/strefy aktywności rodzinnej;
 - modernizacja starych szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych (schroniska, miejsca parkingowe, miejsca wypoczynku, oznakowania szlaków, mapy wielkoformatowe na szlakach, tablice informacyjne dot. miejsc unikatowych czy historycznych, tablice informacyjne związane z zasłużonymi postaciami, tablice informacyjne przedstawiające miejscowe legendy, dawne zwyczaje, wierzenia, ciekawostki, itp.);
 - budowa nowych szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych wraz z infrastrukturą;
 - wyznaczenie szlaku pieszego typu „cross-fit” służącego do mierzenia kondycji oraz standaryzowanego „spalania kalorii”;
 - budowa nowego szlaku(ów) konnego wraz z infrastrukturą;
 - oznakowanie i rozbudowa tras narciarskich typu „ski-tour” (terenowych), także transgranicznych;
 - budowa kulturowego (edukacyjnego) szlaku turystycznego – transgranicznego, z wyraźnym podkreśleniem jego funkcji łączącej dwie kultury;
 - tworzenie warunków do powstania galerii sztuki, która promowałaby wyroby regionalne oraz sztukę regionalną, działanie powinno być powiązane ze standaryzacją strojów regionalnych i wsparciem dla działań etnograficznych;
 - modernizacja i rozwój wyciągów narciarskich w Zwardoniu;
 - budowa trasy do narciarstwa biegowego;
 - dokończenie budowy drogi S1 łączącej Gminę Rajcza z Oszczadnicą i Skalite wraz z oznakowaniem w obu językach;
 - zbudowanie obiektu sanatoryjnego lub/i Spa w Soli wraz z wykorzystaniem źródeł solankowych;
 - opracowanie i publikacja przewodników turystycznych zarówno o Gminie Rajcza, jak również o transgranicznym regionie;
 - zbudowanie boiska pełnowymiarowego w Zwardoniu;
 - utworzenie studia nagrań muzycznych zespołów regionalnych;
 - budowa ścianki/ścianek wspinaczkowej;
 - rozwój małej przedsiębiorczości w zakresie rozwoju infrastruktury związanej ze sportami zimowymi, np. wypożyczalnie sprzętu sportowego, serwis sprzętu sportowego, itp.;
 - wsparcie rozwoju stadnin koni, budowa nowego szlaku konnego;

- zbudowanie specjalistycznej górskiej trasy rowerowej;
- zbudowanie obiektu (skateparku) dla rolkarzy;
- przegląd infrastruktury sportów zimowych (zwłaszcza wyciągów) i ewentualna ich rewitalizacja i rozbudowa poza Zwardoniem.
- umieszczenie na wszystkich formach informacji o szlakach (tablice, informatory, mapy, tabliczki kierunkowe, itp.) danych „fitness”. Wykorzystanie takich danych do celów promocyjnych.

9.4 Analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy – bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

9.4.1 Analiza prognoz demograficznych.

Prognozę dla gminy Rajcza oparto na wykonanej przez GUS w 2014 roku „Prognozie dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050”, a w szczególności na prognozie dla powiatu żywieckiego, w skład którego wchodzi gmina Rajcza. Ponieważ przyjęte przez GUS w prognozie dla powiatów założenia opierają się na przygotowanej przez GUS w tym samym czasie prognozie dla województw, to uzasadnione jest użycie tych samych założeń w prognozie dla pojedynczej gminy – po dokonaniu niezbędnych korekt.

W prognozie dla powiatów przyjęto założenie analogiczne jak w prognozie wojewódzkiej, że przez cały okres prognozy będzie następowało systematyczne zmniejszanie się różnicy we współczynniku dzietności (TFR) pomiędzy miastem a wsią.

Zróznicowanie powiatów poszczególnych województw pod względem wartości średniego wieku macierzyństwa będzie w końcu horyzontu prognozy mniejsze o 2/3 w porównaniu do roku bazowego.

Do obliczeń przyjęto wojewódzkie parametry trwania życia z uwzględnieniem zróznicowania ze względu na płeć oraz w przekroju miasto-wieś.

Strumienie napływu i odpływu (migracje wewnętrzne i zagraniczne) dla powiatów w przekroju miasto-wieś uzyskano z roszacowania wojewódzkich strumieni napływu i odpływu ludności na podstawie średniej struktury zróznicowania terytorialnego z ostatnich lat: dla migracji wewnętrznych z lat 2010-2013, dla migracji zagranicznych z lat 2011-2013.

Współczynniki odpływu migracyjnego wewnętrznego i zagranicznego dla każdego powiatu zostały przyjęte na poziomie jednostki nadrzędnej (uwzględniając podział na część miejską i wiejską powiatu).

Aby wykorzystać wyniki prognozy dla powiatu żywieckiego w celu sporządzenia prognozy dla wchodzącej w skład tego powiatu gminy Rajcza konieczne jest stwierdzenie stopnia podobieństwa struktury ludności gminy do struktury ludności powiatu.

Liczba ludności gminy Rajcza na dzień 31 grudnia 2015 r. wynosiła 8988 osób, co stanowiło 5,87% ludności powiatu żywieckiego, która liczy 153047 osób.

Struktura płci ludności gminy jest najbardziej zbliżona do struktury ludności w obszarze wiejskim powiatu. Porównując zróżnicowanie struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego wg płci można zauważyć, że w strukturze ludności gminy Rajcza również zauważalna jest przewaga kobiet, przy czym w strukturze ludności powiatu przewaga ta jest większa w części miejskiej powiatu, a w części wiejskiej struktura ludności jest bardziej wyrównana, z mniejszą niż w miastach przewagą kobiet.

Jednostka terytorialna	ogółem	mężczyźni	kobiety
powiat żywiecki	153047	74774	78273
miasto	31815	15277	16538
obszar wiejski	121232	59497	61735
gmina Rajcza	8988	4409	4579
obszar wiejski	8988	4409	4579

Tab.16. Porównanie liczbowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg płci oraz w podziale na miasto i obszar wiejski (wg faktycznego miejsca zamieszkania).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednostka terytorialna	ogółem	mężczyźni	kobiety
powiat żywiecki	100%	49%	51%
miasto	21%	48%	52%
obszar wiejski	79%	49%	51%
gmina Rajcza	100%	49%	51%
obszar wiejski	100%	49%	51%

Tab.17. Porównanie procentowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg płci oraz w podziale na miasto i obszar wiejski (wg faktycznego miejsca zamieszkania).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Struktura funkcjonalnych grup wieku w gminie Rajcza wykazuje najwięcej podobieństw do struktury ludności w obszarze miejskim powiatu. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym jest w gminie mniejszy od udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. W strukturze ludności miejskiej części powiatu ta przewaga udziału ludności w wieku poprodukcyjnym nad udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym jest co prawda nieco większa niż w gminie Rajcza, jednak w sytuacji kiedy dla wiejskiej części powiatu proporcje te są odwrotne można stwierdzić, że w ocenie potencjału demograficznego struktura ludności w gminie Rajcza jest mniej korzystna od struktury ludności powiatu ogółem i od struktury ludności wiejskiej części powiatu.

Jednostka terytorialna	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
powiat żywiecki	153047	28763	95850	28434
miasto	31815	5535	19446	6834
obszar wiejski	121232	23228	76404	21600
gmina Rajcza	8988	1592	5591	1805
obszar wiejski	8988	1592	5591	1805

Tab.18. Porównanie liczbowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg ekonomicznych grup wieku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
powiat żywiecki	18,8%	62,6%	18,6%
miasto	17,4%	61,1%	21,5%
obszar wiejski	19,2%	63,0%	17,8%
gmina Rajcza	17,7%	62,2%	20,1%
obszar wiejski	17,7%	62,2%	20,1%

Tab.19. Porównanie procentowe struktury ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w roku 2015 wg ekonomicznych grup wieku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Do porównania ruchu ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego wykorzystane zostały dane dotyczące ruchu ludności za okres od 2004 do 2015 roku, bo za ten okres dostępne są wskaźniki ruchu ludności w przeliczeniu na 1000 osób.

Z uwagi na zróżnicowanie wskaźnika salda migracji na 1000 osób dla gminy i dla powiatu dokonano też wyliczenia wskaźników migracji wewnętrznej na pobyt stały (wskaźnik napływu i odpływu na 1000 osób), oraz migracji zewnętrznej na pobyt stały (wskaźnik imigracji i emigracji na 1000 osób), w celu ustalenia, który z tych wskaźników jest w największym stopniu odpowiedzialny za to zróżnicowanie.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	średnio
Urodzenia żywe na 1000 ludności													
powiat	9,8	10,2	10,5	10,6	11,3	10,9	11,3	10,4	10,1	9,5	10,4	9,9	10,4
gmina	9,1	9,8	12,3	9,0	11,7	9,4	10,4	9,7	8,1	8,2	8,4	10,0	9,7
Zgony na 1000 ludności													
powiat	9,58	10,67	9,74	9,93	10,69	10,83	10,15	10,24	10,2	10,03	10,11	10,69	10,2

gmina	12,44	10,07	13,07	11,43	14,24	13,38	10,37	12,60	14,10	12,69	11,60	11,41	12,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności													
powiat	0,2	-0,4	0,8	0,7	0,6	0,1	1,2	0,2	-0,1	-0,6	0,3	-0,8	0,2
gmina	-3,3	-0,2	-0,8	-2,4	-2,6	-4,0	0,0	-2,9	-6,0	-4,5	-3,2	-1,4	-2,6
Saldo migracji na 1000 ludności													
powiat	1,4	1,1	0,5	1,6	1,8	1,5	1,4	1	0	0,2	-0,3	0	0,9
gmina	-3,2	1,5	-2,4	1,2	-1,9	-2,2	0,3	-5,2	1,0	-1,9	-2,8	0,0	-1,5

W tym w zakresie salda migracji:

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	średnio
Napływ na 1000 ludności													
po-wiat	9,2	8,8	9,0	11,4	9,6	9,6	9,2	8,8	7,6	8,9	8,3	8,0	9,1
gmina	6,1	9,0	6,6	10,2	4,1	6,7	7,2	5,5	5,8	4,2	4,7	5,9	6,3
Odływ na 1000 ludności													
po-wiat	7,9	7,7	7,7	9,3	7,6	8,1	7,7	7,8	7,5	8,1	8,3	7,7	8,0
gmina	9,4	7,3	9,1	9,0	6,1	9,0	6,9	10,8	5,3	5,8	7,3	7,8	7,8
Imigracja na 1000 ludności													
po-wiat	0,17	0,16	0,21	0,34	0,28	0,41	0,28	0,29	0,34	0,28	0,26	0,00	0,3
gmina	0,11	0,00	0,00	0,00	0,11	0,11	0,00	0,11	0,44	0,22	0,00	0,00	0,1
Emigracja na 1000 ludności													
po-wiat	0,21	0,21	1,01	0,84	0,54	0,38	0,36	0,35	0,39	0,89	0,61	0,00	0,5
gmina	0,00	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,44	0,11	0,00	0,1

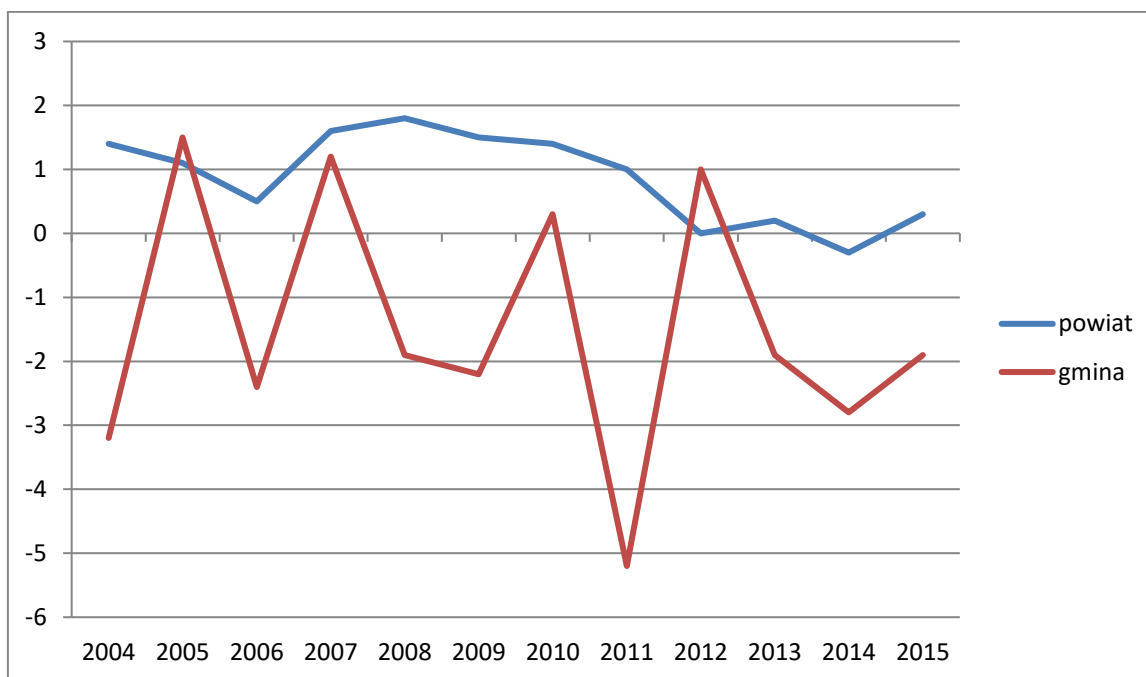
Tab.20. Porównanie wskaźników przyrostu naturalnego na 1000 ludności oraz salda migracji na 1000 ludności gminy Rajcza oraz powiatu żywieckiego w okresie 2004-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jak widać na podstawie danych z ww. tabel, średnia wartość wskaźnika urodzeń w okresie 2004-2015 jest podobna dla gminy i powiatu i wynosi około 10. Natomiast średni wskaźnik zgonów jest nieco wyższy w gminie (12,3) niż w powiecie (10,2). W sumie daje to średni wskaźnik przyrostu naturalnego wyższy dla powiatu (0,2) niż dla gminy (-2,6).

Zróżnicowanie dotyczy także wskaźnika salda migracji 0,9 dla powiatu, a dla gminy -1,5.

Za zróżnicowanie wskaźnika salda migracji na 1000 osób dla gminy i dla powiatu w największym stopniu odpowiadają wskaźniki migracji wewnętrznej, w tym nieco mniejszy niż w gminie wskaźnik napływu na 1000 osób. Należy jednak wskazać na fakt, że na przestrzeni całego analizowanego okresu współczynnik salda migracji podlegał dużo większym wahaniom niż jego analogiczna wartość dla powiatu, osiągając zarówno wartości dodatnie, jak i ujemne. W przypadku powiatu można jednak zaobserwować pewną, wyraźniej niż w Rajczy zarysowaną tendencję spadkową.

Ryc.13. Dynamika salda migracji w gminie Rajcza w latach 2004-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Jak widać to wskaźnik zgonów w dużym stopniu wpływa na różnicowanie wskaźnika przyrostu naturalnego pomiędzy gminą Rajcza a powiatem żywieckim w rozpatrywanym okresie historycznym. Jednak należy zauważyć, że w prognozie powiatowej przygotowanej przez GUS jest następujące założenie dla umieralności: „Do obliczeń przyjęto wojewódzkie parametry trwania życia z uwzględnieniem zróżnicowania ze względu na płeć oraz w przekroju miasto-wieś.”. Zatem jeśli w przypadku gminy oraz powiatu zróżnicowanie ludności ze względu na wiek i płeć są bardzo podobne, to zasadne jest użycie w prognozie ludności gminy wskaźników użytych w prognozie ludności powiatu.

Z analizy powyższych wskaźników wynika, że pod względem funkcjonalnych grup wieku struktura ludności gminy jest najbardziej zbliżona do struktury ludności części miejskiej powiatu, a pod względem płci do części wiejskiej. Zasadne jest użycie w prognozie ludności gminy Rajcza wskaźników użytych w prognozie ludności powiatu żywieckiego w zakresie jej obszaru ogółem.

Rok	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
	Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Imigracja	Emigracja
	Na 1000 ludności					
2016	9,1	10,3	8,1	7,3	0,3	0,5
2017	9,0	10,4	8,0	7,2	0,3	0,5

2018	9,0	10,4	7,9	7,1	0,3	0,5
2019	9,0	10,5	7,8	7,0	0,4	0,6
2020	9,0	10,5	7,7	7,0	0,4	0,6
2021	8,9	10,5	7,6	6,9	0,4	0,6
2022	8,9	10,5	7,5	6,8	0,4	0,6
2023	8,7	10,5	7,4	6,7	0,4	0,6
2024	8,6	10,6	7,3	6,6	0,4	0,6
2025	8,5	10,6	7,2	6,5	0,4	0,5
2026	8,4	10,6	7,1	6,4	0,4	0,5
2027	8,2	10,6	7,0	6,3	0,4	0,5
2028	8,1	10,7	6,9	6,2	0,5	0,6
2029	8,0	10,7	6,8	6,2	0,5	0,6
2030	7,9	10,8	6,8	6,1	0,5	0,6
2031	7,8	10,9	6,7	6,1	0,5	0,6
2032	7,7	11,0	6,7	6,1	0,5	0,6
2033	7,6	11,2	6,7	6,0	0,5	0,6
2034	7,6	11,3	6,7	6,0	0,5	0,6
2035	7,5	11,4	6,6	6,0	0,5	0,6
2036	7,5	11,5	6,7	6,0	0,5	0,6
2037	7,5	11,7	6,7	6,0	0,5	0,6
2038	7,5	11,8	6,7	6,0	0,5	0,6
2039	7,5	11,9	6,8	6,1	0,5	0,6
2040	7,5	12,0	6,8	6,1	0,5	0,6
2041	7,5	12,2	6,8	6,1	0,5	0,6
2042	7,4	12,2	6,9	6,1	0,5	0,6
2043	7,4	12,3	6,9	6,1	0,5	0,6
2044	7,4	12,4	6,9	6,2	0,6	0,6
2045	7,4	12,5	7,0	6,2	0,6	0,6
2046	7,3	12,5	7,0	6,2	0,6	0,6

Tab.21. Prognozowane wskaźniki przyrostu naturalnego na 1000 ludności oraz migracji na 1000 ludności w okresie 2015-2046 dla gminy Rajcza.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognozy GUS dla powiatu żywieckiego na lata 2014-2050

Rok	Ludność na 31 XII	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
		Urodzenia	Zgony	Napływ	Odływ	Imigracja	Emigracja
	8 988						
2016	8 982	82	93	73	66	3	5
2017	8 975	81	93	72	65	3	5
2018	8 967	81	94	71	64	3	5
2019	8 959	81	94	70	63	3	5
2020	8 951	81	94	69	62	3	5
2021	8 942	80	94	68	61	3	5
2022	8 932	79	94	67	60	3	5

2023	8 922	78	94	66	59	4	5
2024	8 910	77	94	65	59	4	5
2025	8 897	76	94	64	58	4	5
2026	8 882	74	94	63	57	4	5
2027	8 866	73	94	62	56	4	5
2028	8 848	72	95	61	55	4	5
2029	8 829	71	95	61	55	4	5
2030	8 809	70	95	60	54	4	5
2031	8 786	69	96	59	54	4	5
2032	8 762	68	97	59	53	4	5
2033	8 737	67	98	59	53	5	5
2034	8 710	66	99	58	52	5	5
2035	8 683	66	99	58	52	5	5
2036	8 654	65	100	58	52	5	5
2037	8 624	65	101	58	52	5	5
2038	8 592	64	102	58	52	5	5
2039	8 560	64	102	58	52	5	5
2040	8 527	64	103	58	52	5	5
2041	8 493	64	104	58	52	5	5
2042	8 458	63	104	58	52	5	5
2043	8 423	63	104	58	52	5	5
2044	8 386	62	105	58	52	5	5
2045	8 349	62	105	58	52	5	5
2046	8 311	61	105	58	52	5	5

Tab.22. Prognoza ludności gminy Rajcza w okresie 2015-2046.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozuje się spadek liczby ludności gminy Rajcza do 2046 roku o 677 osób, czyli o 7,5% w stosunku do stanu na koniec 2015 roku.

Prognoza demograficzna do 2046 roku dla gminy Rajcza jest zbieżna z prognozą ogólnopolską, gdzie spadek wynosi 9,5% (prognoza dla Polski w 2046 roku to 34,817 mln wobec 38,461 mln osób na koniec 2014 roku).

Przedstawiona powyżej prognoza demograficzna dla gminy Rajcza do roku 2046 jest jednym z elementów analizy mającej na celu określenie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę.

Prognozowany spadek liczby mieszkańców do roku 2046 o 7,5 % w stosunku do obecnej liczby mieszkańców nie stwarza podstaw do określenia w gminie zapotrzebowania na nową, dodatkową powierzchnię mieszkalną.

9.4.2 Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy w zakresie wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

W „Strategii Rozwoju Gminy Rajcza na lata 2014-2020” opracowanej w 2000 r. określono następującą misję gminy Rajcza: „Misją Gminy Rajcza jest stworzenie warunków do stabilnego rozwoju Gminy przy wykorzystaniu potencjału turystycznego oraz przedsiębiorczości jej mieszkańców.”

W strategii określono też wizję gminy w przyszłości, a jej najważniejsze elementy można sformułować następująco:

- gmina turystyczna - miejsce wypoczynku, rekreacji, spędzania wolnego czasu
- gmina szybkiego rozwoju gospodarczego,
- gmina posiadająca warunki sprzyjające osiedlaniu się i zamieszkiwaniu
- gmina jako centrum usług rehabilitacyjnych, rekreacyjnych i zdrowotnych
- gmina posiadająca warunki sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej, przede wszystkim w sektorze obsługi ruchu turystycznego

Realizacja ww. celów wyznaczonych w strategii wymaga stworzenia w studium warunków przestrzennych dla podniesienia potencjału gospodarczego i społecznego gminy, w tym dla realizacji takich zadań strategicznych jak:

- podniesienie standardów życia mieszkańców gminy,
- stworzenie podstaw przestrzennych dla wzrostu demograficznego,
- stworzenie warunków dla rozwoju osadnictwa,
- poprawa jakości infrastruktury technicznej na terenie całej gminy,
- podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy,
- podniesienie atrakcyjności oferty sportowo-rekreacyjnej i usługowej na terenie gminy,
- zmniejszenie bezrobocia i podniesienie dochodów osobistych mieszkańców gminy,
- wzrost atrakcyjności gospodarczej, rolniczej i inwestycyjnej gminy,
- zwiększenie dochodów samorządu.

Co do zasady ww. wskaźniki oddziaływania są niemierzalne i stanowią odzwierciedlenie subiektywnych odczuć obywateli. O skuteczności wdrażania ww. strategii będą natomiast świadczyć następujące mierzalne wskaźniki:

- wzrost liczby mieszkańców gminy,
- wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy,
- wzrost liczby aktywnie produkujących gospodarstw rolnych,
- wzrost liczby nowych inwestorów,
- wzrost liczby turystów odwiedzających gminę.

9.4.2.1. Podniesienie standardów życia mieszkańców gminy.

Wg danych GUS w 2015 r. zasób mieszkaniowy gminy Rajcza stanowiło 3081 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 260643 m².

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła w gminie Rajcza 29 m². Wzrost tej powierzchni w stosunku do roku 2004 tylko o 1,2 m² świadczy o tym, że poziom życia mieszkańców, na który bezpośrednio wpływają warunki mieszkaniowe, wzrasta systematycznie, lecz bardzo nieznacznie, w dalszym ciągu odbiegając od standardów w wielu krajach Europy.

Analogiczne wskaźniki w krajach europejskich przedstawiają się następująco:

Lokalizacja	Przeciętna powierzchnia nieruchomości przypadająca na jednego mieszkańca (w m kw.)
Rumunia**	15,0
Łotwa**	17,9
Polska****	24,7
Litwa**	24,9
Słowacja**	25,0
Bułgaria**	31,6
Estonia**	33,5
Grecja**	34,0
Hiszpania*	36,4
Finlandia**	38,0
Niemcy**	43,4
Szwecja***	44,3
Luksemburg (księstwo)**	51,8
Austria**	52,1
Dania*	53,0

Źródło: Eurostat, GUS * - 2004, ** - 2008, *** - 2009, **** - 2010

Z analizy powierzchni mieszkalnej w Polsce oraz w Europie, uznaje się za właściwe przyjęcie średniej powierzchni użytkowej mieszkań na poziomie 50 m²/na osobę, co jest zgodne z wysokimi parametrami mieszkalnictwa w UE. Dlatego też prognozując rozwój obszarów zabudowy w gminie zdecydowano się sięgnąć po parametry charakteryzujące najwyższe europejskie standardy zamieszkania i uwzględnić je w rezerwie terenowej.

Wykazuje się zapotrzebowanie na zwiększenie powierzchni mieszkalnej w celu podniesienia standardu życia mieszkańców gminy w ilości 188 748 m² powierzchni użytkowej.

Liczba mieszkańców gminy	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)			Zapotrzebowanie na zwiększenie powierzchni mieszkalnej wyrażone w pow. użytkowej mieszkań (m ²)
	Europa	Gmina Rajcza	różnica	
8988	50	29	21	188 748

Tab.23. Zapotrzebowanie na zwiększenie powierzchni mieszkalnej w celu podniesienia standardu życia mieszkańców gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

9.4.2.3. Stworzenie warunków dla rozwoju osadnictwa.

Atrakcyjność gminy wynikająca z jednej strony z walorów przyrodniczo-krajobrazowych, a z drugiej strony z położenia w sąsiedztwie przeludnionych ośrodków przemysłowych GOP-u sprzyja także rozwojowi na terenie gminy zjawiska tzw. „drugich domów”.

Zjawisko to nie ma bezpośredniego związku z prognozami demograficznymi, ma jednak bardzo istotny wpływ na sferę ekonomiczną, społeczną i środowiskową gminy Rajcza.

Rozwój drugich domów na terenie gminy rozpoczął się w latach 70 ubiegłego wieku i trwa do chwili obecnej.

Drugie domy to już nie tylko typowe domy letnie, ale coraz częściej w pełni wyposażone, całoroczne domy, nie różniące się formą i funkcją od domów jednorodzinnych.

Drugie domy są dzisiaj wykorzystywane przede wszystkim w celach rekreacyjnych, głównie lub wyłącznie przez właścicieli i ich rodziny. Ze względu na sezonowość, a z drugiej strony trwałość użytkowania, mobilność ludzi związana z drugimi domami mieści się pomiędzy kategoriami ruchu turystycznego i sezonowych migracji. Jednak dzięki rosnącej elastyczności czasowej i przestrzennej pracy, w domach tych można spędzać coraz więcej czasu, również pracując na odległość.

Drugie domy stanowią więc już nie tyle drugie, co alternatywne domy, dla wielu właścicieli ważniejsze niż stałe miejsce zamieszkania w mieście.

W ostatnich dekadach zwraca się jednak coraz więcej uwagi na korzyści płynące z rozwoju drugich domów, głównie dla peryferyjnych regionów, dla których może to być droga ucieczki od marginalizacji i depopulacji. Rozwojowi zjawiska drugich domów sprzyja zmiana praktyk zamieszkania wynikające z postępu technicznego (praca na odległość) i przemiany społeczno-demograficzne (starzenie się społeczeństw, polaryzacja ekonomiczna).

Drugie domy stanowią ważny element przemian wielu obszarów wiejskich w stronę „wsi postprodukcyjnej”, gdzie głównym sposobem użytkowania i czynnikiem antropogenicznych zmian krajobrazu nie jest już produkcja rolna, ale konsumpcja walorów krajobrazu.

Określenie dokładnej liczby drugich domów w gminie Rajcza jest niemożliwe ze względu na brak pełnych i wiarygodnych danych na ten temat.

Jednym ze źródeł informacji na temat liczby i rozmieszczenia typowych domów letniskowych mogą być ewidencje nieruchomości prowadzone przez gminę dla celów podatkowych. Gmina nalicza odrębną stawkę podatku od nieruchomości – od budynków letniskowych. Nie wszystkie jednak drugie domy są typowymi domami letniskowymi, znaczna ich część jest domem jednorodzinnym użytkowanym sezonowo. Informacje na ten temat nie są objęte statystyką publiczną, a użytkownicy drugich domów, z reguły zameldowani poza gminą głównie w miastach GOP-u nie wliczają się do ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Rzetelnych informacji o rozmieszczeniu i charakterystyce tych domów może dostarczyć tylko inwentaryzacja terenowa.

Drugie domy stanowią istotny element zagospodarowania terenów gminy, przede wszystkim w przysiółku Rycerki, Rasztoki w miejscowości Rycerka Górna, w przysiółku Ślanice w Soli, w przysiółku Bór, Stańcówka w Zwardoniu i w Kiczorze.

Ekonomiczne korzyści dla gminy płynące z istnienia drugich domów można rozpatrywać na dwóch etapach funkcjonowania tych domów: budowy lub zakupu nieruchomości oraz ich użytkowania.

Największe korzyści ekonomiczne powstają na pierwszym etapie, kiedy przybysze kupują działki i oferują zatrudnienie lokalnym mieszkańcom przy budowie lub remoncie nieruchomości.

Działki zwykle są sprzedawane przez indywidualnych właścicieli, dla których ich sprzedaż stanowi często istotny przychód, który może być inwestowany m. in. w unowocześnienie gospodarstwa rolnego.

Pozytywny wpływ drugich domów na ekonomię obszaru gminy wyraża się także wsparciem rozwoju gminnego zaplecza usługowego. Dzięki dodatkowym mieszkańcom gminy wzrasta popyt na lokalne towary i usługi, w tym nieformalne, świadczone bezpośrednio przez mieszkańców (np. sprzątanie, remonty, dozorowanie, praca w ogrodzie itd.), wzrastają też wpływy do gminnego budżetu m. in. z tytułu podatków od nieruchomości.

Rozwój zjawiska drugich domów będzie korzystny dla gminy Rajcza, jeśli będzie podlegać takim samym zasadom i ograniczeniom jak rozwój wszystkich terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Zgodnie z przyjętym w studium założeniem nowe tereny zabudowy powinny powstawać przede wszystkim jako uzupełnienie luk w zabudowie w najintensywniej zabudowanych częściach gminy, co umożliwi bardziej racjonalne planowanie sieci infrastruktury technicznej.

Należy także mieć na względzie fakt, że rozwój zjawiska „drugich domów” może się szczególnie nasilić po realizacji drogi ekspresowej S1 do Zwardonia, która poprawi skomunikowanie gminy z miastami GOP-u.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę wyrażone zostało poprzez wnioski złożone do studium, których przedmiotem jest wyznaczenie nowych terenów zabudowy. Od roku 2004 tj. od czasu opracowania planu miejscowego dla całego obszaru gminy Rajcza do momentu podjęcia uchwały o przystąpieniu do sporządzania nowego dokumentu studium złożono 220 wniosków o zmianę przeznaczenia terenu. Wnioski te są wyrazem oczekiwań użytkowników przestrzeni co do kierunków przeznaczania i zasad zagospodarowania tych terenów. W trakcie procedury planistycznej związanej z opracowywaniem nowego dokumentu studium po podjęciu uchwały Nr XI/66/2015 Rady Gminy Rajcza z dnia 14 sierpnia 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rajcza, w granicach administracyjnych gminy Rajcza, w wyznaczonym terminie złożono już tylko 2 wnioski.

Na etapie opracowywania projektu studium nie ma możliwości weryfikacji, które spośród złożonych wniosków dotyczą umożliwienia realizacji tzw. drugiego domu, a które są wnioskiem o realizację zabudowy, której użytkownikiem będzie mieszkaniec gminy.

Zgodnie z danymi GUS w 2016 r. w gminie było 3130 budynków mieszkalnych, co w stosunku do roku 2008 oznacza przyrost o 3,4 % (w 2008 r. 3027 budynków). Tempo przyrostu liczby budynków mieszkalnych w gminie było zatem niższe niż w powiecie 8,1%, mniejsze niż w województwie śląskim (9,3%) czy w Polsce (9,7%).

Jeśli przyjmiemy, że tempo przyrostu liczby budynków mieszkalnych w gminie będzie utrzymywało się na poziomie ok. 8% w skali 8 lat, czyli będzie zbliżone do dotychczasowego tempa w powiecie, a w dalszym ciągu niższe niż w województwie i Polsce, można założyć, że w ciągu najbliższych 30 lat liczba budynków mieszkalnych w gminie wzrośnie do 4069 (przyrost o 30%).

W chwili obecnej udział terenów zabudowy letniskowej we wszystkich terenach zabudowy mieszkaniowej wynosi ok. 10%.

Można więc przyjąć, że wśród 4069 budynków, które powstaną w ciągu najbliższych 30 lat 10% będą stanowiły budynki letniskowe. Te 407 budynków będą stanowić zabudowę dla ludzi, którzy nie będą mieszkańcami zameldowanymi na terenie gminy. Zapotrzebowanie na ten rodzaj zabudowy jest więc dodatkowym zapotrzebowaniem nie związanym z zapotrzebowaniem wykazanim w rozdziale 9.4.2.1. niniejszego opracowania, które wynika z potrzeby poprawy standardu zamieszkania dla mieszkańców gminy, których liczba wynika z przeprowadzonej prognozy demograficznej.

Przy założeniu, że 1 dom o funkcji mieszkalnej letniskowej na terenie gminy stanowić będzie 1 mieszkanie, to przy pożądanym standardzie powierzchni mieszkania równej 120 m² w gminie powstanie maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową o funkcji letniskowej o łącznej powierzchni użytkowej 48 840 m².

9.4.2.4. Zmniejszenie bezrobocia i podniesienie dochodów osobistych mieszkańców gminy.

Niezwykle istotnym kierunkiem rozwoju aktywności gospodarczej na terenach wiejskich jest stworzenie możliwości dla prowadzenia nieuciążliwych działalności gospodarczych, zlokalizowanych w budynkach mieszkalnych lub w przystosowanych obiektach znajdujących się na posesji mieszkalnej. Ten kierunek rozwoju lokalnej przedsiębiorczości może się przyczynić do zmniejszenia bezrobocia i podniesienia dochodów osobistych. Może on stać się podstawą rozwoju rodzin, zwłaszcza, że opłacalność produkcji rolnej w tym terenie jest niska, a rynek pracy najemnej stosunkowo niewielki. Do stworzenia lokalnego potencjału gospodarczego opartego na własnych zasobach i możliwościach może przyczynić się rozwój lokalnej, niewielkiej przedsiębiorczości, w szczególności obejmującej przetwórstwo rolno-spożywcze, które może być wzmocnieniem dla działających jeszcze gospodarstw rolnych, drugie to rozwój niewielkich zakładów rzemieślniczych, trzecie to turystyka, w tym agroturystyka. Gmina Rajcza ma ogromny potencjał dla rozwoju turystycznego. Przestrzeń winna go wspierać.

Dlatego też planuje się wzmocnić potencjał obszarowy dla rozwoju przydomowych działalności gospodarczych poprzez zwiększenie areału obszarów zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej z możliwością lokalizacji zabudowy agroturystycznej. Podstawą do oszacowania zapotrzebowania na powierzchnię użytkową będzie iloczyn liczby osób w wieku produkcyjnym i niezbędnej powierzchni do prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej.

Wykazuje się zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej w ilości 503 190 m² powierzchni użytkowej.

Liczba mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym	przeciętna powierzchnia użytkowa niezbędna do prowadzenia działalności gospodarczej na 1 osobę (m ²)	wskaźnik zainteresowania społecznego	Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej (m ²)
5591	150	0,6	503 190

Tab.24. Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zakłada się stworzenie rezerwy terenowej w ramach obszarów zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej, pozwalającej na lokalizację działalności agroturystycznej. Podstawą do oszacowania zapotrzebowania na powierzchnię użytkową będzie nadwyżka zapotrzebowania na powierzchnię użytkową dla agroturystyki ponad standardową powierzchnię dla rozwoju innej działalności gospodarczej, przy założeniu że:

- liczba wynajmowanych pokoi nie przekroczy 5 (do tej liczby wlicza się jedynie pokoje oddawane do wyłącznej dyspozycji gości),
- do dyspozycji gości będą również pomieszczenia ogólnodostępne, tj.: jadalnia, miejsca odpoczynku i rekreacji. Goście będą mogli korzystać także z innych pomieszczeń lub atrakcji znajdujących się w obiektach należących do osoby prowadzącej agroturystykę,
- pokoje będą znajdować się w budynkach, które pełnią funkcję mieszkalną.

Biorąc powyższe warunki pod uwagę oszacowano powierzchnię niezbędną dla prowadzenia działalności agroturystycznej (bez powierzchni użytkowej domu przeznaczanego na zamieszkanie właściciela gospodarstwa) na poziomie 350 m². Po odjęciu wykazanej powierzchni potrzebnej na prowadzenie działalności gospodarczej (150 m²), wynosi 200 m².

Wykazuje się zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia działalności agroturystycznej w ilości 223 640 m² powierzchni użytkowej.

Liczba mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym	przeciętna powierzchnia użytkowa niezbędna do prowadzenia działalności agroturystycznej na 1 osobę (m ²)	wskaźnik zainteresowania społecznego	Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności agroturystycznej (m ²)
5591	200	0,2	223 640

Tab.25. Zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności agroturystycznej.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

9.4.2.5. Stworzenie rezerwy terenu dla mieszkańców obszarów trudnych.

Mianem terenów trudnych określono tutaj występujące na terenie gminy tereny już przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych, których zabudowa zgodna z planem może być niemożliwa lub utrudniona. Do terenów tych należą między innymi tereny zabudowy położone w obszarach zagrożonych powodzią lub w obszarach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych.

W ustaleniach planu miejscowego z 2004 r. sporządzonego dla całego obszaru gminy Rajcza wyznaczono 103 ha terenów zabudowy na obszarach stref zagrożenia osuwiskowego. Do terenów tych należą:

- tereny MN3 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi obiektami nieuciążliwych usług komercyjnych na obszarze strefy zagrożenia osuwiskowego,
- tereny MN5 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej na obszarze strefy zagrożenia osuwiskowego,

- tereny MN7 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i letniskowej na obszarze strefy zagrożenia osuwiskowego.

W ramach przeznaczenia podstawowego ww. terenów ustalono wyłącznie możliwość przeprowadzania remontów i przebudowy istniejących obiektów oraz zabezpieczeń terenu przed skutkami występowania niekorzystnych zjawisk geodynamicznych. Lokalizację nowej zabudowy dopuszczono z obowiązkiem uwzględnienia przy ustaleniu geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych traktowania tych obiektów jak obiekty należące do trzeciej kategorii geotechnicznej, w przypadku złożonych i skomplikowanych warunków gruntowych, co wiąże się z koniecznością wykonania stosownie do przepisów odrębnych dokumentacji geotechnicznej i geologiczno-inżynierskiej oraz ustalenia na ich podstawie geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych w projekcie budowlanym.

W obszarach zagrożonych powodzią w ustaleniach ww. planu miejscowego wyznaczono 20 ha terenów zabudowy na obszarach stref zagrożenia powodziowego. Do terenów tych należą:

- tereny MN2 - zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącymi obiektami nieuciążliwych usług komercyjnych na obszarze strefy zagrożenia powodziowego,
- tereny U2 - zabudowy usługowej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na obszarze strefy zagrożenia powodziowego,
- tereny P2 - zabudowy techniczno-produkcyjnej : tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów na obszarze strefy zagrożenia powodziowego,
- tereny RU3 - tereny obsługi produkcji w gospodarstwach leśnych i rolnych na obszarze strefy zagrożenia powodziowego.

W ustaleniach obowiązującego planu miejscowego jest zawarta informacja, że lokalizacja zabudowy w granicach ww. terenów może wiązać się z ryzykiem narażenia zrealizowanych obiektów na oddziaływanie wód powodziowych. W terenach tych ustalono wyłącznie możliwość przeprowadzania remontów i przebudowy istniejących obiektów oraz zabezpieczeń istniejących obiektów przed skutkami powodzi.

Lokalizację nowej zabudowy dopuszczono tak samo jak w przypadku terenów osuwiskowych z obowiązkiem uwzględnienia przy ustaleniu geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych traktowania tych obiektów jak obiekty należące do trzeciej kategorii geotechnicznej, w przypadku złożonych i skomplikowanych warunków gruntowych.

Wprowadzono też szereg ustaleń mających na celu zabezpieczenie zabudowy przed skutkami powodzi takich jak:

- nakaz stosowania rozwiązań konstrukcyjno-technicznych obiektów budowlanych zabezpieczających je przed oddziaływaniem wód powodziowych, w tym uwzględnienia w

konstrukcji obiektu zmian warunków posadowienia w wyniku zawilgocenia i rozmycia gruntu oraz parcia wody na ściany obiektu,

- nakaz wykonywania izolacji wodoodpornej piwnic,
- zakaz lokalizacji budynków wykonywanych w technologii lekkiego szkieletu drewnianego,
- nakaz stosowania odpornych na wodę i wilgoć materiałów budowlanych konstrukcyjnych i wykończeniowych do budowy najniższych kondygnacji budynków,
- nakaz wyniesienia podłóg pomieszczeń użytkowych budynków minimum 1 m. ponad poziom terenu,
- nakaz stosowania zabezpieczeń przed oddziaływaniem wód powodziowych w systemach ogrzewania zasilanych paliwami płynnymi i zasilania w energię elektryczną.

Tereny zabudowy położone w strefach zagrożenia powodziowego i osuwiskowego są obecnie w około 50% zabudowane. Ustalenia obowiązującego planu miejscowego dla tych terenów stanowią duże utrudnienia i ograniczenia możliwości lokalizacji nowej zabudowy, czego skutkiem jest fakt, że tereny te nie są zabudowywane.

Dlatego też zdecydowano o utworzeniu na terenie gminy rezerwy terenu, której powierzchnię oszacowano na poziomie ok. 62 ha, na której możliwa będzie realizacja zabudowy o łącznej powierzchni użytkowej 278 000 m².

9.4.2.6. Zwiększenie dochodów samorządu.

W niniejszym rozdziale przedstawia się zapotrzebowanie na funkcje związane z działalnością produkcyjną i usługową. Zapotrzebowanie to dotyczy konkretnych lokalizacji istniejących lub planowanych ośrodków zabudowy produkcyjnej i usługowej, i planowanych w ich rejonie inwestycji. Lokalizacja takich funkcji jest pożądana na terenie gminy z punktu widzenia realizacji jej strategicznych celów rozwojowych.

Podstawowym dochodem gminy z działalności gospodarczej są: podatek od nieruchomości, podatek od środków transportu, udział w podatkach (VAT, podatek dochodowy). Jednak najważniejszą korzyścią z rozwoju gospodarczego jest zwiększenie dochodów osobistych mieszkańców i ich siły nabywczej, co ma również przełożenie na zmniejszenie obciążeń socjalnych gminy. W tym kontekście ogromne znaczenie ma rozwój przedsiębiorczości i wspieranie rozwoju terenów o charakterze przemysłowym i usługowym, które stanowić będą lokalne ośrodki aktywności gospodarczej.

W obszarach tych będą mogły być lokalizowane funkcje, które mogą zapewnić dodatkowe miejsca pracy dla mieszkańców gminy, a jednocześnie pomóc lokalnym i napływowym przedsiębiorcom w rozwoju swojego potencjału gospodarczego.

Z punktu widzenia celów określonych w strategii rozwoju gminy Rajcza istotne jest stworzenie efektywnej i spójnej koncepcji wykorzystania terenów inwestycyjnych gminy, pozwalające na dywersyfikację zatrudnienia w gminie i aktywną walkę z bezrobociem. Grupą docelową są bezrobotni z terenu gminy Rajcza, których liczba na koniec 2015 r. wynosiła 495 osób.

Powierzchnia użytkowa projektowanej zabudowy techniczno-produkcyjnej uzależniona jest przede wszystkim od sektora przemysłu. Dominującą branżą na terenie gminy jest działalność produkcyjna związana z przemysłem drzewnym. Wiąże się z nią mniejsze zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy, natomiast większe jest zapotrzebowanie na powierzchnię terenu niezabudowanego, wykorzystywanego np. pod składy drewna.

Analiza wniosków złożonych do projektu studium wykazała duże zainteresowanie przeznaczeniem terenów pod zabudowę techniczno-produkcyjną. Przedsiębiorcy, których zakłady produkcyjne działają na terenie gminy złożyli liczne wnioski dotyczące powiększenia istniejących terenów produkcyjnych na terenie całej gminy: w Rajczy, Rycerze Dolnej, Rycerze Górnej, Soli i Zwardoniu oraz dotyczących nowych lokalizacji terenów o takiej funkcji, przy czym najwięcej wniosków dotyczy powiększenia istniejących oraz lokalizacji nowych zakładów związanych z przemysłem drzewnym.

Biorąc pod uwagę zapotrzebowanie społeczne przyjmuje się jako właściwe stworzenie na terenie gminy terenów przemysłowych (w tym przemysłowo-usługowych) zlokalizowanych w ten sposób, by zapewnić dostęp dla mieszkańców różnych części gminy. Spośród wszystkich miejscowości gminy najbardziej uprzemysłowionym rejonem jest Rycerka Dolna. Tereny przemysłowe są zlokalizowane w gminie przeważnie w sąsiedztwie terenów kolejowych i głównych ciągów komunikacyjnych. Strefę przemysłową tworzą też tereny dawnej Platformy Odpraw Granicznych w sąsiedztwie drogi ekspresowej S1, która stanowi obecnie teren inwestycyjny Podstrefy Jastrzębsko-Żorskiej Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Zwardoniu. Za pożądane uznaje się przeznaczenie gruntów pod zabudowę techniczno-produkcyjną jako powiększenie już istniejących terenów przemysłowych oraz terenów położonych w ich sąsiedztwie, takich jak:

- tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie dawnej Platformy Odpraw Granicznych, jako powiększenie obszaru produkcyjno-usługowego, między innymi w związku z planowaną lokalizacją zabudowy związanej z obsługą podróży przy drodze S1,
- poszerzenia terenów istniejących tartaków w Rycerze Dolnej, w sąsiedztwie terenów kolei na składy drewna,
- tereny w Rajczy, przy granicy z Ujsołami, jako powiększenia terenów istniejących tartaków.

Ponadto na terenie miejscowości Sól powstało zapotrzebowanie na powiększenie wyznaczonego już w planie terenu produkcyjno-usługowego związanego z wydobywaniem wód solankowych ze względu na potencjalną lokalizację odwiertów wód solankowych.

Mając na względzie oszacowaną powierzchnię niezbędną dla lokalizacji nowych i rozwoju istniejących funkcji produkcyjnych i produkcyjno-usługowych w gminie Rajcza, we wskazanych wcześniej lokalizacjach, odpowiednie arealy gruntowe pod planowane inwestycje z uwzględnieniem niezbędnych powiązań komunikacyjnych **wykazuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej w ilości ok. 41,5 ha gruntów, na których możliwa będzie lokalizacja 83 000 m² powierzchni użytkowej nowej zabudowy techniczno-produkcyjnej.**

Jednym z celów strategicznych gminy Rajcza jest dbałość o rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, atrakcyjność gminnych przestrzeni ogólnodostępnych i usług.

W przypadku gminy Rajcza zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową dotyczy konkretnych potrzeb inwestycyjnych związanych z rozwojem istniejących ośrodków usługowych i sportowo-rekreacyjnych.

Na terenie gminy występuje bardzo duże zapotrzebowanie na rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i usług z nią związanych.

Zakłada się przede wszystkim rozwój działalności usługowej związanej z turystyką weekendową. Planowany jest program budowy ścieżek spacerowych i rowerowych, rolkowych, nartorolkowych, które będą biegły w dolinach rzek. Przy ścieżkach, wzdłuż rzek planuje się lokalizację nowych terenów sportowo-rekreacyjnych, w tym także placów zabaw, miejsc biwakowych i usług stanowiących uzupełnienie oferty turystycznej. W punktach węzłowych, w których ścieżki te będą związane z istniejącymi już szlakami turystyki pieszej, konnej i rowerowej, prowadzącymi w trudniej dostępne, ale też najbardziej atrakcyjne krajobrazowo i turystycznie miejsca gminy, planuje się lokalizację parkingów turystycznych. Ze ścieżek i infrastruktury im towarzyszącej korzystać będą mogli zarówno mieszkańcy gminy, jak i turyści. Ścieżki te będą biegły w miejscach ogólnie i łatwo dostępnych, zapewniając jednocześnie powiązania z istniejącą infrastrukturą sportowo-rekreacyjną dla turystyki kwalifikowanej.

Dalszemu rozwojowi na terenie gminy musi podlegać także istniejąca baza narciarska, która wymaga uzupełnień i przekształceń wynikających z potrzeb jej funkcjonowania. W tym zakresie planuje się:

- w rejonie ośrodka narciarskiego na Skalance stworzenie kompleksu powiązanego funkcjonalnie i komunikacyjnie trasami narciarskimi ze Zwardoniem,
- uruchomienie w centrum Rajczy nowych terenów sportowo-rekreacyjnych, w tym przede wszystkim terenów narciarskich, ale również terenów sportowych wykorzystywanych całorocznie w rejonie góry Compel. Tereny te będą stanowiły powiększenie terenu istniejącego wyciągu, a umożliwienie w tym rejonie lokalizacji innych obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych będzie wzbogacać jego ofertę sportową i turystyczną.

Ponadto na terenie miejscowości Sól planuje się powiększenie terenu zabudowy usługowej związanej z wykorzystaniem wód solankowych, mając na względzie potrzebę lokalizacji na terenie gminy ośrodka usług związanych z ochroną zdrowia, wodolecznictwem i rekreacją. Planowane jest powiększenie terenu przeznaczonego już w obowiązującym planie miejscowym pod usługi tego typu, w celu kompleksowego

zagospodarowanie całego, wydzielonego przestrzennie obszaru miejscowości. Wykorzystanie wód termalnych dla celów balneo-rekreacyjnych może być bardzo atrakcyjnym przedsięwzięciem dla społeczności lokalnej. Wiąże się to przede wszystkim z rozwojem różnych form działalności gospodarczej, tworzeniem nowych miejsc pracy, zwiększeniem atrakcyjności terenów nieprzemysłowych, promowaniem regionu, rozszerzeniem bazy agroturystycznej, tworzeniem bazy rehabilitacyjno - balneologicznej i jednocześnie tworzeniem zaplecza wypoczynkowego dla dużych aglomeracji miejskich.

Dodatkowo na terenie gminy wykazuje się zapotrzebowanie na usługi związane z opieką nad osobami starszymi. Aktualne prognozy demograficzne wskazują na rosnący w społeczeństwie odsetek osób starszych, a co za tym idzie pojawiające się zapotrzebowanie społeczne na usługi związane z opieką nad tymi osobami.

Lokalizacji tego typu usług na terenie gminy sprzyja zarówno jej atrakcyjne krajobrazowo położenie, jak i bliskość aglomeracji Górnośląskiej. W chwili obecnej na terenie gminy nie ma takich ośrodków, jest natomiast zainteresowanie prowadzeniem działalności tego typu.

Z analizy porównawczej wielkości obiektów tego typu funkcjonujących na terenie Polski wynika, że ilość miejsc dla pensjonariuszy kształtuje się w nich od około 40 do około 200.

Przyjmując wskaźnik 200m² powierzchni obiektu domu opieki na 1 jej użytkownika (wliczając w tą powierzchnię także powierzchnie dla obsługi medycznej, technicznej i gastronomicznej) zakłada się stworzenie na terenie gminy rezerwy terenu, na której możliwa będzie lokalizacja 90 000 m² powierzchni użytkowej nowej zabudowy usługowej związanej z opieką nad osobami starszymi, dla objęcia opieką około 400-450 osób – w 7 obiektach dla około 60 osób każdy.

W samej Rajczy pożądana jest lokalizacja 4 obiektów tego typu. W Soli, w rejonie lokalizacji usług związanych z wykorzystaniem wód solankowych potrzebne jest stworzenie rezerwy terenu dla lokalizacji dwóch obiektów tego typu, planuje się także lokalizację takiego obiektu w Zwardoniu.

Mając na względzie lokalizację planowanych inwestycji związanych z zabudową usługową, odpowiednie arealy gruntowe i powiązania komunikacyjne, **wykazuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy usługowej w ilości ok. 110 ha gruntów, na których możliwa będzie lokalizacja 355 000 m² powierzchni użytkowej nowej zabudowy usługowej.**

Mając na względzie potrzebę przeznaczenia terenu pod przyszłą lokalizację ww. inwestycji związanych z terenami sportowo-rekreacyjnymi **wykazuje się zapotrzebowanie na ok. 52,5 ha terenów pod usługi związane ze sportem i rekreacją wraz z parkingami i obiektami obsługi ruchu turystycznego, na których możliwa będzie lokalizacja nie więcej niż 65 000 m² powierzchni użytkowej zabudowy.**

9.4.2.7. Rezerwa terenowa na wyposażenie terenu w infrastrukturę techniczną.

Tworzy się rezerwę terenową na wyposażenie terenu w niezbędne obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej o powierzchni ok. 5 ha, **z możliwością lokalizacji zabudowy o powierzchni użytkowej 10 200 m².**

9.4.2.8. Zestawienie zapotrzebowania na nową zabudowę.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy.

Funkcja zabudowy	Rodzaj zapotrzebowania	Powierzchnia użytkowa zabudowy (m²)
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami zabudowa zagrodowa zabudowa rekreacji indywidualnej	zapotrzebowanie na zwiększenie powierzchni mieszkalnej w celu podniesienia standardu życia mieszkańców gminy	188 748
	zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową związaną z rozwojem osadnictwa	48 840
	zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej	503 190
	zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową do prowadzenia działalności agroturystycznej	223 640
	zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową dla stworzenia rezerwy terenu dla mieszkańców obszarów trudnych	278 000
Zabudowa techniczno-produkcyjna, zabudowa techniczno-produkcyjna z usługami, obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, leśnych i rybackich,	zapotrzebowanie na nową zabudowę techniczno-produkcyjną	83 000
Zabudowa usługowa	zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową	355 000
Zabudowa usługowa związana ze sportem i rekreacją	zapotrzebowanie na zabudowę usługową związaną ze sportem i rekreacją	65 000
urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej	Rezerwa terenowa na wyposażenie terenu w infrastrukturę techniczną	10 200
razem		1 755 618

Tab.26. Zestawienie zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy w podziale na funkcje zabudowy
Źródło: Opracowanie własne.

Z powyższego zestawienia maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę wynika, że łączne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę wynosi 1 755 618 m² powierzchni użytkowej zabudowy. W podziale na poszczególne funkcje zabudowy zapotrzebowanie to przedstawia się następująco:

Funkcja zabudowy	Powierzchnia użytkowa zabudowy (m²)
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami zabudowa zagrodowa zabudowa rekreacji indywidualnej	1 242 418
Zabudowa techniczno-produkcyjna, zabudowa techniczno-produkcyjna z usługami, obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, leśnych i rybactwowych,	83 000
Zabudowa usługowa	355 000
Zabudowa usługowa związana ze sportem i rekreacją	65 000
urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej	10 200
razem	1 755 618

Tab.27. Zbiorcze zestawienie zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy w podziale na funkcje zabudowy

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie gminy Rajcza pomimo objęcia całego jej obszaru planami miejscowymi występuje rozproszona, istniejąca zabudowa w przeważającej części zagrodowa lub mieszkaniowa nie ujmowana w dotychczasowych dokumentach planistycznych jako teren zabudowy. Zabudowa ta obejmuje rozproszone zabudowania głównie w rejonie wyższych wzniesień, na polanach przyszczytowych. Zgodnie z ustaleniami obowiązującego planu zabudowa ta mogła być przekształcana w ramach terenów rolniczych na zasadzie remontu, przebudowy i wymiany obiektów w istniejących zagrodach, w granicach istniejących działek siedliskowych a w terenach R2 ustalenia planu dodatkowo dopuszczały realizację nowej zabudowy zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych, poza granicami istniejących działek siedliskowych.

W chwili obecnej duża część tej zabudowy nie jest użytkowana i niszczeje. Wiele z tych zabudowań posiada jednak wartość kulturową z uwagi na fakt, że są to dawne zabudowania pasterskie.

Istnieje zapotrzebowanie na ujęcie tej zabudowy w studium, jako teren zabudowy mieszkaniowej lub zagrodowej, aby umożliwić tej zabudowie rewitalizację. Zabudowa ta występuje ona na powierzchni ok. 16,2 ha. Łączna powierzchnia użytkowa tej zabudowy wynosi około 14 242 m².

W gminie nie występuje zapotrzebowanie na:

- obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
- zabudowę mieszkaniową wielorodzinną – na obszarze gminy występuje istniejąca zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w Rycerze Dolnej. Na terenie gminy występują też budynki, w których znajdują się więcej niż dwa lokale mieszkalne, które swoimi gabarytami nie odbiegają od standardów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Z racji położenia gminy w obszarze o szczególnych uwarunkowaniach krajobrazowych nie określa się zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową wielorodzinną. Utrzymanie istniejącej zabudowy wielorodzinnej z ewentualnym jej uzupełnieniem powinno następować w ramach realizacji zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową jednorodziną i usługową, z zachowaniem standardów, parametrów i wskaźników ustalonych dla tych rodzajów zabudowy.

9.4.3 Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Dla potrzeb oszacowania możliwości lokalizacji nowej zabudowy na terenie gminy Rajcza szacuje się:

- chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, tzn. w granicach wyodrębnionego przestrzennie obszaru zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkanego przez ludzi,
- chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę - innych niż położonych w ww. obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Pojęcie chłonności należy rozumieć jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Gmina Rajcza w całości jest pokryta obowiązującymi planami miejscowymi.

Wszystkie tereny gminy stanowiące obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, tzn. w granicach wyodrębnionego przestrzennie obszaru zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkanego przez ludzi, również są objęte planami miejscowymi.

Przedstawiona poniżej analiza chłonności zawiera zarówno analizę chłonności położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, jak również analizę chłonności terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę (innych niż położonych w ww. obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej) rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy.

	POWIERZCHNIA TERENU NIEZAINWESTOWANEGO W OBSZARACH O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNEJ W GRANICACH JEDNOSTEK OSADNICZYCH [ha]	POWIERZCHNIA TERENU NIEZAINWESTOWANEGO W OBSZARACH PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWĘ (INNYCH NIŻ OBSZARY O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNEJ W GRANICACH JEDNOSTEK OSADNICZYCH) [ha]	POWIERZCHNIA TERENÓW DOTYCHCZAS NIEZAINWESTOWANYCH - ŁĄCZNIE [ha]	CHŁONNOŚĆ [m2]
ZABUDOWA MIESZKANIOWA: JEDNORODZINNA, WIELORODZINNA, JEDNORODZINNA Z USŁUGAMI, REKREACJI INDYWIDUALNEJ	426,2	308,6	734,9	1 322 770
ZABUDOWA ZAGRODOWA	10,1	7,3	17,4	31 316
ZABUDOWA USŁUGOWA	7,9	90,7	98,6	315 395
ZABUDOWA ZWIĄZANA ZE SPORTEM I REKREACJĄ	5,3	22,7	28,0	33 632
ZABUDOWA TECHNICZNO PRODUKCYJNA I ZABUDOWA TECHNICZNO PRODUKCYJNA Z USŁUGAMI	9,8	12,5	22,3	44 668
ZABUDOWA OBSŁUGI PRODUKCJI W GOSPODARSTWACH ROLNYCH, HODOWLANECH I LEŚNYCH	0,2	0,9	1,1	1 319
ZABUDOWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	2,3	0,4	2,7	5 401
			905,0	1 754 500

Tab.28. Analiza chłonności.

Źródło: Opracowanie własne.

Na podstawie wykonanych analiz można stwierdzić, że rzeczywisty stopień wykorzystania terenów pod zabudowę generalnie nie powoduje wykorzystania maksymalnej dopuszczanej w ustaleniach planów miejscowych powierzchni zabudowy.

Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna, usługowa i techniczno-produkcyjna i zabudowa zagrodowa w przeważającej części znajduje się w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej. Zabudowa obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i leśnych, zabudowa w terenach sportowo-rekreacyjnych znajduje się w przeważającej części poza ww. obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.

9.4.4 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

W poniższym zestawieniu przedstawione zostało porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę, z oszacowaną chłonnością terenów.

maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (Z)		chłonność terenów (CH)		różnica (Z-CH)
Funkcja zabudowy	Powierzchnia użytkowa zabudowy m ²	Funkcja zabudowy	Powierzchnia użytkowa zabudowy m ²	Powierzchnia użytkowa zabudowy m ²
Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna z usługami zabudowa zagrodowa zabudowa rekreacji indywidualnej	1 242 418	Zabudowa mieszkaniowa: jednorodzinna, wielorodzinna, jednorodzinna z usługami, rekreacji indywidualnej	1 322 770	- 111 668
		zabudowa zagrodowa	31 316	
Zabudowa techniczno-produkcyjna, zabudowa techniczno-produkcyjna z usługami, obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, leśnych i rybackich	83 000	Zabudowa techniczno-produkcyjna, zabudowa techniczno-produkcyjna z usługami,	44 668	37 013
		Zabudowa obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, leśnych i rybackich,	1319	
Zabudowa usługowa	355 000	Zabudowa usługowa	315 395	39 605
Zabudowa usługowa związana ze sportem i rekreacją	65 000	Zabudowa związana ze sportem i rekreacją	33 632	31 368
Urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej	10 200	Zabudowa związana z infrastrukturą techniczną	5 400	4 800
razem	1 755 618		1 754 500	

Tab.29. Analiza bilansu terenów.

Źródło: Opracowanie własne.

Z porównania maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, wynikającej z analizy chłonności wynika, że maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową nie przewyższa chłonności w pełni wykształconych obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz terenów wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych.

Na podstawie art. 10 ust. 5 pkt 4 lit a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym na terenie gminy Rajcza nie ma więc możliwości lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej poza obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę.

Z powyższego zestawienia wynika natomiast, że maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę:

- techniczno-produkcyjną, techniczno-produkcyjną z usługami, obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich, leśnych i rybackich,
- usługową,
- usługową związaną ze sportem i rekreacją,
- związaną z infrastrukturą techniczną

przekracza oszacowaną chłonność terenów.

Bilans terenów pod zabudowę w zakresie ww. funkcji może więc być uzupełniony w studium o różnicę tych wielkości, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy:

- **37 013 m²** - zabudowa techniczno-produkcyjna, zabudowa techniczno-produkcyjna z usługami, zabudowa obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich, leśnych i rybackich,
- **39 605 m²** - zabudowa usługowa,
- **31 368 m²** - zabudowa związana ze sportem i rekreacją,
- **4 800 m²** - zabudowa infrastruktury technicznej.

W ustaleniach studium przewiduje się więc możliwość lokalizacji **112 786 m²** nowej zabudowy techniczno-produkcyjnej, usługowej, sportu i rekreacji, infrastruktury technicznej poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej i poza obszarami przeznaczonymi pod zabudowę w planach miejscowych - maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu.

9.4.5 Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

Wszystkie sołectwa gminy Rajcza są wyposażone w komplet usług publicznych, stąd też finansowanie ich stworzenia jest zbędne.

Powierzchnia nowych obszarów zabudowy planowanych do wyznaczenia w studium poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki

osadniczej i poza obszarami przeznaczonymi pod zabudowę w planach miejscowych, dla lokalizacji nowej zabudowy o powierzchni użytkowej 60 039 m² stanowiącej ok. 53% wykazanego maksymalnego zapotrzebowania wyniesie ok. 36 ha tj. 0,36 km².

Dodatkowo ok. 905 ha tj. 9,05 km² stanowi rezerwy terenów niewykorzystanych pod zabudowę w ustaleniach planów miejscowych.

Nowa zabudowa będzie mogła więc powstawać na terenach o łącznej powierzchni 941 ha tj. 9,4 km², a możliwość realizacji tej zabudowy na niezainwestowanych jeszcze terenach będzie związana z realizacją nowych dróg oraz sieci infrastruktury technicznej.

Nowe tereny zabudowy powinny zostać wyznaczone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących terenów zabudowy jako ich uzupełnienia, w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących dróg, co skutkować będzie wykorzystaniem sieci istniejących dróg dla zapewnienia obsługi komunikacyjnej oraz możliwością łatwego włączenia do istniejącej sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i energetycznej.

Przyjmując wskaźnik gęstości dróg jak dla województwa śląskiego – 180 km x 100 km² powierzchni terenu, w nowych obszarach zabudowy wyznaczonych w studium i w terenach niewykorzystanych rezerw w planach miejscowych będzie konieczna budowa 17,0 km dróg.

Sposób rozmieszczenia nowych terenów inwestycyjnych, które koncentrują się wzdłuż istniejących dróg powoduje, że można zastosować wskaźnik 0,6, co implikuje, że ostateczna konieczna długość nowych dróg winna wynieść 10,2 km.

*Wg katalogu cen jednostkowych i robót i obiektów drogowych – Bistyp drogi 2015 – cena brutto 1 km drogi lokalnej o szer. 4 m wynosi 1.525.164 zł, tym samym zapotrzebowanie na kapitał dla zabezpieczenia dojazdu do nowych terenów inwestycyjnych wynosi w zaokrągleniu ok. 15 556 673 zł w ciągu 30 lat.

W nowych obszarach zabudowy wyznaczonych w studium konieczne będzie uzupełnienie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla obsługi projektowanej zabudowy. Zakłada się realizację wodociągu układanego w nowych ciągach drogowych o długości ok. 20 km. Koszt ich realizacji wyniesie ok. 2 000 000 zł.

Uzupełnienie sieci kanalizacji sanitarnej będzie obejmować realizację sieci o długości ok. 8,5 km. Koszt jej realizacji wyniesie ok. 4 760 000 zł.

Łączne koszty wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej, służących realizacji zadań własnych gminy, związanych z lokalizacją nowej zabudowy w rezerwach terenu niewykorzystanego pod zabudowę w ustaleniach planów miejscowych i w nowych obszarach zabudowy wyznaczonych w studium szacuje się na poziomie ok. 22 316 673 zł.

W Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Rajcza na lata 2014-2027 przyjętej uchwałą nr II/12/2014 Rady Gminy Rajcza z dnia 5 grudnia 2014 r. od roku 2017 do roku 2027 przewidziana jest łączna kwota na nowe wydatki inwestycyjne w wysokości równej 48 435 495 zł, którą gmina będzie mogła przeznaczyć na realizację dalszych inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Przyjmując, że w latach 2017-2027 gmina będzie dysponowała kwotą w wysokości 48 435 495 zł, już w przeciągu najbliższych 10 lat będzie mogła pokryć całość szacowanych kosztów inwestycji planowanych w studium.

Potrzeby inwestycyjne, wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy w rezerwach terenu niewykorzystanego pod zabudowę w ustaleniach planów miejscowych i w nowych obszarach zabudowy wyznaczonych w studium, nie przekraczają możliwości ich finansowania przez gminę.

Wykazane w studium zapotrzebowanie na nową zabudowę jest dostosowane do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej.

Na obszarze gminy nie występują też potrzeby w zakresie lokalizacji nowej infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy.

10. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów.

W gminie Rajcza największą grupą własnościową stanowią grunty osób fizycznych. Grunty te zajmują ha, co stanowi ponad% powierzchni obszaru gminy.

Grunty Skarbu Państwa zajmują powierzchnię ha, co stanowi ok.% obszaru gminy.

Na terenie gminy znajduje się ok. 5 490,18 ha gruntów leśnych publicznych Skarbu Państwa, których prawie cały obszar znajduje się w zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Ujsoły.

Według danych GUS powierzchnia gruntów komunalnych wg prawnych form użytkowania GUGiK w 2016 r. wynosiła 124 ha, z czego 66 ha tworzy gminny zasób nieruchomości.

11. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

11.1 Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

11.1.1 Rezerваты przyrody.

Na terenie gminy Rajcza występują 3 rezerваты przyrody:

- rezerwat „Butorza” – utworzony w 1961 roku o powierzchni 30,68 ha. Utworzony został dla ochrony dolnoregłowego drzewostanu świerkowego na północnych stokach Rachowca, na wysokości 600 – 700 m n.p.m. Wiele świerków osiąga 35 metrów wysokości i około 50 cm pierśnicy. Strome stoki i dno parowu w centrum rezerwatu pokrywa zespół buczyny karpackiej z dorodnymi okazami jaworów.
- rezerwat „Śrubita” – utworzony w 1957 r, o powierzchni 24,99 ha. Jest to rezerwat z ponad 200 –letnim, naturalnym drzewostanem świerkowo – bukowo – jodłowym w dolnym reglu. Położony jest na północno – zachodnim stoku góry Bugaj w grupie Wielkiej Rajczy.
- rezerwat „Dziobaki” – utworzony w 1995 o powierzchni 13,06 na północnych stokach Rycerzowej. Zlokalizowany jest na wysokości 950 – 1200 m n.p.m. Jego głównym walorem przyrodniczym jest 200 – letni bór świerkowo – bukowo – jodłowy oraz fragment bagiennej olszyny górskiej w dolnej części rezerwatu.

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia (ha)	Data utworzenia, podstawa	Położenie	Opis formy ochrony
Butorza	30,08	27.07.1961 r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 73, poz. 311 (30.01.2004 r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 9, poz. 341)	Sól Kiczora	Dolnoregłowy drzewostan świerkowy.
Śrubita	24,99 (wg PUL od 2004 r. 25,69)	28.12.1957 r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 9, poz. 52	Rycerka Górna	Fragment pierwotnego lasu jodłowo-bukowego regła dolnego.
Dziobaki	13,06	11.12.1995r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 2, poz. 27	Większa część obszaru rezerwatu znajduje się na terenie gminy Ujsoły.	Buczyna karpacka, jaworzyna ziołoroślowa w reglu dolnym.

Tab.30. Rezerваты.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Katowice.

11.1.2 Obszary Natura 2000.

Na terenie gminy Rajcza występuje Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Beskid Żywiecki PLB 240002 i Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Beskid Żywiecki PLH 240006. Granice tych dwóch obszarów Natura 2000 pokrywają się na terenie gminy Rajcza.

W obszarze specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Beskid Żywiecki PLB 240002 występują co najmniej 4 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 1 gatunek z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje tutaj powyżej 1% populacji krajowej głuszca (PCK). Obszar charakteryzuje się dobrze zachowanymi, typowymi zbiorowiskami góorskimi (leśnymi i nieleśnymi). Duże kompleksy leśne stanowią ostoję dużych drapieżników. Flora tego obszaru liczy około 1000 gatunków, w tym 150 gatunków górskich (18 alpejskich i 27 subalpejskich). Spośród licznych zbiorowisk roślinnych należy zwrócić uwagę na unikatową w polskich Karpatach postać zespołu Valeriano-Caricetumflavae, z udziałem czosnku syberyjskiego *Allium sibiricum* i niebielistki trwałej *Swertia perennis* subsp. *alpestris*, oraz na bardzo rzadkie w Polsce jaworzyny *Aceri-Fagetum*.

Przedmiotem ochrony w ramach ww. obszaru Natura 2000 jest:

- A091 orzeł przedni,
- A108 głuszec,
- A122 derkacz,
- A215 puchacz,
- A217 sóweczka,
- A220 puszczyk uralski,
- A223 włośchatka,
- A234 dzięcioł zielonosiwy,
- A239 dzięcioł białostrzbiety,
- A241 dzięcioł trójpalczasty,
- A259 siwerniak,
- A261 pliszka górska,
- A264 pluszcz,
- A282 drozd obrożny,
- A344 orzechówka.

Dla obszaru został ustanowiony plan zadań ochronnych na podstawie zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia

planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Żywiecki PLB240002, zmienionego zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 25 lutego 2016 r. o zmianie zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Żywiecki PLB240002. Celem działań ochronnych jest przede wszystkim utrzymanie populacji ww. gatunków w tym obszarze.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Beskid Żywiecki PLH 240006 charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem szaty roślinnej i dobrze zachowanymi, typowymi zbiorowiskami górskimi (leśnymi i nieleśnymi). Występuje tu 21 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Spośród licznych zbiorowisk roślinnych, których stwierdzono tu 56, należy zwrócić uwagę na unikatową w polskich Karpatach postać zespołu Valeriano-Caricetum flavae, z udziałem czosnku syberyjskiego *Allium sibiricum* i niebielistki trwałej *Swertia perennis* subsp. *alpestris* oraz na obecność na wierzchowinach i grzbietach górskich torfowisk. W obszarze stwierdzono występowanie 21 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Kompleksy leśne stanowią ostoje dużych drapieżników (niedźwiedzia, wilka i rysia). W masywie Pilska znajduje się jedno z 3 znanych z Polski stanowisk darniówki tatrzańskiej (endemit karpacki).

Brak aktualnych danych potwierdzających występowanie chrząszcza *Phryganophilus ruficollis*, stwierdzonego tu w XIX w. Flora tego obszaru liczy około 1000 gatunków, w tym 150 gatunków górskich (18 alpejskich i 27 subalpejskich). Jest tu jedno z 4 stanowisk tojadu morawskiego w Polsce i jeden z 4 rejonów występowania tocji karpackiej. Utrzymuje się także (choć stosunkowo nie-liczna) populacja dzwonka piłkowanego. Obszar jest również ważny dla ochrony ptaków (m.in. głuszca).

O wartościach przyrodniczych tego obszaru decydują przede wszystkim następujące typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt:

- 3220 pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków,
- 4060 wysokogórskie borówczyska bażynowe (*EmpetroVaccinietum*)
- 4070 zarośla kosodrzewiny
- 4080 subalpejskie zarośla wierzbowe wierzby lapońskiej lub śląskiej (*Salicetum lapponum*, *Salicetum silesiacae*)
- 6230 górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion – płaty bogate florystycznie)
- 6430 ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
- 6520 górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*)
- 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)

- 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*)
- 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- 8310 jaskinie nieudostępnione do zwiedzania
- 9110 kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)
- 9130 żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)
- 9140 górskie jaworzyny ziołoroślone (*Aceri-Fagetum*)
- 9180 jaworzyny i lasy klonowolipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*)
- 91D0 bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosiBetuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne
- 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe
- 9410 górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część - zbiorowiska górskie)
- 1381 widłoząb zielony *Dicranum viride*
- 4070 dzwonek piłkowany *Campanula serrata*
- 4109 tojad morawski *Aconitum firmum moravicum*
- 4116 tocja karpacka *Tozzia carpatica*
- 1324 nocek duży *Myotis myotis*
- 1352 wilk *Canis lupus*
- 1354 niedźwiedź brunatny *Ursus arctos*
- 1355 wydra *Lutra lutra*
- 1361 ryś *Lynx lynx*
- 2612 darniówka tatrzańska *Microtus tatricus*
- 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (*Triturus cristatus cristatus*)
- 2001 traszka karpacka *Triturus montandoni*
- 1193 kumak górski *Bombina variegata*
- 1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri*
- 1138 brzanka *Barbus meridionalis*
- 1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio*
- 1149 koza *Cobitis taenia*
- 4014 biegacz urozmaicony *Carabus variolosus*

Dla obszaru został ustanowiony plan zadań ochronnych na podstawie zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia

planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Żywiecki PLH240006, zmienionego zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 17 czerwca 2016 r. o zmianie zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Beskid Żywiecki PLH240006. Celem działań ochronnych jest przede wszystkim utrzymanie ww. siedlisk oraz gatunków w obszarze.

Ww. zarządzenie zawiera także wskazania do zmian w istniejących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin Rajcza, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Wskazanie to dotyczy jednostki ZL2 w planie miejscowym z 2004 r. przeznaczonego pod tereny projektowanych zalesień oraz uzupełniająco pod łąki, polany śródleśne, zadrzewienia, drogi leśne, elementy tras turystycznych. W zarządzeniu proponuje się wprowadzenie wymogu prowadzenia zalesień z wyłączeniem stanowisk dzwonka piłkowanego.

Obszary Natura 2000 występujące na terenie gminy Rajcza są obszarami przygranicznymi. Po stronie słowackiej występuje natomiast specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Kysucke Beskydy SKUEV0288.

11.1.3 Żywiecki Park Krajobrazowy.

Cały obszar gminy znajduje się w granicach Żywieckiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Park został utworzony na mocy Uchwały nr XII/79/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bielsku Białej z 13 marca 1986 r. w sprawie utworzenia Żywieckiego Parku Krajobrazowego oraz Rozporządzenia nr 7/98 Wojewody Bielskiego z 20 maja 1998 r. w sprawie utworzenia Żywieckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 8, poz. 97).

Powierzchnia całkowita parku krajobrazowego wraz z otuliną wynosi 576,60 km², z czego w jego granicach znajduje się obszar o powierzchni 358,70 km², a w otulinie 217,90 km². Na terenie Gminy Rajcza Żywiecki Park Krajobrazowy zajmuje powierzchnię 93,90 km².

Park obejmuje tereny chronione ze względu na najpiękniejsze partie Beskidu Żywieckiego, bogatą tradycją regionu, ze znacznym udziałem zbiorowisk naturalnych oraz bogactwem świata zwierząt. Dominującym elementem krajobrazu są drzewostany świerkowe i inne obszary leśne.

Aktualnym aktem prawnym określającym m.in. zasady gospodarowania na terenie parku jest Rozporządzenie nr 7/98 Wojewody Bielskiego z 20 maja 1998 r. sprawie utworzenia Żywieckiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 8, poz. 97).

Zgodnie z ww. rozporządzeniem na obszarze Parku obowiązują zakazy:

- prowadzenia działalności gospodarczej mogącej w istotny sposób oddziaływać szkodliwie na ekosystemy, walory krajobrazowe, kulturowe i turystyczne Parku
- lokalizacji inwestycji, zaliczonych (wg Rozporządzenia Min. O.Ś., Z.N i L z dnia 13 maja 1995 r. Dz. U. nr 52/95 poz. 284 do grupy „szczególnie szkodliwych dla środowiska i ludzi”, lokalizacji inwestycji, zaliczanych w rozporządzeniu j.w. do grupy „mogących pogorszyć stan środowiska” w przypadku potwierdzenia w „ocenie oddziaływania”
- lokalizacji obiektów wypoczynkowych stałych i sezonowych oraz letniskowych (nie dotyczy budynków mieszkalno-pensjonatowych, lokalizowanych poza strefą ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych w granicach terenów zabudowy ustalonych w planach miejscowych).
- lokalizacji obiektów kubaturowych poza terenami ustalonymi w planach miejscowych (w formie zabudowy rozproszonej), zakaz nie dotyczy „wymiany substancji” i budynków uzupełniających w granicach istniejącej działki zagrodowej,
- realizacji obiektów, których gabaryty i forma architektoniczna mogą obniżyć walory krajobrazowe
- realizacji przedsięwzięć mogących spowodować niekorzystne zmiany stosunków wodnych, naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu lub powodujących wzmożenie procesów erozyjnych – w tym w szczególności:
 - lokalizacji retencyjnych zbiorników wodnych (za wyjątkiem ujętych w aktualnie obowiązujących planach miejscowych)
 - eksploatacji surowców mineralnych – w tym poboru kruszywa z rzek i potoków, melioracji wodnych, osuszania torfowisk i młak,
 - budowy ponadlokalnych dróg oraz elektroenergetycznych i gazowniczych linii przesyłowych o znaczeniu ponadlokalnym
 - prowadzenia technicznej regulacji rzek i potoków, powodującej utratę ich naturalnego charakteru, a zwłaszcza prostowania i skracania ich biegu, stosowania progów wyższych niż 1m, obudowy hydrotechnicznej – za wyjątkiem przypadków niezbędnych, za zgodą Dyrektora Parku,
 - realizacji obiektów kubaturowych w odległości mniejszej niż 6m, a ogrodzeń 3m od linii brzegu cieków wodnych,
- przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne
- niszczenia zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz wzdłuż cieków wodnych i dróg,
- wypalania traw i rżysk.

11.1.4 Pomniki przyrody.

Na terenie gminy Rajcza występuje 15 pomników przyrody:

LP	Nazwa pomnika przyrody	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 m	Wys. [m]	Położenie
1	Jodła pospolita	10.09.1963	Decyzja PWRN w Krakowie nr Rol. IX-3/36/63 z 10.09.1963r.	Jodła pospolita (Abies alba)			Rycerka Górna - oddz. 11, Leśnictwo Płaskurówka, Nadleśnictwo Ujszoły
2	Jesion wyniosły	06.11.1968	Decyzja PWRN w Krakowie nr RL. – op-8311/244/68 z 6.11.1968r.	Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) Obwód 535 cm. wysokość 23,5 m.	535	23,5	Rajcza - na terenie Parafii Rzymsko - Katolickiej, przy drodze: Żywiec - Rajcza, naprzeciwko szkoły podstawowej
3	Lipa szerokolistna	15.02.1973	Decyzja PWRN w Krakowie nr RL. – op-8311/18/73 z 15.02.1973r.	Lipa szerokolistna (Tilia platyphyllos) Obwód 335 cm. wysokość 20 m.	335	20	Sól - w ogrodzie leśniczówki, przy torze kolejowym
4	Lipa szerokolistna	23.03.1973	Decyzja PWRN w Krakowie nr RL. – op-8311/26/73 z 23.03.1973r.	Lipa szerokolistna (Tilia platyphyllos) Obwód 470 cm. wysokość 23 m.	470	23	Rajcza - w zabytkowym parku przypałacowym, własność Publicznego Zakładu Opiekuńczego – Lecznicy przy zabudowaniach zakładu;
5	Sosna wejmutka	14.11.1974	Decyzja nr RL-op-8311/159/74 Wojewody Krakowskiego z dnia 14.11.1974r.	Sosna wejmutka (Pinus strobus) Obwód 311 cm. wysokość 23 m.	311	23	Rajcza - w zabytkowym parku przypałacowym, własność Publicznego Zakładu Opiekuńczego – Lecznicy przy zabudowaniach zakładu;
6	Sosna wejmutka	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. II. 4 (Dz.	Sosna wejmutka (Pinus strobus) Obwód 280	280	23	Sól - na terenie Składowicy Drewna Lasów Państwowych

			Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	cm. wysokość 23 m.			
7	Wiąz górski	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 12 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Wiąz górski (Ulmus glabra) Obwód 400 cm. wysokość 25 m.	400	25	Rycerka - Kolonia - przy drodze do doliny Śrubity, przy leśniczówce Leśnictwa Racza
8	Wiąz górski	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 11 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Wiąz górski (Ulmus glabra) Obwód 350 cm. wysokość 25 m.	350	25	Rycerka Dolna - przy kapliczce, obok budynku Kółka Rolniczego i sklepu rolno – społecznego (jeden z czterech wiązów otaczających kapliczkę)
9	Wiąz górski	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 13 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Wiąz górski (Ulmus glabra) Obwód 380 cm. wysokość 25 m.	380	25	Rycerka - Kolonia - przy drodze do doliny Śrubity, przy leśniczówce Leśnictwa Racza w odległości 15 m od potoku
10	Grupa drzew	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 15 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Grupa 2 lip drobnolistnych (Tilia cordata) Obwód 325, 340 cm. wysokość 25 m.	325, 340	25	Rycerka Górna - przy drodze: Rajcza - Rycerka Górna, naprzeciwko budynku nr 236
11	Dąb szypułkowy	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 19 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Dąb szypułkowy (Quercus robur) Obwód 310 cm. wysokość 20 m.	310	20	Rajcza - w zabytkowym parku przypałacowym , własność Publicznego Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego, skwer przy pałacu
12	Wiąz górski	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 20 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Wiąz górski (Ulmus glabra) Obwód 320 cm. wysokość 21 m.	320	21	Rajcza - w zabytkowym parku przypałacowym, własność Publicznego Zakładu Opiekuńczo - Leczniczego, około 3 m od zachodniego muru parkowego

13	Klon jawor	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 21 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Klon jawor (Acer pseudoplatanus) Obwód 340 cm. wysokość 22 m.	340	22	Rajcza - w zabytkowym parku przypałacowym, własność Publicznego Zakładu Opiekuńczo - Leczniczego, około 3 m od zachodniego muru parkowego
14	Sosna wejmutka	08.10.1993	Rozporządzenia nr 3/93 Wojewody Bielskiego z 8.10.1993r. § 1 pkt. III. 22 (Dz. Urz. Woj. Bielskiego nr 12. poz. 72)	Sosna wejmutka (Pinus strobus) Obwód 310 cm. wysokość 35 m.	310	35	Rajcza - w środkowej części zabytkowego parku przypałacowego, własność Publicznego Zakładu Opiekuńczo - Leczniczego
15	Buk zwyczajny	27.09.2011	Uchwała Rady Gminy Rajcza nr XVII/69/1 1 (Dz. Urz. Nr 266 poz 4434)	Buk zwyczajny (Fagus sylvatica) o obwodzie 370cm	370		Zwardoń działka ew nr 23

Tab.31. Pomniki przyrody.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ Katowice.

11.2 Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy prawo wodne.

Część obszaru gminy, w tym cały obszar miejscowości Rajcza, część obszaru Rycerki Górnej, Rycerki Dolnej, Sól i Kiczora leży w granicach LZWP nr 445 Zbiornik Warstw Magura (Babia Góra).

Poza obszarem LZWP znajduje cały obszar Zwardonia.

W obszarze gminy Rajcza wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Objęte ochroną na podstawie ustawy prawo wodne są również ujęcia wód podziemnych wraz z terenami ich ochrony bezpośredniej:

- ujęcie wody w Parku w Rajczy,
- ujęcie wody w Zwardoniu w rejonie dawnej platformy odpraw granicznych.

11.3 Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy prawo geologiczne i górnicze.

Na terenie gminy Rajcza nie występują udokumentowane złoża kopalin. Nie występują też tereny i obszary górnicze.

11.4 Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o lasach.

Lasy Nadleśnictwa Ujsoły są lasami wielofunkcyjnymi. Wielofunkcyjność lasów Nadleśnictwa jest uwzględniona w przyjętych, na mocy Zarządzeń Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, kategoriach ochronności.

Zagospodarowanie, użytkowanie i ochrona lasów stosownie do uznanych kategorii ochronności, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz planem urządzania lasów.

11.5 Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Na terenie gminy jakość gleb jest niska. Nie występują tu gleby klas I-III objęte ochroną na podstawie art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161).

11.6 Obiekty i tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Obiektami objętymi ochroną na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami są:

- obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego, wymienione w rozdziale 5.1.
- obiekty obecnie objęte ochroną na podstawie ustaleń aktualnie obowiązujących planów miejscowych.

Przy opracowywaniu planów miejscowych lub zmian planów obowiązujących wskazaniem do objęcia ochroną na podstawie ustaleń planu miejscowego jest Gminna Ewidencja Zabytków, która ma zawierać zaktualizowany wykaz obiektów zabytkowych oraz Gminny Program opieki nad zabytkami. Wykaz obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków zawiera rozdział 5.3, a wykaz stanowisk archeologicznych zawiera rozdział 5.4.

12. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Zgodnie z informacjami z bazy danych SOPO prowadzonej przez Państwowy Instytut Geologiczny na terenie gminy Rajcza występują liczne obszary osuwania się mas ziemnych.

W gminie Rajcza przeważają niekorzystne warunki geologiczno-inżynierskie (W. Ryłko i in., 1992). Związane jest to z bardzo urozmaiconą budową geologiczną oraz górskim charakterem rzeźby. Niesprzyjające rozwojowi budownictwa są: duże wysokości bezwzględne, silne rozczłonkowanie terenu dolinami rzecznyymi, a co za tym idzie duże wysokości względne (różnice wysokości) dochodzące do 400 m, a także duże nachylenia stoków (dochodzące do 45°). W związku z powyższym na obszarze gminy występuje wielkie nagromadzenie zjawisk geodynamicznych. Do najbardziej niekorzystnych, groźnych w skutkach należą ruchy masowe (osuwiska, obrywy, speływanie). Osuwiska występują na obszarze całej gminy i zajmują znaczne powierzchnie. Rozmieszczenie ich jest nierównomierne, a najliczniej występują w rejonie Rajczy i Rycerki Dolnej na lewym brzegu Soły. Osuwiska wykształcone są przede wszystkim w obrębie piaskowcowo-łupkowych kompleksów warstw jednostki magurskiej, bardzo rzadko w utworach pokrywowych. W osuwiskach konsekwentno-zwietrzelinowych i konsekwentno-strukturalnych miąższość przemieszczonego materiału wynosi od 1 do 10 m, natomiast w osuwiskach rotacyjnych dochodzi do kilkudziesięciu metrów. Strefami o wyjątkowej predyspozycji do powstania lub uaktywnienia osuwisk należą: nisze źródłowe potoków, dolne partie zboczy dolinnych, strefy uskokowe, linie nasunięć i złuskowań, strefy kontaktu gruboławicowych kompleksów piaskowców (zwłaszcza magurskich) i podścielających je łupków ilastych (np. łupków pstrych, warstw hieroglifowych). Zdecydowana większość powierzchni stoków osuwiskowych jest w chwili obecnej ustabilizowana. Czynne osuwiska występują sporadycznie. Należy jednak zwrócić uwagę, że proces osuwania się, związany jest z krążeniem wody w utworach stokowych oraz podłożu fliszowym i może uaktywniać się podczas roztopów wiosennych, po długotrwałych, letnich opadach deszczu w przypadku nadmiernego obciążenia stoku. Obszary, na których występują osuwiska nie nadają się pod zabudowę. W przypadku projektowanej zabudowy w wyznaczonych obszarach osuwania się mas ziemnych konieczne jest wykonanie szczegółowych ekspertyz określających własności podłoża i sposób posadowienia budowli.

13. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

13.1 Złóża kopalin.

Na terenie gminy Rajcza nie występują żadne udokumentowane złoża kopalin.

13.2 Zasoby wód podziemnych.

Część obszaru gminy, w tym cały obszar miejscowości Rajcza, część obszaru Rycerki Górnej, Rycerki Dolnej, Sól i Kiczora leży w granicach LZWP nr 445 Zbiornik Warstw Magura (Babia Góra). Poza obszarem LZWP znajduje cały obszar Zwardonia.

W obszarze gminy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

W „Programie wykorzystania wód podziemnych, w szczególności termalnych i leczniczych, w wybranych obszarach Województwa Śląskiego” wykonanym na zlecenie Województwa Śląskiego przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk zawarto wstępną ocenę uwarunkowań środowiskowych dotyczącą możliwości wykorzystania gospodarczego dostępnych zasobów wód podziemnych występujących na terenie miejscowości Sól.

Występujące w miejscowości Sól wody mineralne uważane są za reliktowe wody chlorkowo - sodowe. Odwiercone dotychczas otwory udostępniały wysoko zmineralizowaną solankę termalną. Z danych zawartych „Dokumentacji hydrogeologicznej zasobów leczniczych wód podziemnych z utworów trzeciorzędowych w miejscowości Sól w powiecie żywieckim” (Ziomba 1970) wynika, że skład chemiczny wszystkich zbadanych próbek solanki jest bardzo zbliżony.

Woda scharakteryzowana została jako 4,3% woda chlorkowo-sodowa, jodkowa, bromowa.

Ze względu na mało perspektywiczne parametry złożowe, otwory wiertnicze zostały całkowicie lub częściowo zlikwidowane.

Możliwość i celowość ujmowania wód jest uwarunkowana obecnym stanem technicznym otworów oraz ich odległością od planowanych lokalizacji inwestycji.

W zależności od mineralizacji i temperatury wód, istnieje możliwość ich wykorzystania do celów rekreacyjnych lub leczniczych w warunkach naturalnych lub po rozcieńczeniu.

Wykorzystanie wód termalnych dla zabezpieczenia potrzeb ciepłych wiąże się z ryzykiem geologicznym (możliwość nie osiągnięcia odpowiedniej temperatury wody i wydajności) i koniecznością znalezienia dużego lokalnego odbiorcy energii.

Procedury formalno-prawne związane z poszukiwaniem, rozpoznaniem oraz eksploatacją wód podziemnych zaliczonych do termalnych i leczniczych związane z uzyskaniem koncesji oraz z możliwością prowadzenia eksploatacji wód w proponowanej lokalizacji określają przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2019 r. poz. 868).

14. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

Na obszarze gminy Rajcza nie występują tereny górnicze.

15. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

15.1 Komunikacja.

Przez obszar gminy przebiega droga krajowa S1 łącząca Bielsko-Białą z granicą ze Słowacją w Zwardoniu. Jest to droga klasy ekspresowej.

Zgodnie z planami droga S1 łączyć będzie Pyrzowice (A1) z granicą ze Słowacją w Zwardoniu oraz docelowo ze słowacką autostradą D3. Część trasy stanowi wschodnia obwodnica GOP.

Przez teren gminy nie przebiegają żadne drogi wojewódzkie.

Przez teren gminy przebiegają następujące drogi powiatowe:

- Droga powiatowa nr 1437 S – droga klasy Z - Milówka – Nielechów, długość 2,150 km,
- Droga powiatowa nr 1439 S – droga klasy G - Kamesznica – Milówka – Rajcza – Ujsoły – gr. państwa, długość 5,900 km,
- Droga powiatowa nr 1481 S – droga klasy L - Dojazd do stacji PKP w Rajczy, długość 0,496 km,
- Droga powiatowa nr 1440 S - droga klasy L - Rajcza- Nickulina, długość 2,800 km (droga lokalna)
- Droga powiatowa nr 1443 S - droga klasy L - Rycerka Górna – Przegibek, długość 2,700 km,
- Droga powiatowa nr 1444 S - droga klasy Z - Rycerka Dolna – Rycerka Górna- Polana, długość 9,999 km,
- Droga powiatowa nr 1445 S - droga klasy Z - Sól- Słanice, długość 6,000 km,
- Droga powiatowa nr 1446 S - droga klasy L - dojazd do stacji PKP w Zwardoniu, długość 1,689 km,
- Droga powiatowa nr 1447 S - droga klasy G - Rajcza- Sól- Zwardoń, długość 9,999 km,
- Droga powiatowa nr 1447 S - droga klasy L - Dojazd do stacji PKP w Soli, długość 0,078 km.

Całkowita długość dróg powiatowych na terenie gminy Rajcza wynosi 41,811 km, w tym:

- drogi klasy G – długość na terenie gminy: 15.899 km,
- drogi klasy L – długość na terenie gminy: 7.763 km,
- drogi klasy Z – długość na terenie gminy: 18.149 km.

Lokalny układ drogowy tworzony jest przez drogi gminne funkcjonujące jako drogi publiczne klasy „lokalnej” lub klasy „dojazdowej”.

Drogi gminne zapewniają bezpośrednią obsługę terenów zainwestowanych. Większość dróg tego układu już istnieje, ale wymagają modernizacji głównie ze względu na brak pożądanych parametrów technicznych lub nawierzchni gminnych. Część dróg wymaga uregulowania stanu prawnego, w tym zaliczenia do odpowiedniej kategorii.

Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa nr 139 Czechowice - Dziedzice – Bielsko -Biała – Żywiec – Zwardoń (granica państwa).

Tereny kolejowe w/w linii stanowią tereny zamknięte, o których mowa w art. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 725 z późn. zm.).

Komunikacja kolejowa ma istotne znaczenie dla planowania rozwoju przestrzennego gminy. Istniejąca linia kolejowa przebiega przez cały obszar gminy, łącząc poszczególne miejscowości gminy, zapewnia dojazd do Żywca i Bielska-Białej, a także prowadzi ruch transgraniczny.

Linia ta stanowi najbardziej dogodnie połączenie w takich międzynarodowych relacjach jak:

Wilno/Moskwa - Mińsk - Warszawa – Katowice – Bielsko-Biała – Żywiec –

Zwardoń – Żylica – Budapeszt – Belgrad - Sofia – Warna/Burgas czy Wilno/Moskwa - Mińsk Warszawa – Katowice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zwardoń – Żylica – Bratysława – Wiedeń – Lublana/Zagrzeb – Split.

Należy jednak uwzględnić uciążliwość oddziaływania linii kolejowej, szczególnie w aspekcie modernizacji linii i budowy tzw. Szybkiej Kolei Regionalnej, co wiązało się będzie ze znacznym zwiększeniem uciążliwego oddziaływania hałasu.

15.2 Infrastruktura techniczna.

15.2.1 Zaopatrzenie w wodę:

Gminne wodociągi funkcjonują w dwóch miejscowościach: Rajczy i Zwardoniu.

W Rajczy budowa wodociągu rozpoczęła się od budowy ujęcia wody w Parku w Rajczy.

W latach 2005 – 2009 wybudowany został wodociąg do ok. 70 budynków w centrum Rajczy, w tym do Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Rajczy, Przedszkola, Ośrodka Zdrowia, Plebanii, Banku, Posterunku Policji i budynku Urzędu Gminy.

Gmina obecnie zaopatrywana jest w wodę przeznaczoną do spożycia z ujęcia studni kopanej o głębokości 4 m. Studnia kopana „SK1 Rajcza” posiada wydajność 2 800 m³/rok.

Oprócz tego Gmina zakupuje wodę w ilości około 1100 m³/rok od Zakładu Drogowego Przejść Granicznych w Zwardoniu.

W Zwardoniu wodociąg razem z ujęciem wody (2 szt) został wybudowany w dużej mierze przy budowie Platformy Odpraw Granicznych przez Zakład Drogowych Przejść Granicznych, dzięki temu gmina mogła „wpiąć” się do sieci w rejonie wspomnianej platformy i wybudować sieć wodociągową do ok. 70 budynków w Zwardoniu.

Zużycie wody w Gminie łącznie z dwóch ujęć wody wynosi 3900 m³ /rok.

Pomimo budowy nowych odcinków sieci wodociągowych stopień zwodociągowania gminy jest ciągle niski. Wg danych GUS z 2015 r. liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wynosi 795 osób co stanowi 8,8% mieszkańców gminy. Ten niski odsetek mieszkańców gminy korzystających z sieci wodociągowej stawia gminę na przedostatnim miejscu spośród gmin powiatu żywieckiego.

Większość budynków na terenie gminy Rajcza posiada dostęp do wody pitnej z lokalnych ujęć grawitacyjnych. Są to najczęściej nieformalne spółki wodne obsługujące od kilku do kilkudziesięciu budynków.

15.2.2 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków:

Na terenie gminy Rajcza funkcjonuje 1 oczyszczalnia ścieków w Zwardoniu. W latach 2009 - 2010 przeprowadzono rozbudowę tej oczyszczalni. W wyniku przeprowadzonych prac wybudowana została praktycznie cała nowa oczyszczalnia o przepustowości 200 m³/dobę (w miejsce starej o przepust. 100 m³/dobę). Ścieki z terenu miejscowości Sól, Kiczora, Rycerka Górna, Rycerka Dolna i Rajcza kierowane są do oczyszczalni ścieków S-ki „Beskid Ekosystem” w Cięcinie.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na obszarze gminy wynosiła w 2015 r. 118,1 km.

Wg danych GUS w 2015 r. z sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni korzystało 7519 osób, co stanowiło 83,7% ogółu ludności gminy.

Gospodarstwa nie objęte siecią kanalizacyjną zaopatrzone są w indywidualne zbiorniki do gromadzenia ścieków sanitarnych lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na terenie gminy ścieki są odprowadzane do 498 zbiorników bezodpływowych oraz do 2 oczyszczalni przydomowych.

Dobry stopień wyposażenia gminy w infrastrukturę kanalizacyjną jest istotnym atutem gminy w kontekście jej rozwoju gospodarczego gminy, szczególnie w kierunku związanym z rozwojem turystyki.

Na terenie gminy Rajcza nie istnieją zbiorcze sieci kanalizacji deszczowej z wyjątkiem obszaru położonego w rejonie ronda w centrum Rajczy, gdzie wody opadowe poprzez kanalizację deszczową są odprowadzana do Soły za pośrednictwem urządzeń podczyszczających (separator tłuszczów i olejów). Istnieje jeszcze kilka odcinków kanalizacji deszczowej w ciągu dróg

powiatowych, jednak są to stare systemy kanalizacyjne nie wyposażone w separatory.

Żadna droga gminna nie posiada kanalizacji deszczowej, a spływ wód następuje w sposób nieorganizowany lub do rowów przydrożnych bez ich oczyszczania.

15.2.3 Elektroenergetyka:

Gmina Rajcza jest w pełni zelektryfikowana. Na terenie gminy nie występują zakłady produkujące energię elektryczną. Całość energii elektrycznej jest importowana za pomocą infrastruktury przesyłowej.

System zaopatrzenia Gminy w energię elektryczną realizowany jest poprzez:

- stację elektroenergetyczną WN/SN (110/15 kV) GPZ Rajcza,
- dwutorową linię napowietrzną WN (110 kV) relacji: Żywiec – Rajcza – Węgierska Górka,
- linie napowietrzne i kablowe SN 15 kV,
- linie napowietrzne i kablowe nN,
- słupowe i wewnętrzne stacje transformatorowe SN/nN

Przez obszar gminy Rajcza przebiega też trasa planowanej dwutorowej linii napowietrznej WN (110 kV) relacji: Wisła – Rajcza.

W razie potrzeby istnieje możliwość wymiany transformatorów na jednostki o większej mocy.

Mimo rezerw występujących w istniejących stacjach transformatorowych SN/nN należy liczyć się z koniecznością budowy nowych stacji i linii SN i nN podyktowaną potrzebami przyszłych inwestorów. Budowa infrastruktury elektroenergetycznej będzie także konieczna na terenach wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę.

15.2.4 Odnawialne źródła energii

Zgodnie z informacjami wskazanymi w Programie Wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii Ze-spół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego wskazał obszary, które należy wyłączyć z upraw roślin energetycznych oraz wskazał preferowane miejsca, gdzie możliwe jest dopuszczenie tego typu gospodarowania. Zgodnie z tymi wskazaniem cały obszar gminy znajdujący się w granicach Żywieckiego Parku Krajobrazowego jest proponowany do wyłączenia z upraw energetycznych.

Dla trzech gmin Powiatu Żywieckiego (Żywiec, Jeleśnia, Rajcza) opracowano "Ocenę zasobów energii geotermalnej gminy i propozycję prawidłowego ich wykorzystania w ciepłownictwie, suszarnictwie, chłodnictwie, warzywnictwie, balneologii i rekreacji". We wnioskach stwierdzono, iż stopień rozpoznania budowy geologicznej pozwala z dość dużym prawdopodobieństwem prognozować występowanie w podłożu geologicznym wód geotermalnych. Wszystkie te przypuszczenia wymagają jednak jednoznacznego potwierdzenia istnienia przewidywanych zbiorników tych wód.

Szczegółowe badania zostały jednak przeprowadzone tylko w rejonie odwiertów, w tym na terenie Gminy Rajcza. Na tym obszarze występują także solanki lecznicze i termalne, oraz źródła wód mineralnych, a źródło w Soli jest najsilniej mineralizowanym w obszarze jednostki magurskiej Karpat. Wody chlorkowe - solanki z Soli można wykorzystać do celów rekreacyjno-balneologicznych, do kąpieli leczniczych i profilaktycznych. Wskazana jest budowa basenu kąpielowego (krytego, udostępnionego przez cały rok), w którym można wykorzystać wody solankowe. Dodatkowym atutem tych wód jest ich temperatura, w otworze Sól -5 wynosiła 39°C a w otworze Sól -1 stwierdzono wodę chlorkową o temperaturze 24°C. Są to, więc wody termalne.

15.2.5 Zaopatrzenie w gaz:

Na terenie gminy Rajcza nie występuje sieć gazowa. Wszelkie inwestycje związane z budową sieci gazowej na obszarze gminy będą realizowane w przypadkach spełniających warunek opłacalności ekonomicznej.

W chwili obecnej ze względu na dużą odległość od gazociągów magistralnych i małą ilość potencjalnych odbiorców nie ma uzasadnienia ekonomicznego dla pełnej gazyfikacji gminy.

Na terenie gminy nie występują także gazociągi wysokiego ciśnienia w eksploatacji Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

15.2.6 Gospodarka odpadami:

Zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Rajcza reguluje Uchwała nr XXXVIII/182/2012 Rady Gminy Rajcza z dnia 28 grudnia 2012 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Rajcza.

Gospodarka odpadami należy do zadań własnych Gminy, odbiór śmieci od mieszkańców realizuje Zakład Usług Komunalnych w Rycerze Dolnej na podstawie umowy z Gminą.

Na terenie powiatu żywieckiego zlokalizowany jest Zakład Gospodarki Odpadami prowadzony przez „BESKID” Sp. z o.o. Udziałowcami Spółki "BESKID" są: miasto Żywiec, które obejmuje 51% udziałów, ponieważ zapewniło miejsce na budowę zakładu utylizacji na swoim terenie, oraz gminy Łodygowice, Lipowa, Jeleśnia, Rajcza, Czernichów, Ślemień, Świnna, Łękawica, Gilowice, Węgierska Górka, Milówka, Radziechowy - Wieprz, Koszarawa, Ujszoły oraz Szczyrk, Wilkowice i Buczkowice, obejmujące 29% udziałów proporcjonalnie do liczby mieszkańców, a także Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (20%).

Ze strony gminy Rajcza jedyną formą ograniczenia ilości odpadów trafiających na składowisko jest ich segregacja.

Na terenie gminy w Rycerze Dolnej znajduje się punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Typowych „dzikich” wysypisk odpadów praktycznie nie stwierdza się na terenie gminy Rajcza.

Średnio 2-3 razy w roku gmina dostaje zgłoszenia o wysypywaniu śmieci nad rzeki, do lasów lub na tzw. nieużytki, jednak jest to najczęściej popiół w zimie lub trawa z pielęgnacji trawników w okresie od wiosny do jesieni. Szczególnie narażone są tu lasy, nabrzeża cieków. Dzięki wysypiska są w miarę możliwości likwidowane, a odpady zagospodarowane przez firmę odbierającą odpady. Koszty związane z tym faktem, są pokrywane z budżetu gminy.

16. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Na terenie gminy Rajcza występują zadania o znaczeniu ponadlokalnym, przyjęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 13.09.2016r., poz. 4619) pn.:

- budowa Szybkiej Kolei Regionalnej - Katowice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zawadoń (granica państwa),
- modernizacja i rewitalizacja linii kolejowych - prace na linii kolejowej nr 139 Czechowice - Dziedzice – Bielsko -Biała – Żywiec – Zawadoń (granica państwa),
- budowa sieci dróg/ tras rowerowych – zadanie dla całego województwa śląskiego,
- budowa centrów przesiadkowych – zadanie dla całego województwa śląskiego.

Cele publiczne szczegółowo określa ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. 2018, poz. 2204 z późn. zm.). W przypadku gminy Rajcza celami publicznymi są:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji;
- wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie;
- budowa i utrzymywanie ciągów drenazowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń;
- budowa i utrzymywanie sieci transportowej dwutlenku węgla;
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania;

- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, szkół publicznych, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych i obiektów sportowych;
- budowa i utrzymywanie obiektów oraz pomieszczeń niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe, a także innych obiektów i pomieszczeń związanych ze świadczeniem tych usług;
- budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich;
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem;
- poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla;
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.

17. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Powódzie mogą być wynikiem normalnych zjawisk przyrodniczych, którym człowiek nie może zapobiec albo wynikiem działalności człowieka poprzez zakłócenie normalnych zjawisk przyrodniczych, a także wynikiem awarii technicznych urządzeń. Główną przyczyną powodzi jest większy opad wody w stosunku do możliwości infiltracyjnych gleby w jednostce czasu.

W Programie małej retencji dla Województwa Śląskiego (Uchwała nr II/43/1/2006 z dnia 16 stycznia 2006 r. Sejmiku Województwa Śląskiego) z aneksem z dnia 28 sierpnia 2006 r. (Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/51/2/2006) ujęto działania na rzecz poprawy, stanu, odbudowy oraz powiększenia zasobów wodnych kraju i elementów ochrony przeciwpowodziowej. Jako priorytetowe kierunki działań z zakresu małej retencji przyjęto:

- odbudowę, modernizację i budowę urządzeń piętrzących w celu wykorzystania wody do nawodnień, spowolnienia odpływu wód powierzchniowych oraz ochrony gleb torfowych,

- uzupełnienie i modernizację obiektów melioracyjnych pod kątem zachowania równowagi ekologicznej biotopów,
- odbudowę, modernizację i budowę budowli piętrzących i stopni przeciwoerozyjnych dla podniesienia poziomu wody gruntowej na obszarach przyległych,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych sztucznych zbiorników wodnych o pojemności do 5 mln m³ na rzekach i potokach,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych stawów rybnych,
- piętrzenie istniejących małych jezior i magazynowanie dodatkowych zasobów wody z jednoczesnym podniesieniem walorów krajobrazowych i estetycznych środowiska przyrodniczego.

Ochronie przeciwpowodziowej służy również zwiększenie retencji terenu poprzez zalesianie.

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żywieckiego na lata 2006 – 2020” w Powiecie Żywieckim istnieje Lokalny System Monitoringu i Ostrzeżeń Powodziowych (LSMOP) dla Powiatu Żywieckiego. Został on stworzony ze środków Banku Światowego oraz środków własnych Powiatu. System ten koordynuje Wydział Zarządzania Kryzysowego. Ze względu na charakterystyczną topografię terenu powiatu (góry, duże spadki terenu, zabudowa skoncentrowana nad brzegami cieków) przy tworzeniu systemu główny nacisk położono na możliwość prognozowania wielkości przepływu wody w korytach rzecznych w oparciu o posiadane dane ze stacji opadowych. Obecnie w systemie pracuje 27 posterunków pomiarowych z czego 25 zbiera dane o opadach i innych parametrach atmosfery. Dwa z posterunków są typowymi posterunkami wodowskazowymi zbierającymi wyłącznie informacje o stanie wód. Posterunki te działają w systemie telemetrycznym. Pomiaru dokonywane są z częstotliwością co 10 minut. W chwili obecnej informacje uzyskiwane z systemu wykorzystywane są głównie przez powiatowe struktury Zarządzania Kryzysowego. Na wypadek powstania na terenie Powiatu Żywieckiego sytuacji kryzysowej w Wydziale Zarządzania Kryzysowego zostały opracowane szczegółowe plany (m.in.: Plan Obrony Cywilnej, Plan Reagowania Kryzysowego, Plan Ewakuacji) precyzujące działania i sposób ich realizacji przez właściwe służby na wypadek powstania zagrożenia. Dokumenty te znajdują się w Wydziale Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Żywcu. Tam też znajdują się oryginały (kopie udostępniono gminom) map terenów zagrożonych zatopieniami w wyniku powodzi.

18. Wpływ uwarunkowań, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy.

18.1 Uwarunkowania sprzyjające rozwojowi gminy:

- uwarunkowania sprzyjające rozwojowi turystyki:

- występowanie wysokich walorów krajobrazowych i przyrodniczych w gminie i regionie,
- położenie na tle istotnych połączeń komunikacyjnych regionu (szybki i wygodny dojazd),
- sąsiedztwo aglomeracji Górnośląskiej umożliwiające kształtowanie oferty turystycznej weekendowej i biznesowej dla mieszkańców dużych miast i firm działających na ich terenie,
- walory środowiska kulturowego – zabytki, historyczne układy przestrzenne wsi, charakterystyczna drewniana, regionalna architektura,
- występowanie źródeł solankowych na terenie Gminy,
- przygraniczne położenie gminy stwarzające możliwość rozwoju turystyki transgranicznej,
- popularność trendów w zakresie korzystania z usług agroturystycznych,
- uwarunkowania sprzyjające osiedlaniu się na terenie gminy:
 - sąsiedztwo przeludnionych ośrodków przemysłowych GOP-u,
 - dobre skomunikowanie gminy drogami: krajową, drogami powiatowymi oraz dogodne połączenia komunikacją kolejową,
 - walory przyrodniczo-krajobrazowe jako czynnik zwiększający atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania,
 - polityka przestrzenna gminy realizowana w całości w oparciu o plany miejscowe, zapewniająca ochronę przed niekontrolowanym rozwojem zabudowy,
 - niewykorzystane jeszcze rezerwy wśród terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących planach miejscowych, stwarzające możliwość wyznaczenia nowych terenów dla działalności gospodarczych bez konieczności znacznego poszerzania terenów zabudowy kosztem terenów otwartych pełniących funkcje przyrodnicze,
 - możliwość dokonywania przekształceń w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy w celu umożliwienia realizacji ważnych dla gminy inwestycji komercyjnych,
 - występowanie terenów o korzystnych warunkach topoklimatycznych i gruntowych dla lokalizacji zainwestowania,
 - zmniejszenie się od 2004 r. wskaźnika obciążenia demograficznego określającego liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – przy odwrotnej tendencji w powiecie,
 - systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej sektora prywatnego,
 - rozwijająca się hodowla zwierząt.

18.2 Uwarunkowania stanowiące utrudnienia dla rozwoju gminy:

- konieczność inwestowania w rozbudowę i modernizację urządzeń sieciowych, w tym przede wszystkim w zakresie sieci wodociągowej,
- niedostatki w zakresie rozmieszczenia i standardu bazy noclegowej i gastronomicznej,
- mała ilość parkingów,
- brak punktów opieki zdrowotnej w miejscowościach dalej oddalonych od centrum Gminy,
- wyższy odsetek gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej w porównaniu z odsetkiem dla powiatu,
- brak placówki państwowej oferującej opiekę dla najmłodszych mieszkańców (żłobek, klub opieki, itp.),
- niekorzystne trendy demograficzne:
 - spadek liczby mieszkańców gminy w latach 2004-2015 i prognozowany dalszy spadek ich liczby w ciągu następnych 30 lat, ujemny przyrost naturalny,
 - duże wahania wskaźnika salda migracji ogółem (uwzględniającego zarówno migracje wewnętrzne, jak i zewnętrzne) z przewagą jego wartości ujemnych,
 - spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, potwierdzający niekorzystną tendencję starzenia się społeczności lokalnej (podobnie do sytuacji w całej Polsce),
 - większy udział ludności w wieku poprodukcyjnym nad ludnością w wieku przedprodukcyjnym,
- niezbyt wysoka przedsiębiorczość mieszkańców gminy w porównaniu do innych gmin powiatu żywieckiego,
- udział bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym większy w porównaniu do analogicznego wskaźnika dla powiatu żywieckiego.
- zagrożenie powodziowe, osuwiskowe, uciążliwości akustyczne,
- niekorzystne uwarunkowania glebowe dla produkcji rolniczej,
- niewielka ilość terenów inwestycyjnych oraz ich niewłaściwe lokalizacje utrudniające optymalne ich wykorzystanie.